

DE

DELAVSKA ENOTNOST

8. X. 1977 - ŠT. 40 - L. XXXVI. - CENA 4 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

JANEZ BARBORIČ:

OD SKLEPA DO SKLEPA

Inventura sklepov 8. kongresa ZSS naj bi pokazala, kaj smo že naredili, kaj lahko še naredimo v letu, ki je pred nami, in česa zaradi različnih vzrokov ne bomo mogli opraviti.

Razumljivo pa je, da sklepi ne zavezujejo samo republiškega sveta in republiških odborov sindikatov, ampak sindikalne organizacije na vseh ravneh.

Veliko sklepov smo že uresničili, prav gotovo jih bomo do kongresa še več. In zato smo se s predsednikom RS Janezom Barboričem pogovarjali predvsem o sklepih, ki še niso uresničeni. Pač zato, da bomo na kongresu lahko dejali, da smo naredili več, kot kaže sedanja inventura.

Stran 5

Svečar z »Deklice«

Jože Pečar je Izolan že skoraj dvajset let. Prav toliko časa, razen treh let, ko je »navigiral« na neki švicarski ladji, je ribič pri Delamarisu. Govorica ga izdaja, da ni pristni Primorec. »Vrhničan sem«, je povedal in dodal, da ga je morje vedno privlačilo. Ko je Industrija usnja Vrhnika pred dvajsetimi leti v Strunjanu gradila počitniški dom, se je odločil. Zapustil je gradbišče, podjetje in domači kraj. Naselil se je v Izoli, se zaposlil in si čez čas ustvaril družino.

Na Delamarisovih ribiških ladjah in na švicarski tovornja-

či, na kateri je v treh letih obplul svet, je dodobra spoznal sončne in senčne strani tega poklica. Senčnih je kar veliko, za marsikoga preveč — osip mož z ladij je precejšen — toda Pečar si je od malega želel biti ob morju in na morju. Tako je od navadnega ribiča po letih izkušenj prirnil do svečarja in strojnika. Na debelem morju pa ni hotel ostati, čeprav bi imel boljši zaslužek. »Predolga je odsotnost od doma,« je pojasnil. »Šel sem »navigat« samo toliko, da spoznam morje in svet, tokrat, ko je bil sin še majhen.«

Jože Pečar kot svečar je anahronizem v modernem ribištvi, opravlja delo, ki je drugod že izumrlo, kajti redkokje še lovijo ribe ponoči. Pri nas pa je ulov odvisen v dokajšnji meri tudi od svečarjevega znanja in spretnosti. Svečar je tisti ribič, ki sedi v čolnu z močnimi lučmi (vsaka barka ima dva čolna) ter jate vesla proti ribiški ladji in vabi za seboj jato rib. Delo je zoprno, natančno, zahteva veliko izkušenj, ki pa pogosto, če se dvigne burja ali pripodi velika riba, ne zaležejo veliko. Kljub temu, da je ponosen na bogate delovne izkušnje, Pečar z veseljem pričakuje, da bo podjetju uspelo kupiti nove, moderne ladje za dnevni lov, da bo lahko delal podnevi, kot delavci v drugih poklicih.

»Zaslužek?« — »Navadni ribiči zaslužijo med 3500 do 4000 dinarji, jaz pa sem lani v poprečju zaslužil 5600 dinarjev na mesec. Seveda morate upoštevati, da se v dnevih, ko lovimo — začnemo štiri dni po polni luni in nehamo štiri dni pred polno luno, to je kakih 20, 21 dni v mesecu — delovni dan raztegne včasih tudi na dvajset ur ali na nekaj dni skupaj. Redkokdaj pa je krajši od dvanajstih ur.«

Zaslužek ni posebno velik in ker Pečarjeva soproga zavoljo zdravstvenih razlogov ni zaposlena, so tolikšni dohodki za tričlansko družino v resnici premajhni. »Pomagam si tako, da hodim včasih honorarno delat k nekemu tukajšnjemu mizarju. Pomagajo si kajpak tudi drugi ribiči, moji tovariši. Večinoma imajo svoje, male mreže in čolne, pa lovijo ribe ob obali in jih prodajajo.«

»Toda delo« danes »je lažje, kot je bilo »včeraj?« — »Prav gotovo ni primerjav. Tistikrat, ko sem prišel k Delamarisu, smo na nekaterih ladjah že montirali motorje za vleko mrež, na nekaterih pa smo jih na krov vlačili že z rokami. To je bilo težaško delo... Sonarjev, ki jih ima danes vsaka barka in še po en čoln, pa še nismo imeli in mreže smo metali na slepo srečo, pogosto za nekaj sardel. Sedaj pa žal spet krepko zaostajamo za drugimi ribiški narodi in naš trud še zdaleč ne zaleže toliko kot trud ribičev, ki love z moderno opremo.«

»Kdaj boste pri Delamarisu premostili zaostanek?« — »Bomo, v nekaj letih.«

B. RUGELJ

BEOGRAJSKI SESTANEK O EVROPSKI VARNOSTI IN SODELOVANJU

ZA BOLJŠO PRIHODNOST EVROPE

V kongresnem centru Sava v Novem Beogradu se je v torek začel beograjski sestanek o vprašanju evropske varnosti in sodelovanja. Na njem bodo pooblašeni predstavniki zunanjih ministrov 35 držav udeleženci (vseh evropskih držav razen Albanije, poleg njih pa ZDA in Kanade) do konca leta, morda pa celo do srede februarja prihodnje leto, z različnih zornih kotov obravnavali vsebinske listine, ki so jo 1. avgusta 1975, ob koncu helsinške konference o evropski varnosti in sodelovanju, slovesno podpisali vodilni predstavniki držav udeleženk. Razprava bo zajela dosedanje uresničevanje tega dokumenta in že dosežene rezultate, poleg tega pa tudi nove ukrepe, ki naj bi prispevali k hitrejšemu in bolj celovitemu uresničevanju priporočil iz Helsinkov.

Splošna razprava, ki traja te dni in v kateri sodelujejo vodje vseh delegacij, bo pokazala, s kakšnimi stališči so prišli udeleženci sestanka v Beograd. Nadaljnje delo bo poglobljeno in vsestransko osvetlilo tudi vse podrobnosti, pripeljalo pa naj bi do novih skupnih stališč, do novega pomembnega prispevka k širšim prizadevanjem za večjo varnost in bolj vsebinsko in vsestransko sodelovanje.

Začetku beograjskega sestanka je dala pečat poslanica predsednika Tita, na ve-

liko pozornost med udeleženci pa je naltel tudi pozdravni govor podpredsednika ZIS in zveznega sekretarja za zunanje zadeve Miloša Minića.

Predsednik Tito je v poslanici zapisal, da sta helsinška konferenca in na njej sprejeti dokument dolgoročna podlaga in realen program za krepitev varnosti in vsestranskega enakopravnega sodelovanja. V minulih dveh letih so bili doseženi pomembni rezultati pri uresničevanju tistega, kar »smo pred dvema letoma slovesno sprejeli v Helsinkih«, je podčrtal Tito. »To opogumlja, vendar ne moremo biti zadovoljni z dejstvom, da so bila pri uresničevanju sklepnega dokumenta omahovanja, da je bilo premalo celovitosti in doslednosti. Posebno skrb vzbujajo to, da se odnosi na nekaterih pomembnih področjih razvijajo v nasprotju s pričakovanji, ki smo jih skupaj gojili in izrazili v Helsinkih. Tu predvsem mislim na vojaške vidike varnosti, na nadaljevanje čedalje večje oboroževalne tekme, ki ne pogloblja samo nezaupanja, temveč grozi, da se bo izmaknila sleherni človeški kontroli.«

Po besedah predsednika Tita, zapisanih v poslanici beograjskemu sestanku, so očitno potrebna večja prizadevanja vseh držav za bolj učinkovito izvajanje zgodovinskega programa iz Helsinkov. Prav zato

je naloga beograjskega sestanka izredno pomembna. Celovito, odkrito in pravično je treba obravnavati tisto, kar je bilo opravljeno doslej, ter s potrpežljivim delom in potrebnimi ukrepi spodbuditi bolj dinamično in celovitejšo uresničevanje sklepnega dokumenta. Predsednik Tito je v poslanici izrekel tudi prepričanje, da bodo na beograjskem sestanku prevladovali politični realizem, državniška odgovornost in medsebojno spoštovanje.

Pozdravni govor Miloša Minića je bil obenem pregled mednarodnega položaja, v katerem poteka beograjski sestanek, in zaokrožen pogled na vprašanja, s katerimi se bo ukvarjalo to zborovanje. Doslej so bili doseženi pomembni uspehi, ki jih ne bi smel podcenjevati nihče, vendar vse to ni izpolnilo vseh pričakovanj evropskega in svetovnega javnega mnenja. »Zato sem prepričan,« je poudaril Minić, »da smo na ta sestanek prišli vsi z dovolj dobre volje in pripravljenosti, da bi čimveč prispevali k zagotovitvi bolj doslednega in intenzivnega izvajanja prevzetih obveznosti.« Naloga udeležencev beograjskega sestanka je zdaj, da bodo potrdili takšna optimistična pričakovanja in da bodo napravili resničen korak naprej, v boljše in lepšo prihodnost Evrope in vsega sveta.

VLADO BARABAŠ

Pogled v kongresno dvorano med plenarno sejo, na kateri je govoril vodja jugoslovanske delegacije Milorad Pešić — Telefoto: TANJUG

Razčlemba prizadevanj

Začeli so se območni posveti o uresničevanju zakona o združenem delu, uresničevanju sklepov 8. kongresa ZSS in še drugih sklepov ter usmeritev, sprejetih v družbenopolitičnih telesih in organizacijah. Vseh posvetov bo trinajst. Njihov temeljni namen nikakor ni samo poročanje o trenutnem stanju, ampak gre predvsem za razčlenitev konkretnih prizadevanj v vseh okoljih. Več na 2. strani

PRED 10. OKTOBROM; DNEVOM KOVINARJEV JUGOSLAVIJE

Delo in ustvarjalnost

Na slavnostni seji zveznega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije, ki bo v ponedeljek v Zagrebu, bodo 10. oktober proglasili za dan kovinarjev Jugoslavije. Tega dne leta 1910 se je namreč tovariš Tito včlanil v Zvezo kovinskih delavcev Hrvaške in Slavonije. Željo, da bi 10. oktober proglasili za dan kovinarjev Jugoslavije, so izrazile številne delovne in sindikalne organizacije, ustrezen predlog pa je podprlo 144 osnovnih organizacij sindikata, ki povezujejo več kot 320.000 članov.

Pred nedavnim je tovariš Tito v Zagrebu sprejel delegacijo kovinarskih delavcev Hrvaške, ki ga je seznanila s programom manifestacij kovinarskih delavcev iz vse države.

Na slavnostni seji bo o Josipu Brozu Titu kot kovinarju in revolucionarju govoril Rade Glib, predsednik ZO Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije. Dan kovinarjev pa naj bi v prihodnje slavili kot najširši pregled dela in ustvarjalnosti vseh kovinarskih

delavcev pri nas. Na svečano sejo so poleg 1.088 delegatov, ki bodo predstavljali blizu 700.000 kovinarskih delavcev, povabili tudi številne goste, med njimi predvsem najbolj znane in še živeče kovinarske delavce-revolucionarje.

V sklopu letošnjega dneva kovinarjev se je že začelo 11. zvezno tekmovanje kovinarskih delavcev Jugoslavije, na katerem v devetih strokovnih veččinah sodeluje 272 delavcev iz vseh republik in pokrajin. Najbolje uvrščeni bodo prejeli ročne ure, osebno darilo predsednika Tita.

Vsebinsko-obogatitev praznovanja dneva kovinarjev bodo tudi razstava delavske ustvarjalnosti, srečanja delavcev-slikarjev, besednih umetnikov, športnikov in drugih. Na dveh posvetovanjih pa bodo spregovorili o posodabljanju, združevanju in organiziranosti jugoslovanske kovinske industrije oziroma o oblikovanju dohodkovnih odnosov in delitve po delu na podlagi določil zakona o združenem delu.

S. J.

KAJ SMO STORILI...

Razčlemba prizadevanj

V teh dneh potekajo posveti o uresničevanju zakona o združenem delu in uresničevanju sklepov 8. kongresa ZSS, nalog sindikatov po javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu, usmeritvi dela RS ZSS v letu 1977, stališč in sklepov 8. seje CK ZKS in 29. seje predsedstva CK ZKS ter poročilu predsedstva Socialistične republike Slovenije o temeljnih vprašanih družbene življenja in razvoja Socialistične republike Slovenije in o študiji Edvarda Kardelja »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja.« Posveti so organizirani po medobčinskih območjih, spodbudila pa sta jih centralni komitej ZKS in republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

Osnovni namen teh posvetovanj ni samo poročanje o trenutnem stanju pri uresničevanju zakona o združenem delu, ampak predvsem razčlenitev konkretnih prizadevanj na tem področju v vseh okoljih. Zato so posvetovanja predvidena tako, da na njih predsedniki občinskih svetov ZSS — oziroma sekretarji komitejev občinskih konferenc ZKS ocenijo uresničevanje zakona v občinah. Da bi bila posvetovanja čim bolj konkretna, bodo na njih spregovorili tudi predstavniki nekaterih OZD o izkušnjah in problemih pri uresničevanju zakona.

Največ pozornosti na teh posvetovanjih posvečajo naslednjim vprašanjem:

- nalogam pri uresničevanju zakona o združenem delu,
- nalogam pri uresničevanju samoupravnega družbenega planiranja,
- nalogam pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije,
- uresničevanju nalog v kadrovske politiki.

Svoj namen bodo posvetovanja dosegla le, če bodo čim bolj formalna in statistična in če bodo udeleženci izluščili temeljne probleme delavcev v posameznih okoljih ter opozorili na pozitivne primere, ki naj bodo v pomoč, oporo in izkušnjo drugim, ter realno ocenili objektivne težave, na katere so morebiti naleteli pri uresničevanju sprejete politike in zakona o združenem delu.

Na teh posvetovanjih bi bilo potrebno opozoriti na odpore, ki v raznih oblikah ovirajo hitrejšo samoupravno preobrazbo v vseh okoljih, in identificirati nosilce teh odporov.

Seveda pa na posvetih ni mogoče razčisti posameznih »drobnih« vprašanj, ki se te dni pogosto pojavljajo v razpravah in jih ponekod prikazujejo kot oviro za uresničevanje zakona. Na posvetih je potrebno globalno oceniti tudi sedanje stanje, predvsem s stališča položaja delavcev v združenem delu in njihovega vpliva na odločitve na vseh ravneh.

Nazadnje so posvetovanja tudi mesto in priložnost za dogovor o vsebinskih poudarkih prihodnji aktivnosti in usmerjanju akcij Zveze komunistov in sindikatov na tem področju družbenopolitične dejavnosti.

IVAN GODEC

S SEJE KOMISIJE RS ZSS ZA OBVEŠČANJE IN POLITIČNO PROPAGANDO

Območni aktivni organizatorjev obveščanja

Za politično in delovno povezavo med organizatorji obveščanja in tovarniškimi novinarji

Na seji komisije RS ZSS za obveščanje in politično propagando, ki je bila prejšnji petek v Tovarni avtomobilov v Mariboru, so osrednjem pozornost posvetili pripravi v zvezi z ustanavljanjem območnih aktivov organizatorjev obveščanja ter urednikov in novinarjev glasil OZD ter bližnji proslavi 30-letnice tovarniškega tiska pri nas.

Te dni so se začeli območni seminarji (vseh bo 12), ki sta jih pripravila komisija RS ZSS za obveščanje in politično propagando ter aktiv novinarjev glasil OZD pri Društvu novinarjev Slovenije. Seminarjev se bo predvidoma udeležilo okrog 500 organizatorjev obveščanja in tovarniških novinarjev. Ti se bodo prvi politično in delovno povezali ter navezali tesnejše stike z ustreznimi komisijami pri občinskih svetih zveze sindikatov in občinskih komitejih ZK. Področni aktivni naj bi v prihodnje postali osrednje mesto in način za družbenopolitično in strokovno izobraževanje organizatorjev obveščanja ter urednikov in novinarjev glasil OZD.

Druga pomembnejša tema je bila razprava o pripravah na proslavo 30-letnice tovarniškega tiska pri nas. Glavni urednik glasila delovne organizacije Borovo Božidar Markotič je komisijo seznanil s pripravami na osrednjo proslavo, ki bo 3. novembra v Borovu, člani komisije pa so goste iz Borova informirali, da nameravamo v Sloveniji to pomembno obletnico prav tako proslaviti delovno, in sicer s predstavitvijo slovenskega prevoda knjige Toda Kurtovića o informiranju ter s posvetovanjem

o uresničevanju zakona o združenem delu in drugih političnih dokumentov v zvezi z obveščanjem.

Petkovo sejo komisije RS ZSS za obveščanje in politično propagando je pripravil mariborski aktiv urednikov in novinarjev glasil OZD, izvedli pa delavci, ki se v TAM ukvarjajo z obveščanjem. Ti so člane komisije uvodoma tudi podrobneje seznanili z vsebino in oblikami obveščanja pri njih ter s težavami, s katerimi se ob tem srečujejo.

PETER ŠTEFANIČ

4. 10. 1977 se je začel vsebinski del sestanka konference za varnost in sodelovanje v Evropi — Beograd II.

Ob tem pomembnem dogodku vas opozarjamo, da o vsem — o evropski varnosti in sodelovanju z nadrobni opisi dogajanja v Evropi od Društva narodov, konferenc »velikih treh« med II. svetovno vojno oziroma »velike četverice« po njej, razvoju mednarodnih odnosov v Evropi do helsinške konference, poteku in sklepih helsinške konference lahko preberete v knjigi:

Radovan Vukadinović

EVROPSKA VARNOST IN SODELOVANJE

Delavska enotnost

NAJ OSTANE MED NAMI

Sarajevski »Hipnotizam« v malih oglasih ponuja svojo najnovejšo knjigo »Učenje u snu«. Mnogi mrzlično pričakujejo, kdaj bo ta ugledna hiša izdala še knjigo »Delo med spanjem«.

RO SINDIKATA DELAVCEV GOSTINSTVA IN TURIZMA SLOVENIJE

V VSAKI TOZD DELITI PO DELU

O kršiteljih samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke — Ocena javne razprave o »štirih« zakonskih osnutkih — Dogovori o zadnjih pripravah na zbor gostinskih delavcev na Bledu

Na nedavni seji RO sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije so govorili o samoupravnem sporazumevanju o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Po več kot enourni razpravi o tem, ali je Alpe Adria kršitelj samoupravnega sporazuma ali ne, so se na koncu dogovorili, da bodo do prihodnje seje pripravili vse informacije, ki so potrebne za takšno presojo. Velja pa poudariti misel, ki jo je na seji RO izrazila sekretarka RO Nataša Pobege, da v prihodnje ne smemo biti tako strpni do kršiteljev, kot smo bili letos, kajti to je razvednotenje samoupravnega sporazumevanja.

Komisija za pripravo »pripomočkov« pri uveljavljanju delitve sredstev za osebne dohodke je podala delegatom v RO poročilo o doseganem delu. Še ta teden bo pripravljen osnutek samoupravnega sporazuma o delitvi sredstev za osebne dohodke. Osnovne organizacije sindikata se ga bodo lahko poslužile s pridom, je dejal predsednik komisije. Osnutek pa ni nastal v kabinetih, temveč so njegovo učinkovitost in »življenjsko sposobnost« preizkusili v Kompas — TOZD domači turizem, v mariborskem Certusu, v portoroškem hotelu Palace in v GHP Ljubljana. Se-

veda pa so na seji tudi opozorili, da bi bilo zelo napak, če bi določila osnutka v delovnih organizacijah le prepisovali, saj bodo v vseh delovnih okoljih morali gledati na lastne razmere in tudi dosedanje izkušnje pri delitvi sredstev za osebne dohodke uveljavljati delite po delu, to pa po živem in minulem delu ter glede na obseg in kakovost opravljenih delovnih nalog.

Na seji RO so sprejeli tudi informacijo o pripravah na jubilejni zbor gostinskih delavcev.

Gostinski in turistični delavci se bodo zbrali na Bledu 13. in 14. oktobra. Spregovorili pa so tudi o pripombah osnovnih organizacij sindikata k osnutku zakona o delovnih razmerjih, o referendumu, o organu samoupravne delavske kontrole ter volitvah in odpoklicu individualnih poslovnih organov. Razprava v osnovnih organizacijah je bila bogata. Največ pa so imeli pripomb na tista določila, ki urejajo delovni čas, dopuste in druge pravice delavcev iz dela. M.H.

S PLENARNE SEJE RO SINDIKATA DELAVCEV V PROMETU IN ZVEZAH SLOVENIJE

SPECIFIČNOST ŠE NI PRIVILEGIJ

Osnutki štirih republiških zakonov spodbudili živahno razpravo — Bodo roki zanjo podaljšani?

Ob koncu tedna je republiški odbor Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije na plenarnem zasedanju razpravljalo o zbranih pripombah iz javne razprave o osnutku štirih republiških zakonov. Uvodno besedo v razpravo je imel Ciril Koprivc.

V razpravi je prevladalo prepričanje, da bodo verjetno roki za javno razpravo podaljšani, saj že dosedanje razprave in razmišljanja kažejo, da bodo potrebne nekatere korenite

spremembe zakonskih osnutkov. Nekaj je treba poudariti: morda se je težko pogovarjati o posameznem »specifičnem« zakonu, če nimamo pred očmi kompletne zakonodaje, ki jo največkrat navezujemo na zakon o združenem delu. Dobro, gre za oviro, ki jo je možno odpraviti z izmenjavo mnenj. Ta postopek smo opazili tudi na seji, o kateri poročamo, ko so razpravljavci govorili o dokaj perečem problemu odvzema vozniških dovoljenj profesionalnim šoferjem (in

obenem prepovedi opravljanja normalnega dela), če so naredili prekršek na privatni vožnji v prostem času. Videti je, da je za delavce v prometu in v zvezah hud problem tudi nardurno delo, saj ga zaradi specifične tehnologije in zamud, za katere lahko »vemo« že vnaprej, ni moč kar po kratkem postopku vkalupiti v razmere, ki morda veljajo v bolj »umirjenih« panogah.

V razpravi smo večkrat slišali izraženo željo, da bi zakonodaja, o

kateri so razpravljali, bila urejena tako, da bi delavci v prometu in zvezah imeli vsaj v grobem enak položaj z delavci v drugih panogah. To ne pomeni boja za privilegije, ampak upoštevanje in razumevanje specifičnih delovnih razmer.

Na seji je bila tudi zelo živahna razprava o uresničevanju resolucije o družbenoekonomskem razvoju v lanskem in letošnjem letu. Podatke za razpravo je posredoval mgr. Ivo Pavlič.

Tig

Tečajniki se bodo spet zbrali v Portorožu

Zveza sindikatov Slovenije in Republiška konferenca ZSM Slovenije ter njen Center za družbeno izobraževanje bodo priredili 28. in 29. oktobra v Portorožu redni dvodnevni seminar za tečajnike dosedanjih dvomesečnih političnih tečajev. Tečaj bo v okviru rednega delovnega in izobraževalnega programa obeh organizacij in je tokrat namenjen izredno aktualni in zahtevni problematiki, družbenoekonomskim odnosom pri pridobivanju in razporejanju dohodka.

Delo tečaja bo zasnovano tudi kot iskanje skupnih odgovorov na pismena vprašanja, ki jih bodo zastavili tečajniki. Tako si bodo tečajniki lahko razjasnili mnoga vprašanja, s katerimi se soočajo v sedanjem obdobju konkretizacije vsebine zakona o združenem delu. Na seminarju bodo tečajniki poslušali tudi predavanje o potovanju tovariša Tita v Sovjetsko zvezo, LDR Korejo in LR Kitajsko.

Prav bi bilo, da bi občinski sveti sindikata in občinske konference ZSMS zagotovili kar največjo udeležbo tečajnikov na tem seminarju in v delovnih organizacijah poskušali zagotoviti udeležencem seminarja prosti petek in povračilo stroškov. Prijave naj organizatorjem pošljejo do 15. oktobra 1977.

XIV. politični tečaj v Dolenjskih Toplicah

Zveza sindikatov in Zveza socialistične mladine Slovenije ter njen Center za družbeno izobraževanje prirejajo 14. dvomesečni politični tečaj v Dolenjskih Toplicah.

Tečaj je namenjen usposabljanju vodilnih članov sindikatov, mladinskih in samoupravnih organov organizacij združenega dela in drugih skupnosti. Začel se bo v ponedeljek, 12. decembra 1977 ob 8. uri in bo trajal do 24. februarja 1978. Potekal bo v strnjeni (internatski) obliki od 7.30 (ponedeljek) do 14. ure (petek) ter tudi tri do štiri sobote dopoldne.

Kandidat za sprejem v tečaj je lahko tisti, ki aktivno in uspešno deluje v sindikatu, ZK in ZSM oziroma v samoupravnem organu ali drugi samoupravni organizaciji in ki kaže sposobnost ter voljo za trajnejše družbenopolitično delo. Praviloma naj ne bi bil starejši od 35 in ne mlajši od 21 let. Primerno je, da ima izobrazbo poklicne šole ali kvalifikacijo, sicer pa stopnja izobrazbe ni nobena ovira. Po svojem delovnem mestu naj izhaja iz neposredne proizvodnje (delavec, ki dela pri stroju ali neposredno vodi delo v proizvodnji) oziroma iz neposredne dejavnosti družbene službe. Med kandidati naj bodo enakopravno zastopane ženske in mladina.

Prijave za tečaj je treba poslati do 31. oktobra 1977. Pridatelji pričakujejo, da bodo osnovne organizacije poslane tudi tokrat čim več prijav. Občinski sveti in konference ZSMS, ki sami prirejajo razne oblike družbenopolitičnega izobraževanja, naj upoštevajo dogovor, da jih to prav nič ne razvezuje obveznosti do kadrovanja v dvomesečne politične tečaje.

»OBOROŽEVANJE« ZA PRIHODNJE NALOGE

Bled: seminar za 300 slovenskih družbenopolitičnih delavcev

Na tridnevem seminarskem delavniku pod okriljem SZDL in sindikatov so bili za govorniškimi odrom tudi Sergej Kraigher, Mitja Ribičič, Janez Barborič, Franc Šetinc, Janez Vipotnik in Milan Kučan

Konec preteklega tedna je bil na Bledu tridnevni seminar, ki sta ga skupaj pripravila RK SZDL in RS ZSS. Potekal je v znamenju ocene političnega stanja in načrtovanja aktualnih družbenopolitičnih nalog v prihodnjem obdobju. Seminarja se je udeležilo nad 300 najodgovornejših družbenopolitičnih delavcev iz SZDL in sindikatov iz vseh slovenskih občin, v ospredju pozornosti pa so bile priprave na bližnje volitve in ob enem tudi na kongrese posameznih organizacij, ki bodo prihodnje leto.

Uvod v delo seminarja je imel v četrtek dopoldne predsednik predsedstva SRS Sergej Kraigher, ki je govoril o perspektivah nadaljnega razvoja našega družbenopolitičnega sistema. Njegovo izvajanje je bilo tesno povezano s pravkar izdano knjigo Edvarda Kardelja »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja«. Po Kraigherjevih besedah je knjiga edinstvena sinteza tridesetletnih izkušenj samoupravnega življenja v Jugoslaviji in dobiva dolgoročni programski pomen.

Popoldne sta udeležencem seminarja govorila še sekretar IK predsedstva CKZKS Franc Šetinc (o idejnopolitičnih izhodiščih in akcijski usmeritvi slovenskih komunistov v pripravah na 8. kongres ZKS in 11. kongres ZKJ) in Janez Vipotnik (o varnostnopolitičnih razmerah in nalogah SZDL ter drugih družbenopolitičnih organizacij pri ureditvi razvoja družbene samozaščite).

V petek je seminaristom iz vrst SZDL, sindikatov, ZSMS in ZKS iz občinskih in regijskih vodstev najprej govoril predsednik RK SZDL Mitja Ribičič o aktualnih vprašanjih v mednarodnih odnosih in razmerjih v mednarodnem delavskem gibanju ter o naših odnosih z Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Ribičič je še posebej poudaril, da je Jugoslavija načelno proti nekakšni tajni diplomaciji, se pravi proti dogovorom vodstev brez vednosti širših krogov. To ne bi bilo v skladu z našim pojmovanjem demokratskega in samoupravnega sistema. Zatem je sekretar IO predsedstva RK SZDL Milan Kučan orisal najbolj aktualne

naloge socialistične zveze pred bližnjimi volitvami.

V nadaljevanju seminarja so se »socialisti« in »sindikalci« razdelili v ločeni skupini. V sindikalnem delu seminarja je bila v središču pozornosti sobotna analiza predsednika RS ZSS Janeza Barboriča o tem, kako so sindikati uresničili ali še uresničujejo sklepe 8. kongresa ZSS iz 1974. leta. Ker o omenjeni temi podrobneje poročamo v intervjuju našega glavnega urednika Vojka Černelča s predsednikom Barboričem, naj tokrat poudarimo le misel, da so bili nekateri sklepi uresničeni v celoti, drugi pa le delno ali sploh ne, pač v skladu z življenjem, ki se morda uravnava drugače, kakor smo si sprva zamislili. Za sindikat pa je vsekakor izrednega pomena, da natančno ugotovi, kaj se je dogajalo z izvrševanjem tega ali onega sklepa, zakaj je bil uresničen ali ne in kaj moramo napraviti v prihodnje.

Na seminarju je prišla do precejšnjega poudarka tudi izmenjava mnenj o uresničevanju zakona o združenem delu. Naj tokrat omenimo, da ni ostalo samo pri besedičenju, saj se že ta teden začnajo regijski posveti na isto temo. Kakor je bilo slišati, naj bi na teh posvetih prišle do izraza konkretne pozitivne izkušnje iz tistih delovnih organizacij, ki so pri uresničevanju zakona prišle najdlje in ki jim je tudi uspelo, da so oblikovale originalne zamisli.

Kot smo že omenili, je posebna pozornost veljala izjermu referatu Sergeja Kraigherja o Kardeljevi knjigi »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja«. Po Kraigherjevih besedah sodi knjiga med tista temeljna dela tovariša Kardelja, ki pomenijo bistven prispevek k zakladnici marksizma-leninizma. Gre za trajen dokument, saj daje avtentično analizo narave socialističnega samoupravljanja v Jugoslaviji kot rezultata naše revolucije in njenega neprekinjenega toka. Delo obravnava glavne probleme, protislovja ter glavne smeri, naloge in odgovorne družbene in politične nosilce razvoja socialističnega samoupravljanja kot tudi opredelitev nalog subjektivnih sil v celoti, torej kdo te sile sestavlja, njihovo vlogo in odgovornost v skupnem delovanju,

kakor tudi naloge vsakega delavnika subjektivnih sil posebej. Na teh osnovah odpira knjiga široke in daljnosežne perspektive nadaljnega razvoja socialističnega samoupravljanja.

Sergej Kraigher je zatem še naglasil, da lahko Kardeljevo knjigo uvrstimo med klasična dela marksistične literature o teoriji države in teoriji partije. Tako sta Marx in Engels napisala osnovna dela iz tega področja v obravnavanju in kritični analizi razrednih bojev v Franciji in Nemčiji v letih 1849 — 1851 ter v analizi Pariške komune 1871. Lenin je svoje delo »Država in revolucija« zgradil na izkušnjah Pariške komune ter revulucijah iz let 1905 in 1917. Rezultati naše revolucije in njen razvoj ter perspektive so dobili svojo znanstveno obdelavo v tej Kardeljevi knjigi.

V nadaljevanju je Sergej Kraigher podrobneje govoril o delegatskem sistemu:

»Delegatski sistem je v svojem bistvu pluralizem konkretnih družbenih interesov, oblika in sredstvo njihovega izražanja, usklajevanja in uveljavljanja. To pa pomeni, da bodo prednosti delegatskega sistema pred predstavniškim sistemom klasičnega parlamentarizma prišle do veljave toliko bolj, čim bolj neposredno in avtentično bo izražal in uveljavljal konkretne družbene interese delovnih ljudi in delavcev v samoupravnih organizacijah in skupnostih, če bo tako organiziran, da bodo konkretni interese v vseh njihovih specifičnostih glede njihove družbene funkcije kot glede interesov in položaja delavcev, ki so nosilci te dejavnosti, prišli čim bolj neposredno in neizkrivljeno do izraza. Zato moramo odpraviti slabosti, ki jih glede na razvito in razčlenjeno strukturo našega življenja in družbenega dela povzročajo splošne delegacije za vse samoupravne interesne skupnosti vseh družbenih dejavnosti in preiti na večje število delegacij, tako da bo njihov sestav ustrezal strukturi združenega dela in razvitosti posameznih družbenih dejavnosti in njihovem pomenu. To možnost dopuščajo že sedaj veljavni predpisi, vendar jih je izkoristila le malokatera TOZD in krajevna skupnost oziroma občina.

Znani so problemi pri poglobljanju samoupravnih odnosov z ustreznim ustanavljanjem in delovanjem TOZD, kakor tudi potrebe po nadaljnjih spremembah v obsegu in delovanju krajevnih skupnosti ter v njihovem medsebojnem povezovanju. Znani so tudi problemi pri odpiranju delavcev TOZD v vsi problematiko ustvarjanja vrednosti in delitve dohodka in demokratične koncentracije sredstev za razširjeno reprodukcijo, potrebne za uresničevanje družbenih planov. Brez dvoma prihajajo te slabosti do izraza tudi v delu delegacij in delegatov v delegatskih skupščinah. Toda te slabosti so predvsem slabosti forumskega dela ZK, SZDL, Zveze sindikatov in Zveze socialistične mladine. Vendar je res, da bi morali biti delegati in delegacije kot institucije področje dela občinskih or-

Med pogoje za uspešnejše delo delegacij sodi gotovo tudi naloga, da se republiška in občinske skupščine osvobodijo nalog in odgovornosti, ki sodijo po črki in duhu ustav in samem pomenu konkretnih interesov v odgovornost in področje dela krajevnih skupnosti oziroma občin, samoupravnih interesnih skupnosti in samoupravnih organizacij. Za nekatere med njimi pa lahko dejansko odgovornost nosi samo ustrezni strokovni upravni organ ali izvršni svet. Vedno znova se poudarja naloga, da je delegacijam za to delo potrebno posebej pripraviti ustrezno gradivo in informacije in to praviloma v več in večini vseh materialnih posledicah. To bo zmanjšalo stroške, ker bodo odpadle gore gradiva, ki sedaj obremenjujejo delegate in delegacije.

stih zunaj materialne proizvodnje itd. Pri tem se posebej kaže pomen in vloga strokovnih sindikatov in medstrokovnih organizacij sindikatov z ozirom na delovanje in organiziranje reprodukcij celot ali vsaj njihovih strokovnih sindikatov in medstrokovnih organizacij sindikatov. Z delovanjem v tej smeri moramo tudi v Sloveniji zagotoviti, da bodo sindikati v našem sistemu prisotni s svojimi stališči in alternativami vedno, ko gre za interese delovnih ljudi, saj imajo sindikati svoj del odgovornosti pri uresničevanju teh interesov.

Živahno je bilo tudi med odmori

ganov ZK, sindikatov, SZDL in ZSMS. Delegati bi skupaj z aktivisti teh organizacij lahko pomagali pri izboljšanju dela in pri večjem angažiranju delavcev in njihovem vplivu na delo delavskih svetov in drugih organov v TOZD, delovni organizaciji, krajevni skupnosti in občini. Brez dvoma so naloge, ki jih tovariš Kardelj v zvezi s tem še posebej razčlenjuje in utemeljuje, v sedanjem času najpomembnejše, posebno za ZK, SZDL, sindikate in ZSMS tako zaradi reševanja naših tekočih nalog kot tudi zaradi priprav na oba kongresa ZK in priprav na volitve. To velja prav tako tudi za konference delegacij.

Sergej Kraigher je v nadaljevanju govoril tudi o vlogi ZK in njenega članstva ter o socialistični zvezi, zatem pa je prešel k sindikatom:

»Prav tako je v Kardeljevem delu podrobneje opredeljena ustavna vloga sindikatov. Ob oceni njihovega dela so opredeljene tudi tiste sindikalne naloge, ki so ob enem naloge ZK, SZDL in vseh subjektivnih socialističnih sil. Tudi sindikati morajo biti samostojni in svobodni pri svoji akciji in morajo biti pri naš v večji meri kot doslej aktivni tudi v samoupravnih interesnih skupnostih, krajevnih skupnostih, občini, delegacijah in delegatskih telesih, družbenih dejavno-

Na koncu je Sergej Kraigher dejal: »Nakazal sem samo nekatere misli, ocene in usmeritve iz knjige tovariša Kardelja, ki se postavljajo kot osnovne naloge v naši družbeni praksi. Kaj več mi tudi ni bilo mogoče, saj je Kardeljeva knjiga znanstveni prikaz bogastva našega socialističnega samoupravnega razvoja, izkušnja, dilem in uspehov in revolucionarnih sprememb v našem družbenem življenju in razvoju. Kot odgovorni nosilci tega razvoja boste lahko v svojih okolišjih to bogastvo še ustvarjalno obogatili z izkušnjami vašega dela oziroma dela in prizadevanj vaših organizacij.«

I. T.

NIHČE NIMA FEVDA

iz albuma sindikalnih delavcev

Brane Mišič je prišel za sekretarja republiškega odbora sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije iz cerkniškega Bresta. Nazadnje je bil v tej tovarni vodja planskoanalitiške službe, vendar je že več kot deset let dejaven v sindikatih: najprej v »domačem« osnovni organizaciji sindikata, v občinskem sindikalnem svetu Cerknica in tudi v republiškem odboru.

Toda tako predstaviti Braneta Mišiča ni moč. To so suhoparni stavki. Za njimi se skriva moj sogovornik, ki mi po daljšem trajajočem razgovoru le odgrne nekaj stvari, ki so samo njegove, ki ga karakterizirajo... »Za vsakega sindikalnega delavca,« pravi Brane Mišič, »je najbolj pomembno, da ne izgubi stika s svojim delovnim okoljem. Trudim se, da bi bil čimveč v tovarnah, med delavci in na »licu mesta«, kot temu pogosto pravimo, spoznaval probleme in so deloval pri njihovem razreševanju. To seveda ni lahko, vendar pa vsaj našemu izvršnemu odboru pri tem mnogo koristi. To je v osnovnih organizacijah sindikata. To je že tradicija, ki jo kaže negovati.«

Pogovarjava se o metodah dela »nje-

govega« odbora sindikata. Kar takoj Brane Mišič pravi, »da šele v zadnjih nekaj letih dobiva sindikat pravo veljavo. Pred leti se je zdelo čudno, če so se sindikalni delavci v tovarnah začeli zanimati za povezovanje, za gospodarske rezultate in kadrovske politike. O tem naj bi odločali le samoupravni organi, zveza komunistov in morda še kdo na občini.«

Korak naprej je storjen. Vse to sodi med osnovne naloge osnovnih organizacij sindikata. »Toda,« pravi Brane Mišič, »še vedno najdemo ljudi, ki sicer želijo seznaniti delavce z vsem, često pa tega ne znajo. Govorijo v številkah. Pozabljajo pa, da so za številkami delavčevi žulji, nepazanje in skrb za gospodarjenje. Jezi me, če nekdo ne zna preprosto povedati na sestanku, kaj je produktivnost, ekonomičnost, organizacija dela...«

So pa tudi taki, ki nalašč uporabljajo takšno izrazoslovje. Da jih ja ne bi kdo razumel!«

Moj sogovornik je kot odprta knjiga. Vse plove v obraz, kar je že sicer značilnost ljudi z Bloške planote. Nekolikanj se mu pozna, da je sin častnika. Morda

zato včasih »pade« tudi kakšna srbska beseda.

In spet se povrneva k sindikalnemu delu:

»Economist sem. Kako močno je to povezano z življenjem in gospodarjenjem v delovnih kolektivih. Ne razumem pa tistih, ki ne vidijo prihodnosti v povezovanju delovnih organizacij. Bojijo se verjetno za stolčke in morda tudi za »veljavo«, ki jo imajo v delovnih organizacijah kot direktorji in zastopniki lokalnih interesov.

Zakaj gradimo v Sloveniji toliko žag? Skorajda vsaka TOZD želi imeti svojo žago. Zakaj se ne poslužujemo skupnega planiranja in združevanja sredstev? To je interes združenega dela, vsakega kolektiva in celotne družbe. Zapiranje za lastni plot, zaradi trenutnih interesov, pa v škodo vsem.«

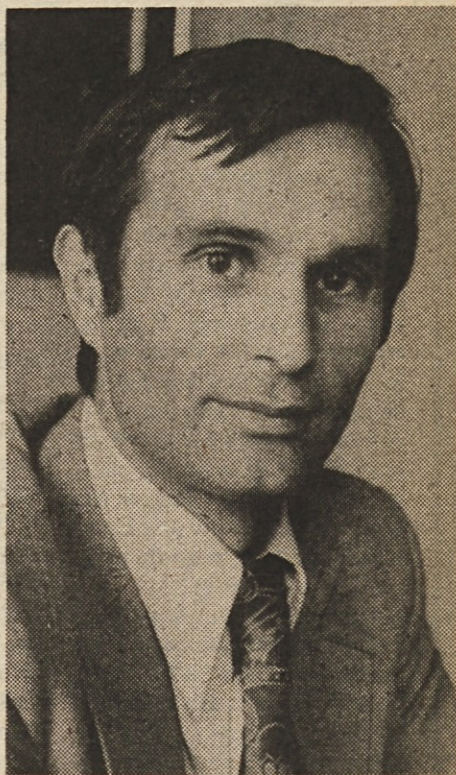
Brane Mišič še posebej poudarja, da v praksi pozabljamo na tiste elemente v razpravah o gospodarjenju, o združevanju dela in sredstev in o skupnih nastopih na tujih trgih, ki pričajo o tem, da smo sprejeli zakon o družbenem planiranju. Ta je sestavni del sedanje družbene preobrazbe.

Govorila sva o dohodkovnih odnosih v lesno-predelovalni industriji in v gozdarstvu. O povezovanju in še posebej o sestavljenih organizacijah združenega dela. S temi Brane Mišič ni zadovoljen, saj še preveč prevladujejo podjetniški interesi. »Moralni bomo narediti carski rez,« pravi moj sogovornik, »in končno dopovedati vsem, da vodilna mesta v TOZD niso noben fevd.«

Brane Mišič se vsak dan vozi iz Cerknice v Ljubljano. Ostal bo Cerknčan. Sicer pa tudi žena in obe hčerki raje živijo v sorazmerno mirnem okolju. Cerknica pa to gotovo je.

»Ne morem si predstavljati,« pravi sogovornik, »da bi zapustil Notranjsko. Sicer pa sem že skoraj pravi lesar, četudi nisem študiral za lesarja. Človeku pride v kri, če vzljubi neko dejavnost. In moram priznati, da sem lesarstvo vzljubil. Tudi zato sem sprejel delovno mesto sekretarja republiškega odbora sindikata, saj menim, da bomo lahko — s skupno in organizirano akcijo sindikata — kljub posamičnim odporom v resnici kaj kmalu uresničili hotenja zakona o združenem delu in ustave.«

MARJAN HORVAT

Z OKROGLE MIZE V CAVTATU

SOCIALIZEM V SODOBNEM SVETU

Cavtatska srečanja so se že uveljavila kot zelo pomembna tribuna za enakopravno, odkrito vsebinsko razpravo in izmenjavo mnenj med socialističnimi teoretiki različnih usmeritev in opredelitev

V Cavtatu je bila od 26. do 30. septembra okrogla miza »Socializem in politični sistemi«, ki jo je letos že drugič pripravila mednarodna tribuna »Socializem v sodobnem svetu«, ustanovljena leta 1975 na pobudo treh jugoslovanskih teoretičnih časnikov »Socializem«, »Aktualna vprašanja socializma« ter »Marksizem v svetu«. Tako so se letos že drugič srečali marksisti in drugi socialistični teoretiki ter borci za socializem različnih opredelitev in usmeritev iz 30 držav z vseh celin.

Cavtatska srečanja so pomembna mednarodna srečanja, saj se le redko najdejo za isto mizo borci za socializem iz vsega sveta, da bi se v enakopravnem, zanimivem in seveda tudi polemичnem boju mnenj pogovorili o aktualnih vprašanjih, dilemah in protislovnih socializma v sodobnem svetu. Namen in pomen cavtatskih srečanj sta v obdobju, ko se socializem na zgodovinskem prizorišču uveljavlja kot svetovni proces, prav v spodbujanju in uveljavljanju takšne izmenjave mnenj — enakopravne, odkrite, polemične, korektno. V luči te ugotovitve — in to so poudarili domala vsi udeleženci letošnjih okrogle mize — je nujna kontinuirana izmenjava mnenj, sleherno zapiranje v lastne okvire, da sploh ne govorimo o vsiljevanju teh okvirov drugim, pa povsem nesprejemljivo. Zato je srečanje v Cavtatu, takih srečanj tako rekoč ni, podobnih pa zelo malo — odgovor na žgočo potrebo časa, za katerega je značilno uveljavljanje socializma v svetovnem obsegu.

SKRB ZA OBLIKOVANJE POLITIČNIH USTANOV

Letošnja okrogla miza je bila še posebej aktualna. Kot druga po vrsti je že obravnavala konkretnije teme, ki so se povezovala z delovnim naslovom »Socializem in politični sistemi«, torej teme, ki so posegle v samo bistvo politične prakse tako socialističnih držav kot tistih partij, strank in gibanj, ki se na takšen ali drugačen način bojujejo za socializem. Aktualna je bila tudi zato, ker je socializem danes svetovni proces in, ker je vse bolj očitno, da je odnos med politiko in ekonomijo, med državo in družbo v socializmu dialektičen. To narekuje veliko večjo skrb pri oblikovanju političnih ustanov oziroma celotnega političnega sistema, kajti le prek ustreznih ustanov se lahko resnično uresničuje vodilna vloga delavskega razreda. Za Jugoslavijo je ta tema posebej aktualna zato, ker smo sredi razprav o prihodnjem

razvoju in dograjevanju našega političnega sistema. Zato je bila pri okrogli mizi v Cavtatu naša praksa, praksa samoupravljanja, praksa samoupravnega pluralizma interesov, deležna velikega zanimanja in pozornosti udeležencev. K temu je bistveno prispeval referat tovariša Edvarda Kardelja »Teoretični temelji političnega sistema socialističnega samoupravljanja«.

Okrogla miza je bila tematsko razdeljena na štiri teme: »Vloga in funkcije političnega sistema v socialistični preobrazbi«, »Kapitalistična država, država v prehodnem obdobju, diktatura proletariata«, »Partija in politične zveze« ter »Socializem, demokracija, samoupravljanje«. Zadnja tema je v bistvu povzemala vse druge in je bila zato tudi najbolj zanimiva.

DEMOKRACIJA — RDEČA NIT RAZPRAV

Rdeča nit, ki je povezovala razprave in tudi referate, ki so jih pred prihodom v Cavtat pripravili udeleženci, je bilo vprašanje demokracije. Razprave so se sukale okrog vprašanj, kakšni so odnosi med družbo in političnim sistemom, med državo in družbo v socializmu oziroma v kakšnih smereh si morajo prizadevati delavski razred in njegove organizirane sile, da bi dosegli preobrazbo političnega sistema v sodobnih razmerah.

Čeprav so bila mnenja o demokraciji različna, je bila največkrat poudarjena nujnost neposredne udeležbe pri odločanju v družbenem in političnem sistemu — torej neposredna demokracija — pri čemer so udeleženci iz zahodne Evrope poudarjali nujnost prepletanja parlamentarne in neposredne demokracije. Ves čas srečanja je bilo govora tudi o diktaturi proletariata ter pluralizmu. Oboje je v stališča udeležencev obravnavala s stališča njihovega pomena v marksistični teoriji in praksi, s stališča vsebine teh pojmov. Predstavniki zahodnih komunističnih partij, predvsem tistih, ki

jih imenujejo evrokomunistične, so se zavzemali za to, da bi zavrnil sam pojem diktature proletariata, predstavniki vzhodnoevropskih držav pa so zatrjevali, da je ta pojem v njihovem socialističnem razvoju že presežen ter da so v obdobju splošnojudske države. Jugoslovanski udeleženci in ne samo oni, pa so si prizadevali razložiti njegovo pravo vsebino, ne da bi zanikali upravičenost, da se v posameznih zgodovinskih razmerah odpovedo temu pojmu: »Problem diktature je v bistvu samo drugi izraz za demokracijo v prehodnem obdobju. Skozi diktaturo proletariata se, če jo jemljemo v njenem pravem pomenu, izraža vsebina družbenopolitičnega sistema in politične oblasti v državi prehodnega obdobja. Njena bistvena lastnost ni v nasilju, temveč v tem, da delavski razred skupaj z drugimi delovnimi ljudmi zares postane vodilna družbena sila v vsem družbenem in seveda tudi političnem življenju.«

TAKO IN DRUGAČE O PLURALIZMU, LASTNINI IN SAMOUPRAVLJANJU

S svojim živim zanimanjem za pluralizem so razpravljali pokazali, da je to vprašanje zelo aktualno tako v visoko razvitih kapitalističnih državah, kot v deželah v razvoju in socialističnih državah. Slišati je bilo mogoče zelo različne razlage, vendar je prevladalo prepričanje, da pluralizem ni isto kot večstrankarski sistem. Zlasti jugoslovanski udeleženci so poudarjali, da je pluralizem bil, je in tudi bo omejen, vse dokler bodo v družbi vladale bistvene neenakosti glede lastnine, dokler bo v družbi vladala katekralo oblika lastniškega monopola.

»Kaj je pluralizem v jugoslovanski teoriji in praksi?«

O tem je govorila vrsta udeležencev iz Jugoslavije in pri tem izhajala iz celovitega odgovora, ki ga je dal na to vprašanje tovariš Edvard Kardelj v svoji najnovejši knjigi »Smeri razvoja političnega sistema socialistične samoupravne demokracije«. Tovariš Kardelj je udeležencem okrogle mize poslal tudi referat, v katerem je orisal teoretične temelje našega političnega sistema. Pluralizem je za nas pluralizem samoupravnih interesov, ki zagotavlja, da se posamezni in skupni samoupravni interesi

prek delegatskega sistema soočajo in združujejo na najbolj neposreden način. To je posebna oblika pluralizma, v katerem se veliko bolj kot v večstrankarskem ali enopartijskem sistemu izražajo predvsem neposredni interesi delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, in sicer na neposreden način.

Vrsta referatov je vsebovala tudi razlage odnosa med državo in družbeno lastnino. Medtem ko so udeleženci iz vzhodne Evrope poudarjali, da je državna lastnina najvišja oblika družbene lastnine, je večina drugih udeležencev, zlasti jugoslovanskih menila, da je družbena lastnina tista, ki je edina lastna socialističnemu razvoju.

Vsekakor bi veljalo posebej poudariti, da so se na okrogli mizi v Cavtatu pokazala kot najbolj aktualna vprašanja teorije in prakse prihodnjega razvoja socializma vsa tista vprašanja, ki smo si jih v Jugoslaviji zastavljali in reševali v dosedanjih graditvi socialistične družbe. Potrjeno je bilo splošno sprejeto načelo zakonitosti različnih poti v socializmu in dragocenosti izkušnje sleherne partije in gibanja, ki teži k socializmu, torej načelo, za katero se jugoslovanski komunisti zavzemajo že desetletja. Veliko referatov je govorilo o samoupravljanju in čeprav so bila pojmovanja različna, je bilo očitno, da je samoupravljanje danes ena najpomembnejših prvin prihodnjega razvoja socializma in ena najpomembnejših vsebin neposredne demokracije.

V Cavtatu smo bili priče tudi zelo pomembnemu dogodku za kontinuiteto cavtatskih srečanj oziroma izmenjave mnenj o aktualnih vprašanjih socializma kot svetovnega procesa. V Beogradu je namreč izšla prva številka revije »Socializem v sodobnem svetu«, ki so jo razdelili vsem udeležencem in v kateri so bili objavljeni referati in razprave z lanske okrogle mize. Revija bo izhajala enkrat na dva meseca in bo vsebovala ne le referate s srečanj v Cavtatu, temveč tudi avtorske članke marksistov in drugih socialističnih teoretikov z vsega sveta ter recenzije del o socializmu. Vsekakor je to pomemben dogodek, ki bo zapolnil vrzel med dvema sestankoma in bistveno prispeval k teoretičnemu osvetljevanju aktualnih vprašanj socializma v sodobnem svetu.

BRANKO KASTELIC

Organiziranje temeljne organizacije zdravstvene dejavnosti

Skupina delavcev temeljne organizacije zdravstvene dejavnosti se je na zboru odločila, da se organizira kot samostojna temeljna organizacija. Izveden je bil referendum, na katerem se je večina delavcev odločila, da se organizirajo v samostojno temeljno organizacijo. Realizirali so sklep zbora delavcev in predlagali zaznambo registracije pri pristojnem okrožnem gospodarskem sodišču.

Obstoječa temeljna organizacija pa se s takim stališčem in sklepom skupine delavcev ni strinjala. V smislu čl. 330-2 zakona o združenem delu je sprožila spor pred sodiščem združenega dela in predlagala, naj sodišče odloči, da ne obstojijo pogoji, ki so predvideni za organiziranje temeljne organizacije.

Sodišče združenega dela je o zadevi odločilo tako, naj velja sklep zbora delavcev in referendum, ki je bil izveden, le kot podoba za organiziranje temeljne organizacije v smislu 329. čl. zakona o združenem delu.

Ob reševanju pritožbe je sodišče združenega dela SR Slovenije odločilo, da ne obstoja pogoj, ki je prvenstveno zahtevan za organiziranje take temeljne organizacije, katere dejavnost o združenem delu je namreč predvideno, da lahko poseben zakon natančneje določi pogoje, ki so sicer predvideni v čl. 320 navedenega zakona in ki veljajo kot splošni pogoji, pod katerimi imajo delavci pravico in dolžnost organizirati del delovne organizacije kot temeljno organizacijo. Poudariti je potrebno, da zakon o zdravstvenem varstvu iz leta 1974 določa, da mora dati v primeru statusnih sprememb v zdravstveni delovni organizaciji pristanek ustanovitelj take delovne organizacije. Po statutu udeležene temeljne organizacije pa sta ustanovitelja skupščina občine in samoupravna interesna skupnost za zdravstvo.

Skupina delavcev bi torej imela pravice in dolžnost, da se organizira kot temeljna organizacija, če bi bil izpolnjen navedeni pogoj, če bi bilo torej dano soglasje ustanoviteljev in če bi bili izpolnjeni tudi pogoji, ki so določeni v členu 320 zakona o združenem delu, ki določa, da mora biti tak del delovne organizacije delovna celota, razen tega pa se mora rezultat skupnega dela delavcev samostojno izraziti kot vrednost v delovni organizaciji ali na trgu ter da delavci lahko uresničujejo kot temeljna samoupravna skupnost svoje družbeno-ekonomske in druge samoupravne pravice.

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Odpoved

delovnega razmerja, ki jo poda delavec, ni vselej razlog za vrnitev stanovanjskega posojila

Skoraj v vseh pogodbah o dodelitvi stanovanjskega posojila je najti določilo, da mora delavec takoj vrniti še neodplačani del tega posojila, če sam odpove delovno razmerje. Poleg tega razloga se ponavadi pristavlja tudi razlog, da velja enaka obveznost za tistega delavca, ki se pisмено sporazume, da mu delovno razmerje preneha, ali pa če delavcu preneha delovno razmerje s sklepom disciplinskega organa.

Skoraj slepi telefonist nekega transportnega podjetja je pred desetimi leti sklenil tako pogodbo in dobil posojilo za nakup trisobnega stanovanja. V zadnjih letih se mu je vid nekoliko popravil, vendar je oborel na sluhu, zato mu je zdravnik priporočil, da mora delo opravljati primernih prostorih. Prostor, kjer je bila telefonska centrala, pa ni bil ustrezen, ker je bil prehodni prostor, zato je bil delavec skoraj ves čas na prepihu. Razen tega pa je moral delati tudi ob močnem ropotu. Kot preprost delavec je pač ustno zahteval, da se mu uredi delovni prostor, vendar delovna organizacija na njegove prošnje ni storila ničesar. Prav zaradi tega je odpovedal delovno razmerje in odšel delat drugam.

Delovna organizacija je zahtevala, da vrne neodplačani del stanovanjskega posojila, saj mu je delovno razmerje prenehalo zato, ker je pisмено izjavil, da ne želi več delati in da prekinja delovno razmerje. Ker delavec ni hotel poravnati zahtevanega zneska, je delovna organizacija predlagala sodišču združenega dela, da delavcu naloži dolžnost vrnitve neodplačanega posojila.

Sodišče združenega dela prve stopnje je ugodilo zahtevku delovne organizacije, ker je pač ugotovilo, da se je delavec zavezal vrniti posojilo takoj, ne pa v obročnem odplačevanju, če mu bo delovno razmerje prenehalo na njegovo željo.

Pritožbeno sodišče — sodišče združenega dela SR Slovenije — pa se s takim stališčem ni moglo strinjati. Če je delavec odpovedal zato, ker niso bili urejeni delovni prostori, zaradi česar bi se mu lahko zdravstveno stanje poslabšalo, potem pač ni možno govoriti, da mu je delovno razmerje prenehalo po njegovi želji. Opozoriti je namreč na določilo 3. odstavka 190. člena zakona o združenem delu, po katerem ima delavec pravico odkloniti delo, če mu grozi neposredna nevarnost za življenje ali zdravje zato, ker niso bili storjeni predpisani ukrepi za varstvo pri delu. Izvedenec (zdravnik) bo moral povedati, ali so bili delovni pogoji delavca taki, da bi se mu lahko zaradi tega poslabšalo zdravstveno stanje, zlasti še, ker gre za bolnika, ki je prizadet na vidu oziroma sluhu. Ni dvoma, da se je delavec upravičeno bal, da se mu bo lezen ne bi poslabšala tako zaradi prepaha, kakor tudi zaradi prekomernega ropota.

Če je torej delavec v skrbi za lastno zdravje odpovedal delovno razmerje zgolj zato, ker delovna organizacija ni imela posluha za rešitev njegovih prošelj, ker ni poskrbela za primeren delovni prostor, delavcu ne bo potrebno vrniti takoj neodplačani stanovanjski kredit, ampak ga bo vračal po obrokih v skladu s stanovanjsko pogodbo. Tako stališče ima brez dvoma oporo tudi v pravih morale socialistične samoupravne družbe.

IVAN ŽUŽEK

Dvojni salto resnice

»Še zmeraj na mnogih srečanjih poudarjajo samo pozitivno stran rasti industrijske proizvodnje in dohodka kot najvažnejše značilnosti polletnega gospodarjenja, čeprav ima ta uspeh tudi drugo plat. Rast dohodka v višini 60 odstotkov, ki jo običajno poudarjajo kot rezultat velikih družbenih naprov, da bi povečali proizvodnjo in storilnost, je svojstven paradoks. (Ali je sploh mogoče napraviti tolikšen skok pri razmeroma stabilnih pogojih proizvodnje in tržišča?)

Uspehe imamo, pa tudi računarske konstrukcije. Le-teh ne izpodbija niti Služba družbenega knjigovodstva, nastale pa so kot posledica »dvojnega salta« pri izvajanju predpisov o

dohodku in plačilu. S tem je pravzaprav najlažje pojasniti astronomske vsote, ki so se zgrnile na tekoče račune interesnih in družbenopolitičnih skupnosti.

Koliko je ostalo gospodarstvu?

Premalo! Glede na to, da se osebni dohodki zvišujejo bolj zaradi reševanja življenjskega standarda, je prispevek skladom (oč koder se financirajo nove investicije) omejen na tisto, »kar ostane«.

Posojila z visokimi obrestmi pa neizogibno povzročajo še eno škodo: samoupravljavci imajo zvezane roke pri celovitem odločanju, ker so vsi pogoji in vse variante vsebovani v pra-

vilnikih o pogojih kreditiranja, le-ti pa seveda usklajeni v bančnih kabinetih. Kljub temu je investicijska poraba znatna. Poleg tistih 27 % rasti (podatke je objavila SDK) priča o njej tudi rastoča inflacija, pomanjkanje gradbenega materiala, veliko prekoračenje cen in rokov...

Za uresničitev za letos predvidenih investicij na približno 23.000 objektih bo potrebno 471 milijard dinarjev. Od tega bo vsak dinar porabljen za pokritje prekoračitev iz prejšnjih let! Večina predračunov predvideva enakopravno naložbo lastnih in tujih sredstev. Zdaj ko se približuje konec leta, je vse teže vzpostavljati to ravno-

težje: toda gospodarstvo ne more dobiti v sklade toliko sredstev, kolikor je načrtovanih. In cene naraščajo!

Investicije so vredne večje družbene pozornosti tudi zato, ker so letos v industrijski proizvodnji zatajili prav novi obrati, čeprav je rok za njihovo vključitev v obratovanje potekel lani. Vloženi denar so torej vrača preveč počasi, kar je nedavno ugotovila tudi komisija predsedstva sveta ZSJ za gospodarski sistem in razvojno politiko. Tu se vsiljuje vprašanje organizacije dela. Za izboljšanje pa niso potrebna nikakšna posojila, marveč samo odgovornost vodilnega osebja.

S. BOŽANIĆ

DELITEV PO DELU JE ALI PA JE NI

Delavci niso za modele

Nihče se več ne sprašuje, ali je mogoče najti merila za nagrajevanje po delu in rezultatih dela. Celotno tistim, ki so ob splošno sprejetih opredelitvah, da je vsako delo mogoče meriti in da delitev mora temeljiti na delu in delovnih rezultatih, dvomljivo obračali glavno je jasno, da morajo merila izoblikovati do 31. decembra.

Se naprej pa je živo vprašanje: kako priti do meril? Če pa se že najdejo, se spet zastavlja vprašanje, ali so dobra. Tam, kjer jih ni, ali pa so takšna, da jih ni mogoče imenovati za merila, je slišati vzdihovanje in željo po nekakšnih receptih, vzeto v slogu: »Povejte nam, kako naj merimo delo — in merili ga bomo!«

Ker ni univerzalnega recepta, ne bi bilo dobro, če bi ga tudi imeli, organizacijam združenega dela ne preostane nič drugega, kot da same najdejo pot do delitve v skladu z zakonom o združenem delu. To delo pa ni lahko niti enostavno. Ker je do poteka roka ostalo malo časa, so se organizacije te naloge lotile intenzivno in odgovorno. Nekatere to delo samo nadaljujejo, so pa tudi organizacije, ki so šele na začetku.

Različnost pa se ne kaže samo v intenzivnosti, marveč tudi v načinu »iskanja« meril. To samo po sebi ne bi bilo slabo, če bi peljalo k čim boljšim in specifičnim rešitvam v temeljnih organizacijah združenega dela. Žal je različnost pogosta samo v stilu, ne pa v vsebini.

V večini organizacij združenega

dela v vseh dejavnostih se z izdelavo pravilnikov za delitev sredstev za osebne dohodke ukvarjajo izbrane skupine ali komisije, sestavljene iz pravnikov in ekonomistov. Nekatere organizacije menijo, da so sedanja merila dobra in jih potemtakem ni treba spreminjati, ali pa da bodo lahko uporabili rešitve, določene na ravni delovnih in sestavljenih organizacij združenega dela. Najmanj pa je takšnih temeljnih organizacij združenega dela, kjer merila obravnavajo skupaj z delavci in šele nato sprejmejo pravilnike za delitev sredstev za osebne dohodke.

Očitno je, da skušajo delavcem ponuditi gotove rešitve ali enotne modele pravilnikov za vse temeljne organizacije združenega dela. Ponekod to počenjajo zaradi »učinkovitosti«, ponekod »strokovnosti« ali kakšnih drugih razlogov, ki so v vsakem primeru v nasprotju z poslednim uresničevanjem zakona o združenem delu.

Časa za določitev meril za delitev sredstev za osebne dohodke je vse manj in ni treba gojiti iluzij, da bo rok podaljšan. Prav tako ni treba imeti iluzij, da so lahko prava merila tista, pri katerih oblikovanju ne sodelujejo delavci. Na staro vprašanje: kako priti do meril, to vprašanje tudi povzroča zamudo pri izdelavi pravilnikov za delitev sredstev za osebne dohodke, je odgovor mogoče dobiti samo med delavci, nikakor pa ne z univerzalnimi recepti.

M. NIKOLIČ

Nadaljevanje pogovora s predsednikom Janezom Barboričem pred inventuro sklepov 8. kongresa ZSS

Prvi del pogovora s predsednikom RS ZSS Janezom Barboričem (objavili smo ga v prejšnji številki) smo začeli in končali z ugotovitvijo, naj bi bila inventura sklepov 8. kongresa spodbuda za resno razpravo na vseh ravneh sindikatov, kaj smo naredili, kaj lahko do kongresa še naredimo in česa ne bomo naredili.

V današnji številki objavljamo drugi del pogovora, ki ga je imel tovariš Janez Barborič s predstavniki »Delavske enotnosti«.

OD SKLEPA DO SKLEPA

DE: Čeprav čedalje bolj prodira spoznanje tudi v praktične odločitve, da pri nas ne moreš razdeliti več, kot si ustvaril, bo marsikdo pripravljen povedati, da sindikati premalo ščitijo standard svojih članov, zlasti pa, da so premalo odločni, ko bi se bilo treba upreti neupravičenim podražitvam.

J. B.: Težko je oceniti, kdaj je povišanje cen upravičeno in kdaj ni. Imamo plansko-tržni sistem, veliko cen imamo pod administrativnim nadzorom, zlasti cene živil. Nekatere druge cene pa so sproščene. Mi nismo zaprti gospodarstvo, ampak smo odprti na vse strani. Velik del naše družbene proizvodnje je produkt mednarodne menjave dela. Če npr. na svetovnem tržišču povišajo cene energije ali surovin, moramo mi razliko seveda plačati. Višje cene prizadenejo vse porabnike energije ali surovin, bolj pa jih občutijo tisti, ki porabijo tega več.

Poglejte primer velikega porabnika nafte. Imel je pariteto cen z drugimi proizvodi na tržišču (če stvari poenostavimo), v kateri je imel priznano svoje delo in dohodek. Zdad pa je brez njegovega vpliva energija dražja in ta energija je v ceni nekaterih proizvodov udeležena tudi s 30 odstotki. Takšen proizvajalec naenkrat ne ustvarja več dohodka, ampak izgubo. Ali je zdad njegov problem, da sam nosi te stroške? Kaj narediti? Lahko bi šli z administrativnimi ukrepi ponovno zajemat dohodek drugih in ga prelivat na to področje ter mu omogočili nadaljnji obstoj. Vendar je vprašanje, če je to objektivno. Eden izmed popravkov so torej tudi višje cene. Tisti, ki največ koristi njegove storitve, bo z novo ceno tudi pokrival podražitev. Mnogo je seveda še raznih drugih vplivov.

Drugi primer je kruh. Zadnja leta se je dogajalo, da je bila cena pšenice skoraj enaka ceni kruha. Zato peki niso mogli živeti. Zaradi raznih vplivov se torej splošna raven cen zvišuje. Zato je težko ocenjevati, da tisti tovariši, ki imajo pripombe, ko se npr. podraži kruh, v svojih TOZD zahtevajo od družbe sprostitev cen za svoje proizvode. Skratka — verižna reakcija. Danes ne moremo več zadrževati cen kruha, sladkornja itd. na ravni izpred 20 let. Nekdo bi moral pokriti razliko. In kdo je to? Vedno se ob tem obračamo na državo, ki to lahko ureja le tako, da enemu vzame in drugemu da.

DE: Prejšnje smo rekli, da v praksi čedalje bolj prodira spoznanje, da ne moreš več porabiti kot ustvariti. Marsikaj pa kaže, da povsod še zdaleč ne mislijo tako.

J. B.: Da, na spremembe cen ima zelo velik vpliv dejstvo, da več porabimo kot ustvarimo, in to na vseh področjih, tudi pri osebnih dohodkih. Letos smo zvišali realne OD za 4 odstotke v primerjavi z lanskim letom. Torej smo zviševali osebne dohodke mimo dogovorjene politike ali drugače povedano: niso v skladu s povišanjem dohodkov — in tudi to bo vplivalo na pritiske za splošno zviševanje cen.

Zatorej je težko separatno sklepati, da smo proti podražitvi mleka, sladkornja, moka itd., ker standard delavcev ni odvisen samo od teh osnovnih živil. Tudi vprašanje stanarin spada sem. Treba je paziti, da v sindikatih ne bomo demagoški. Če nekdo v določeni panogi umestno ohranja cene na nizki ravni in če te niso odraz realnih tržnih odnosov, so delavci v tej panogi v primerjavi z drugimi v podrejenem položaju.

Naj omenim še železnico, ki ima ves čas nadzorovane cene. Kaj to pomeni? Večno je v izgubi. Zato, da se poceni

vzavimo in prevažamo tovore, prelivamo dohodek železnice v druge panoge. Potem pa moramo to — kajti železnice ne moremo pustiti propasti — nadomeščati s samoupravnimi sporazumi, po katerih se dohodek preliva nazaj na tere. Gre za isti dohodek. Delavec razpolaga s celovitim dohodkom, torej se mora s takšnimi načini razporejanja odrekati tudi delu osebnega dohodka.

To ni preprosto vprašanje, čeprav sem ga zelo poenostavil. Neke paritete cen posameznih dobrin mora obstajati, sicer se porušijo temelji. Sicer pa v sindikatih vedno razpravljamo in zavzemamo stališča, kadar prihaja do podražitev osnovnih življenjskih potrebščin, in ni res, da zlahka pristajamo na podražitve. Dejstvo pa je, da smo običajno postavljeni pred take podražitve oziroma z njimi seznanjeni, ko je ukrep že sprejet, posebno v primerih, ko je za cene pristojna federacija.

Za celoten kompleks politike cen pa menim, da se še vedno premalo uveljavlja dohodkovno povezovanje ekonomsko soodvisnih dejavnikov oziroma faz proizvodnega procesa kot oblika obvladovanja zakona vrednosti in tržne stihijnosti v pogojih, ko delovni človek v skladu z uresničevanjem naše ustave in zakona o združenem delu odloča o vseh bistvenih elementih družbene reprodukcije.

DE: Med sklepi 8. kongresa ZSS je tudi sklep, ki smo ga takrat popularno imenovali »košarica življenjskih stroškov«. Kaj je v zvezi s tem doslej storjenega?

J. B.: Na podlagi tega sklepa je bil doslej v sodelovanju z zunanjimi dejavniki, sicer z zamudo, napravljen »Poskus opredelitve minimalnih življenjskih stroškov v današnjih razmerah«.

Gradivo je pripravila delovna skupina. Glede na občutljivost vsebine bo treba gradivo z vseh vidikov preučiti in verjetno dopolniti ter ga nato v primerne oblike kot osnutek dati v javno razpravo. Po taki razpravi naj bi ustrezni družbeni dejavniki ob upoštevanju pripomb in predlogov iz razprave oblikovali družbeni dogovor o minimalnih življenjskih stroških, ki naj bi potem rabil kot objektivizirana osnova za opredeljevanje minimalnih osebnih dohodkov in opredeljevanje socialnih korektivov za zagotovitev socialne varnosti družin z nizkimi dohodki. Za kakršnokoli odločitev se bomo glede minimalnih življenjskih stroškov dogovorili, pa bomo morali to opredelitev odvisno od rasti družbenega standarda po potrebi dopolnjevati in prilagajati novim pogojem.

DE: Eden izmed sklepov 8. kongresa ZSS obravnava tudi stanovanjsko politiko...

J. B.: V tem obdobju nam je uspelo bistveno povečati obseg letnega števila zgrajenih stanovanj, pri čemer so bili odločilni dobri rezultati akcije »26000 stanovanj«. Vendar pa moramo take uspehe v prihodnje dosegati predvsem z doslednim uvajanjem dohodkovnih odnosov med dejavniki na tem področju kot tudi samoupravno organiziranostjo delavcev in občanov. Zato moramo še vedno vztrajati pri uveljavljanju programiranja vseh elementov stanovanjskega gospodarstva ter na vseh ravneh, posebej pa še v organizacijah združenega dela.

Z družbenim dogovarjanjem o cenah stanovanj smo dosegli, da so pri tem vključeni vsi, ki kakorkoli sodelujejo pri stanovanjski gradnji, nismo pa še

povsod dosegli javnosti in enakopravnosti sodelujočih.

Z uveljavljanjem družbenoekonomskih odnosov pri gospodarjenju s stanovanji pa smo se dogovorili, da je treba politiko stanarin spremeniti in postopoma preiti na ekonomske stanarine (takrat smo jih imenovali stroškovne stanarine), ki bodo zagotavljale enostavno reprodukcijo in vzdrževanje. Razširjeno reprodukcijo naj bi financirali še vedno z združenjem sredstev iz dohodka delovnih organizacij oziroma iz skladov skupne porabe. Vendar nam na tem področju ni uspelo narediti ničesar. Šele zdaj potekajo priprave za družbeni dogovor o postopnem prehodu (do 1982. ali 1983. leta) na ekonomske stanarine. Zdad nizke stanarine ne zagotavljajo niti vzdrževanja obstoječega stanovanjskega fonda in nam ta propada. Propadli sklad nadomeščamo z novimi gradnjami, čeprav bi bilo ceneje obnavljati in vzdrževati stanovanjske zgradbe ter jim podaljševati življenjsko dobo. Nizke stanarine, kakršne so zdad, so kljub povišanju še precej za inflacijo.

DE: Ko prebiramo ali poslušamo prve ocene uresničevanja kongresnih sklepov, se nam zdijo v nekaterih primerih preveč optimistične, na primer, da smo zgradili dosti delavskih domov, kljub temu, da ni dovolj sredstev, ali pa da imajo animatorje kulturnega življenja že skoraj povsod.

J. B.: Delavskih domov po kongresu res nismo gradili, pač pa smo dosegli precejšen premik na področju kulturne udejstvovanja delavcev. Kongresnega sklepa, da bodo animatorji kulturnega življenja začeli delovati v vsaki TOZD, tudi nismo realizirali. Dejstvo je, da se je kulturno življenje zelo razširilo, sklep pa v celoti le ni bil realiziran. Vprašanje je tudi, če je ta sklep realen, in ali ga je lahko dosledno uresničiti? Morda je bolj realno reči, da mora biti kulturni animator v vsaki delovni organizaciji in ne v vsaki TOZD. Videti je treba, koliko je sklep realen.

Bila je ideja, da bi v večjih delavskih centrih začeli akcijo za gradnjo delavskih domov, ki ne bi nudili samo možnosti za kulturno udejstvovanje delavcev, ampak tudi za športno rekreacijo, družabno življenje, družbenopolitično udejstvovanje itd., skratka — šlo je za klasične oblike delavskih domov. Takrat so za takšne domove obstajale pobude v Mariboru, v Trbovljah itd. Ob splošni restrikciji negospodarskih investicij te akcije nismo nadaljevali. V preteklih treh letih je bilo zgrajenih ali obnovljenih več kulturnih domov in nekaj športnih objektov. V okviru teh domov, smo menili, naj bi delovali tudi klubi samoupravljalcev, ki smo jih ustanovili praktično v vseh občinah. Ko smo razpravljali o nalogah in vlogi klubov samoupravljalcev, smo prišli do nekoliko drugačne vsebine delovanja teh klubov, kakršna je bila prvotno zamišljena — da je to v bistvu mesto, kjer se izmenjujejo izkušnje na področju samoupravnih odnosov itd. Zato je vprašanje, ali dati tem klubom lastne prostore, saj prostori za tako dejavnost že obstajajo pri Delavskih univerzah, v družbenopolitičnih organizacijah in drugje. Če bi klubi samoupravljalcev postali profesionalni, bi bili samo paralelna struktura ob delavskih univerzah.

To je torej tudi naloga, ki jo moramo do kongresa oceniti, če je realna. In — če že ostanemo pri kongresnih stališčih — v kakšni meri nadaljevati z razvojem teh delavskih domov.

Prihodnjic: SINDIKAT V BAZI

SINDIKATI V BIH RAZPRAVLJAJO O POLITIČNEM PROFESIONALIZMU

Plačani funkcionar še ni sindikat

V vseh organih sindikatov BiH, ki štejejo okrog 700.000 članov ali 98,2 % vseh zaposlenih, je vključenih 87.000 vodilnih delavcev ali okrog 12 % vsega sindikalnega članstva. Zlasti po volitvah leta 1970 opažajo v BiH težnjo po ponovni rasti profesionalcev v sindikalnih vodstvih. To število se je po vojni pogosto spreminjalo, kot se je spreminjalo tudi pojmovanje profesionalizma nasploh.

Kot so poudarili pred nedavnim, so glavni vzroki za ta pojav večje število članstva, spreminjena družbena vloga sindikatov ter njihova obsežnejša in bolj konkretna dejavnost v razvoju samoupravnih odnosov, intenziviranje procesa združevanja dela in sredstev in oblikovanje velikih OZD, v katerih je zaposleno mnogo delavcev oziroma članov sindikatov pri procesu decentralizacije v delu sindikatov teh OZD, kar je privedlo do povečanja števila profesionalcev v osnovnih organizacijah, konferencah in občinskih svetih sindikatov.

Število profesionalcev se je najbolj povečalo v občinskih svetih. V večini teh svetov so profesionalci predsedniki, v manjšem številu pa tudi sekretar.

Izkušnje kažejo, da bo treba deprofesionalizacijo najprej izvesti v osnovnih organizacijah in konferencah sindikatov. Tu je namreč tudi največ pomanjkljivosti. Tako npr. glavna aktivnost poteka prek enega človeka — predsednika profesionalca, ki ga člani isvetujejo s sindikatom in se zato pasivizirajo. Taki predstavniki se pogosto ozko povezujejo s poslovnimi organi — bolj kot s članstvom, kar je razumljivo, ker so v glavnem na plačilni listi delovne skupnosti. Zato tudi občinska vodstva ne vedo točno, kje delajo, ker so formalno razporejeni na delovna mesta v delovni organizaciji, delajo pa za sindikat.

Značilno je, da za omenjene profesionalce izvolijo v glavnem starejše ljudi, ki so prej veliko delovali v družbeno-političnih in samoupravnih organih in so na ta mesta prišli v glavnem na pobudo poslovnih organov. Na takem mestu ni nobenega mladega človeka z visoko strokovno izobrazbo.

Izhod vidijo v sindikatih BiH v povečani dejavnosti strokovnopolitičnih in administrativno-tehničnih delavcev, ker prav delo na tem področju jemlje predsednikom organizacij sindikatov največ časa.

V. O.

V zbirki DRAMSKA KNJIŽNICA sta izšli:

Št. 16 James Saunders:

MIHAEL KOHLHAAS

Igra po noveli Heinricha von Kleista

Prevod: Dušan Tomšič

Cena: 22,50 din

Št. 17 F. Milčinski — P. Kozak:

PTIČKI BREZ GNEZDA

Cena 22,50 din

Naročila sprejema TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 in trgovina DE na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

Izhod iz začaranega kroga

Dogodki, ki smo jim zadnje čase priča, kažejo na vrsto pojavov, ki jih ne smemo prezreti, ne smejo ostati brez odmevov in komentarjev. Gre namreč za pobude in zahteve, ki jih terjajo 8. seja CK ZK Slovenije, 30. seja predsedstva CK ZKJ ali pa obiski predsednika CK ZKS Franceta Popita na terenu.

Številne organizacije ZK, naj bodo to osnovne ali občinske, se v komuniciranju z višjimi organi ZK in z njihovimi voditelji obnašajo povsem forumsko. To najboljše potrjujejo obiski Franceta Popita. Čeprav je bil njihov smoter, da se na terenu okrepi dejavnost in angažiranje članov ZK pri delu drugih družbenopolitičnih organizacij, kot tudi na področju sedanjega družbenega prizadevanja, tega cilja niso dosegle, saj je njihova celotna komunikacija potekala in ostajala na relaciji vodstvo osnovne organizacije in občinske organizacije ZK z vodstvi družbenopolitičnih organizacij in združenega dela oziroma družbenopolitičnih skupnosti. Malo ali nič pa ta komunikacija ni vključila člana ZK, občana in delovnega človeka. Tudi sklepi 8. seje CK ZKS niso prišli dlje od vodstev, težko pa se prebijajo do baze tudi sklepi in gradivo 3. seje predsedstva CK ZKJ.

Vse to nas sili k analizam. Že prve analize teh razmer pa kažejo, da ne moremo iz »začaranega kroga«, ki ga lahko imenujemo forumsko delovanje, ali tu pa tam tudi neaktivnost in pomanjkanje občutka za ta politični trenutek in za naloge, ki jih pred nas postavlja. Da je temu tako, kažejo naslednji primeri:

Na sestankih, ki so jih v delovnih kolektivih organizirali ob obisku tovariša Popita, so se z njim in njegovimi sodelavci pogovarjali v glavnem vodilni. Ti so potem sami ocenjevali proizvodnjo, ekonomske, samoupravne in druge razmere v kolektivu. Malo ali pa sploh nič pa so prišla do izraza stališča in ocene delovnih ljudi, saj tudi v pripravah, ki so jih, povsem razumljivo, imeli

pred takimi pogovori, mnenja delovnih ljudi niso upoštevali.

To kaže, da ne razumemo trenutka, v katerem živimo in delamo, ki pa od nas vseh energično zahteva, da smo nenehno navzoči v bazi, med delovnimi ljudmi, da skupaj z njimi rešujemo vprašanja in uresničujemo naloge. Tak način dela tudi potrjuje, da smo še vedno obremenjeni s

Komunist za DE

starimi metodami in starim načinom dela, da se ne znamo hitro in vsestransko prilagoditi zahtevam sedanjega časa. To tudi dokazuje veliko vrzel med besedami in dejanji, saj kadar govorimo o razmerah vse kaže, da problemov sploh ni, vsaj ne tistih, ki se pokažejo takoj, ko je treba dogovorjeno uresničiti, ko naletimo na osnovna vprašanja, kot so organizacija dela, motiviranost, sistematičnost in doslednost. Vsega tega pa seveda ne bomo razrešili vse dotlej, dokler sleherni član ZK ne bo polno angažiran s konkretnimi nalogami, dokler ne bo občutil, da je sleherni napredek odvisen od njega samega in da je on gibal in uresničevalec celotne politike in sleherne akcije.

Kako se ne znamo organizirati in živeti v akcijo, kaže tudi primer neke krajevne skupnosti, kjer na zbere volilcev prihajajo le komunisti. Vodstvo te osnovne organizacije ZK je zadolžilo vse svoje člane, da se morajo obvezno udeležiti vseh teh sestankov. Komunisti so tako prišli na te sestanke, kjer so kar po seznamu ugotavljali navzočnost. Tako so bili zbori volilcev na ta način še kar obiskani. Pri tem pa so komunisti pozabili na dve stvari. Najprej na to, da ni naloga komunista le v tem, da prihajajo na sestanke, temveč da tudi druge delovne ljudi in ob-

čane spodbude k udeležbi na teh pomembnih zborih, nato pa jih tudi prepričajo, da skupaj z njimi aktivno delujejo na tej tribuni, katere naloga je nadaljnje poglobljanje naše socialistične samoupravne demokracije. Ker pa ti dve nalogi v obveznosti nista bili zajeti, so ostali zbori volilcev suhoparni kot so bili prej, brez udeležbe drugih delovnih ljudi, brez prave vsebine, kljub navzočnosti komunistov.

Takih primerov je dovolj in preveč. Zato lahko zaključimo naše razmišljanje takole: komunisti morajo pri svojem delovanju preseči svoje notranje probleme in okvire in se pojaviti na široki družbeni sceni. Posebno v socialistični zvezi, sindikatih, zvezi socialistične mladine in drugod. Nenehno morajo delovati med občani, med delovnimi ljudmi, z njimi skupaj reševati

tekoče in dolgoročne naloge, uresničevati njihove pravice in dolžnosti. To naj bo skrb vseh komunistov in njihovih organizacij. Pri uresničevanju teh nalog naj si ustvarijo trajen način dela, ki bi se uveljavljal od sestanka do sestanka, kar bi omogočilo njegovo sistematičnost, omejilo forumsko delo, ki je bilo in je še vedno kaj slaba zamenjava za množičnost. Tako bomo odpravili forumsko delovanje, čeprav bodo forumi še ostali.

Tudi volilne konference v osnovnih in občinskih organizacijah ZK v tem trenutku že kažejo, kako je to pomembno. Izkoristimo vsa ta zborovanja za take dogovore in tako delovanje, da bomo že pred kongresom ZKS razrešili in uredili čimveč odprtih problemov.

VLAJKO KRIVOKAPIC

BOMO PRIHODNJE LETO USKLAJEVALI STANARINE Z NORMALNO RASTJO OD?

Višje stanarine?

Po vsem sodeč se bodo stanarine v prihodnjem letu povečale v skladu s povečanjem nominalnih OD in cen stanovanj. To je eden predlaganih ukrepov za spodbujanje vlaganja osebnih sredstev v gradnjo in nakup stanovanj, s katerim naj bi hkrati zagotovili večja sredstva za vzdrževanje sedanjega stanovanjskega sklada. To praktično pomeni, da bi se leta 1978 — če bo ta predlog sprejet — stanarine bolj povečale kot prejšnja leta, pa tudi v letošnjem letu.

Dokumenti X. kongresa ZKJ poudarjajo nujnost takšne politike stanarin, s katero bi zagotovljali enostavno reprodukcijo stanovanjskega sklada v celoti in v mejah možnosti, pa tudi del sred-

stev za novo stanovanjsko gradnjo. Stanarine, cene komunalnih storitev in tudi prispevke iz dohodka za stanovanjsko gradnjo je treba določiti v dohodnem razmerju do nacionalnega dohodka, posebno pa glede na raven in politiko OD.

Sedaj iz sredstev stanarin ne moremo zagotoviti niti normalnega vzdrževanja stanovanj niti redne amortizacije, da o razširjeni reprodukciji ne govorimo. Pogosto se niti ne zavedamo, da najbolj dragoceno bogastvo — stanovanjski sklad — zadnje čase propada. Precejšen del stanarin porabijo številne administrativne in razne strokovne službe v stanovanjskih SIS. Ta problem kopičenja administracije ni tipičen le za to področje. To je vprašanje, ki bi ga morali reševati celovito v vseh njegovih razsežnostih in pojavnih oblikah.

V. B.

REKLSO

EDVARD KARDELJ, član predsedstva SFRJ in član predsedstva CK ZK, v intervjuju za teoretično glasilo KP Italije Rinascita:

Mnogi nas sprašujejo, če je v praksi sploh mogoče, da delavci sami razporejajo dohodek delovne organizacije oziroma sebi določajo osebni dohodek. In vendar poteka to že nekaj časa kar uspešno. Delavec je zainteresiran za investiranje. Samo z investicijami namreč lahko sebi planira boljši osebni dohodek, povečuje produktivnost dela, zadovoljuje svoje in skupne potrebe oziroma ve, da bo nazadovol in da se bo njegov dohodek zmanjševal, če ne bo investiral. Seveda pa so razprave ob tem večkrat težke. Delavci ne znajo vedno gledati rast svojih osebnih dohodkov v določenem planskem obdobju skozi prizmo njihove odvisnosti od velikosti akumulacije oziroma investicij. Vendar to spoznanje že postaja zavest ogromne ve-

čine delavcev. Razen tega jim je treba pomagati v tem odločanju s potrebnimi informacijami in argumenti ter razvijati zavest solidarnosti med njimi, da ne bi nastale resne razlike v osebnih dohodkih za enako delo.

MILOŠ MINIC, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve, v govoru na zasedanju generalne skupščine OZN:

Boj neuvršenih držav je danes najpomembnejši dejavnik pri zaviranju delitve sveta na antagonistične vojaško-politične bloke, pri upiranju proti politiki delitve sveta na sfere interesov in vplivov ter pri krepitev procesa púpušanja mednarodne napetosti kakor tudi pri preraščanju tega procesa v univerzalno aktivno miroljubno koeksistenco.

Prepričani smo, da bosta pomen in vloga gibanja neuvršenosti v tem pogledu v prihodnjem obdobju nenehno rasla in da bo njegov prispevek k urejanju mednarodnih problemov čedalje večji. Vsi vplivni mednarodni dejavniki morajo spoznati, da je njihovo sodelovanje in dialog s tem gibanjem edini sprejemljiv odnos do tega velikega mednarodnega gibanja, čigar zgodovinski pomen je v svetu vse bolj priznan.

Moja država aktivno sodeluje v prizadevanjih neuvršenih držav za izpolnitev vrste pomembnih nalog, izhajajoč iz sklepov in akcijskega načrta, sprejetih na peti konferenci, in iz priprav na ministrsko konferenco neuvršenih držav leta 1978 v Beogradu. Jugoslavija si bo kot gostiteljica te konference prizadevala kar največ prispevati k popolnemu uspehu tega pomembnega srečanja, v duhu kontinuitete politike neuvršenosti in v interesu miru in varnosti v svetu ter boja za nove, enakopravnejše mednarodne politične odnose in za nov mednarodni gospodarski red.

od sobote do sobote

S hitrejšimi koraki

Minuli teden je bil glede notranjepolitičnega življenja tesno povezan tudi z nekaterimi zunanjepolitičnimi dogodki in odnosi. Obnovljeno je bilo delo v pripravah za beograjsko konferenco o sodelovanju in varnosti v Evropi, poleg tega pa je te dni obiskala našo državo vrsta delegacij, ki so se zanimale zlasti za dosežke našega samoupravnega sistema. Medtem ko je predsedstvo ZKJ gostilo delegacijo italijanske KP na čelu z generalnim sekretarjem Berlinguerjem, so Sloveniji obiskali člani parlamentarnih delegacij Alžirije in Irske, ki so bili prvič v taki sestavi kot gostje pri nas. Veliko zanimanje je za naš družbenoekonomski razvoj, še posebej za politični sistem, ki so ga pokazale delegacije iz tujine, gotovo potrjujejo velik vpliv sprememb v naši družbi in tudi na mednarodne odnose ter na mednarodno sodelovanje demokratičnih in socialističnih sil. Prav gotovo sodi k utrjevanju zanimanja za naš politični sistem in vlogo Jugoslavije v neuvršenem gibanju in v svetu nasploh tudi obisk Edvarda Kardelja v Ameriki, ki spada med eminentne politične dogodke teh dni.

Tudi v političnem življenju v Sloveniji smo te dni zabeležili vrsto neposrednih stikov in obiskov predstavnikov najvišjih družbenopolitičnih organov v republiki in nekaterih občinah, krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah. Mednje sodijo pogovori predsednika predsedstva SRS Sergeja Kraigherja v celjski občini, predsednika CK ZKS Franceta Popita v tržiški in predsednika skupščine SRS Marjana Breclja ter predsednika zbora republik in pokrajin skupščine SFRJ Zorana Poliča v občini Lenart. Predmet razprave so bila aktualna vprašanja uresničevanja zakona o združenem delu, delegatskega in skupščinskega sistema, priprav na volitve in kongrese ter tekoča gospodarska gibanja in problemi.

Uresničevanju zakona o združenem delu je bila namenjena tudi seja komisije za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu pri skupščini SFRJ. Na njej so ob ugotovitvah uvodnega referata Romana Albrehta in na podlagi

razprave predstavnikov komisij iz republičkih skupščin predvsem začrtali smer nadaljnjih prizadevanj pri uresničevanju zakona. Hitreje je namreč potrebno iti naprej, s hitrejšimi koraki, brez nepotrebne obotavljanja in spotkanja ob formalnih vprašanjih, ki zamegljujejo osnovno vsebino samoupravnih družbenih odnosov.

Za hitreje in konkretnije izvajanje politike zaposlovanja zdomcev, ki je bila že začrtana v ustreznih dokumentih Socialistične zveze in skupščine SRS, se je zavzel tudi družbenopolitični zbor slovenske Skupščine, ki je imel te dni svojo sejo in jo je v celoti posvetil našim zdomcem v tujini. Zlasti bo potrebno s konkretnimi programi zaposlovanja v občinah, programi malega gospodarstva ter boljšimi pregledi nad kadrovskimi potrebami v delovnih organizacijah uspostavljati stike z zdomci in njihovimi organizacijami, da bi dosedanja srečanja bolj napolnili s konkretno vsebino in oblikami, ki bi prispevale k praktičnim uspehom pri vračanju in zaposlovanju zdomcev doma.

Te dni je slovesno obeležil 30-letnico borbevske organizacije ter Titove jubileje in jubileje naše partije tudi zvezni odbor ZZB NOV, ki se je sestel na slovesni seji v Beogradu. Udeležencem slavnostne seje je poslal pozdravno pismo tudi tovariš Tito, v katerem je podčrtal pomen borbevske organizacije v povojni graditvi samoupravne socialistične družbe in izrazil prepričanje, da bo zveza borcev tudi v prihodnje eden od stebrov naše družbe v okviru socialistične zveze. Uvodni referat na slavnostni seji o revolucionarni vlogi Tita in partije ter prispevku borcev v okviru svoje organizacije po osvoboditvi je imel predsednik borbevske organizacije Jugoslavije, armadni general Kosta Nadj.

Med številnimi drugimi političnimi in gospodarskimi dogodki zadnjih dni naj spomnimo še na sejem »Sodobne elektronike 77« v Ljubljani, ki postaja tradicionalna manifestacija dosežkov in mednarodnega sodelovanja na tem področju. GOK

Zakaj zdravi v bolniški?

Veliko govorimo o nepravilni odsotnosti z dela, vendar zbori delavcev, kot kaže, niso naklonjeni temu, da bi dali svoje soglasje k izključitvi tistih, ki ne delajo. Prav tako le malo ljudi vznemirja podatek, da v največjem obsegu izostajajo z dela v kolektivih z nizkimi OD, nizkimi

zaradi skromnih poslovnih rezultatov, deloma objektivnih, pa tudi povsem subjektivnih. Nakopičene bolezenske odsotnosti ne preveč zainteresiranih posameznikov so zniževale že tako skromen dohodek in nizke OD.

Trajno zdravilo za odstranitev

tega pojava je lahko samo boj za visoke zasluge, ki morajo temeljiti na rezultatih dela in njihovem realnem vrednotenju, ne pa administrativno preganjanje zdravih bolnikov in pritiskanje na zdravnike, naj jim ne odobrijo bolniških.

S. R.

TUDI ZDRUŽENO DELO: Če bi vsi tako složno vlekli...? (Foto: A. Ul.)

SONČNE IN SENČNE STRANI POVEZOVANJA MED TRGOVINO IN PROIZVODNJO

Monopolu bo slednjič odzvonilo

Nekatere proizvodne organizacije skušajo trgovino prisiliti, da ne bo nabavljala blaga od drugod, dokler ne bo prodana njihova proizvodnja

Široko zasnovana dejavnost šestih delovnih skupin v okviru Poslovnega združenja za trgovino v Ljubljani, v katerih sodeluje kakih 50 strokovnih delavcev iz proizvodnih in trgovskih organizacij združenega dela, je precej prispevala k temu, da je delo pri oblikovanju samoupravnih sporazumov o združevanju dela in sredstev med proizvoznimi in trgovskimi organizacijami iz vse države. Vendar pa se je oblikovanje sporazumov o združevanju dela in sredstev med proizvoznimi in trgovskimi organizacijami iz vse države. Vendar pa se je oblikovanje sporazumov o združevanju dela in sredstev med proizvoznimi in trgovskimi organizacijami iz vse države. Vendar pa se je oblikovanje sporazumov o združevanju dela in sredstev med proizvoznimi in trgovskimi organizacijami iz vse države.

pa lahko precej prispevajo k temu, da bo tudi v teh organizacijah čimprej opravljeno delo pri izdelavi sporazumov.

Obenem so nekatere trgovske organizacije, uvoznice blaga za široko porabo, pripravile osnutke sporazumov, s katerimi želijo urediti medsebojne odnose s kupci, trgovino na debelo ali s trgovino na drobno. Čeprav gre v tem primeru za drugi krog podpisnikov sporazuma, pa so glavna izhodišča za oblikovanje sporazumov ista, saj gre tudi tu za skupen dogovor med trgovino in proizvodnjo o izboru in obsegu uvoza ter za delitev skupno ustvarjenega prihodka.

ŠE VELIKO NESPREJEM LJIVIH TEŽENJ

Tudi nekatere proizvodne organizacije iz Slovenije in iz drugih republik pripravljajo podobne sporazume. Vendar pa so delegati izvršnega odbora Poslovnega združenja za trgovino na nedavni seji opozorili, da predloženi sporazumi (vsaj večina med njimi) vsebujejo vrsto nesprijemljivih določil. Pri tem se v nekaterih sporazumih — zlasti večjih proizvodnih organizacij — pojavljajo določbe, ki jih lahko označimo kot monopolne, saj skušajo podpisnike prisiliti, da ne nabavljajo blaga od drugod, če njihova proizvodnja ni prodana. Čeprav gre pri tem verjetno le za nepravilno opredelitev obveznosti ene in druge strani pri prevzemu dogovorjenih količin od proizvodnih organizacij, bodo morale biti organizacije, ki obravnavajo take sporazume, pozorne na to, predvsem pa bodo morale s konkretnimi predlogi za spremembo sporazumov preprečiti morebitni monopolni položaj proizvodnih organizacij.

Nesprijemljive so tudi težnje nekaterih proizvajalcev vozil, ki skušajo v sporazumih uveljaviti določila, po katerih naj bi ves promet s sestavnimi in nadomestnimi deli potekal prek njihovih temeljnih organizacij združenega dela in ne neposredno s kooperanti, proizvajalci teh delov. Takšna in podobna določila skušajo z grožnjami o preusmeritvi prodaje prek lastne prodajne mreže uveljaviti predvsem tisti proizvajalci, ki že imajo ali pa ustanavljajo lastno maloprodajno mrežo.

I. V.

KATERE SO NAJVEČJE DELOVNE ORGANIZACIJE V JUGOSLAVIJI

DVESTO VELIKIH

Od slovenskih podjetij največji TAM, najuspešnejši pa Slovenijales — Precej poslovnih bank obrnilo manj denarja kot vrsta podjetij

Ekonomika politika je pred kratkim kot dela že vrsto let vsako jesen, izdala »seznam« največjih jugoslovanskih podjetij, ki jih je razvrstila po dejavnosti v tri skupine (130 proizvodnih, 20 prometnih in 50 iz trgovine, gostinstva in turizma ter še posebej banke in zavarovalnice, skupaj torej 200) in znotraj teh skupin po velikosti celotnega prihodka ter posebej še dohodka (povečanega za amortizacijo). Ta podatek seveda mnogo bolj zgovorno kot tisti o celotnem prihodu kaže na poslovno uspešnost posameznih delovnih organizacij, pa ga bomo zavoljo tega omenjali posebej. V uvodu bi omenili samo še to, da je na seznamu v primerjavi s lanskim letom prišlo do nekaterih sprememb: pojavile so se nekatere nove organizacije združenega dela, zlasti SOZD, ki jih lani v tej obliki še ni bilo moč upoštevati pri sestavljanju razpredelnice.

Sicer pa se pred leti začelo gibanje in odnos v ustvarjenem celotnem prihodu ter dohodu največjih delovnih organizacij v primerjavi z »ostalimi« organizacijami iz posameznih dejavnosti nadaljuje tudi letos. Veliki so postali še večji, njihov delež v celotnem dohodu dejavnosti je zrastle za nekaj indeksnih točk: lani je 200 največjih ustvarilo 53 odstotkov celotnega prihodka vsega gospodarstva (leto poprej 51 odstotkov), pri ustvarjenem dohodu znaša njihov delež 46 odstotkov, zaposlenih je v njih kar 40 odstotkov vseh v gospodarstvu zaposlenih delavcev, porabila pa so 54 odstotkov vseh v gospodarstvu koriščenih sredstev.

Povezovanje ima pri naraščanju

pomena velikih delovnih organizacij odločilno vlogo, ne le zavoljo »seštevanja rezultatov v preteklosti samostojnih, zdaj pa združenih delovnih organizacij, pač pa tudi (ali pa predvsem) zavoljo racionalnejšega koriščenja tako delovnih, kot finančnih sredstev v velikih gospodarskih povezavah.

Iz Slovenije je na seznamih skupno 43 delovnih organizacij (največ na seznamu 130 največjih proizvodnih podjetij); 25 proizvodnih slovenskih podjetij je razvrščenih od osmega mesta (TAM) do 129. mesta (TGA Kidričevo) po doseženem celotnem prihodu. Prva je po tej razporeditvi slej ko prej INA, ki je prva tudi po prigrisopodarjenem dohodu in amortizaciji. Tu pa so se največje slovenske proizvodne organizacije odrezale mnogo slabše. Resda je Iskra deveta (po celotnem prihodu 12.) in ZP Elektrogosudarstvo Slovenije deseto (sicer na 18. mestu), toda TAM je po dohodu še na 27. mestu (čeprav je boljši, kot leto poprej, za sedem mest), ZP Slovenske železarnice, ki so po celotnem prihodu na devetem mestu v Jugoslaviji, pa so po dohodu na 13. mestu. In tako dalje, do IMV, ki je po celotnem prihodu na 64. mestu, po dohodu pa še na 99. med 130 proizvodnimi organizacijami. Med drugimi slovenskimi podjetji velja omeniti kot najuspešnejše Slovenijales, ki se je z lanskega četrtega mesta (po celotnem prihodu) na seznamu 50 podjetij trgovine, gostinstva in turizma prebilo na drugo, po ustvarjenem dohodu pa je celo najuspešnejše tovrstno jugoslovansko podjetje. Po svoje zani-

miva je tudi razvrstitev podjetij na skupnem seznamu, ne glede na dejavnost: INA je še vedno brez konkurence največje naše podjetje, največje trgovsko podjetje Centroprom iz Beograda je na takšnem seznamu na šestem mestu, največje prometno podjetje, ŽTP Zagreb pa na 24. mestu. Zanimivo pa je, da je od 19 jugoslovanskih poslovnih bank kar 11 bank »obrnilo« manj denarja, kot je INA dosegla celotnega prihodka, kar osem bank pa je na seznamu dvestotih krepko od dvajsetega mesta navzdol.

B. RUGELJ

Najuspešnejše jugoslovansko trgovsko podjetje je lani bila SOZD Slovenija les. Sestavljena organizacija sicer ni »čista«, saj ima veliko proizvodnih TOZD, ki so, kot Platana iz Murske Sobote (na sliki) veliko prispevale k uspešnosti SOZD Slovenija les, toda na seznam trgovskih podjetij je pač uvrščeno po pretežni dejavnosti.

Komentatorjev stolpec

Premočno zdravilo?

Potrošniški krediti so gotovo pomemben »regulator« povpraševanja na trgu, s tem pa seveda tudi dejavnik, ki odločilno vpliva na gibanje proizvodnje posameznih vrst izdelkov. Zavoljo tega se pogoji, pod katerimi lahko občani najemajo potrošniška posojila za nakup raznih vrst izdelkov, sorazmerno zelo pogosto spreminjajo. Zdjaj so blažji, da pospešijo omrtvičeno proizvodnjo, denimo, pohištva, kasneje pa spet ostrejši, da preprečijo pretirano nakupovalno mrzlico, ki prej ali slej poveča apetite proizvajalcev po večjem dohodku. Le-ti potem pritisnejo z zahtevki za zvišanje cen in inflacijski krog se znova začne.

Kajpak dogajanje samo ne teče tako preprosto in s tako enostranskimi učinki, kot smo zapisali v uvodu; vendar je to za razvoj naslednje misli kar dovolj. Vse kaže namreč, da postajajo — od prvega julija letos uresnjeni — potrošniški krediti spet cokla v proizvodnji izdelkov za široko porabo, ne vseh, temveč le nekaterih, ki jih ni moč kupiti za majhne vsote. Statistični podatki kažejo, da se že od konca letošnje spomladi kopičijo zaloge nekaterih izdelkov v tovarniških skladiščih, avgusta pa je tok naročil za izdelke tako imenovane široke porabe začel še bolj presihati. Kakega bistvenega izboljšanja kljub običajni nakupovalni mrzlici proti koncu leta ni moč pričakovati, saj je kupna moč prebivalstva zaradi podražitev prehranjenih izdelkov nekoliko popustila.

Še bolj pa so na nazadovanje povpraševanja vplivali sredi letošnjega leta poostreni pogoji za pridobitev potrošniškega posojila: v bankah ponovno dajejo prednost občanom, ki so poslovni partnerji banke, poleg tega pa je treba ob najetju posojila položiti večje pogoje kot doslej (razen za tekstil). Pri tem je treba prav za izdelke široke porabe, ki so najdražji, kot na primer pohištvo ali avtomobili, odšteti najvišje pogoje. Razumljivo je, da takšna sprememba v pogojih za nakup proizvajalce pritisne ob tla (tovarne avtomobilov so pri tem seveda izjema, saj tolišnega povpraševanja, kot po avtomobilih pri nas ni po nobenem izdelku in zavoljo tega kreditni pogoji ne vplivajo tako zelo kot na prodajo, denimo, pohištva). To se je v preteklosti dogajalo že nekajkrat: blažji kredit ni pogoj so odločilno pomagali, da so se izpraznila prenapolnjena skladišča. Tokrat pa so, kot vse kaže, v kreditni politiki pogrešili. Najprej zavoljo tega, ker so nove ostrejšje kreditne pogoje uveljavili prepozno — razmere na trgu so se medtem že same toliko umirile, da je pretirano povpraševanje po izdelkih upadlo. Zaradi tega so novi pogoji za pridobitev potrošniškega posojila delovali kot premočna doza sicer koristnega zdravila. Kajpak je ta trenutek še težko napovedovati, kako se bosta uravnovešala povpraševanje in ponudba v naslednjih mesecih in v začetku prihodnjega leta in če bo treba pogoje za pridobitev potrošniških posojil v kratkem menjati ali ne. Lahko rečemo le, da bi bilo treba »najti« bolj natančne in hitrejše metode za postavljanje »diagnoze« stanja na trgu.

B. RUGELJ

LJUBLJANA

Posojilo za ceste

Vpis posojila za gradnjo cest v Sloveniji je zagotovil 450 milijonov dinarjev več, kot je bilo planirano (900 milijonov dinarjev). Zdjaj pa se je izkazalo, da bi bilo za uresničitev celotnega programa vzdrževanja in gradnje cest v Sloveniji potrebno zagotoviti nad 50 % več denarja, kot je bilo planirano. Zato iščemo nove vire, zlasti ker ni upanja, da bi del sredstev zagotovili s povišanjem cen nekaterih vrst goriva.

Čeprav položaj ni rožnat, pa te finančne težave ne bodo povzročile sprememb pri sedanjih opredelitvi prednostnih cest, pač pa se bo verjetno podaljšala gradnja cest v čas po letu 1980. Povsod, kjer sredstva pritekajo normalno, imajo težave z zbiranjem do-

kumentacije in z lokacijami, posledice tega pa so nepotrebna dražitev in težnja, da bi s temi sredstvi gradili nekatere druge objekte. Gradnja magistralne ceste Slovenije, ki so jo lani zgradili od Maribora do Celja in jo sedaj podaljšali že mimo Celja, se je na primer zapletla zaradi gradnje priključkov na cesto prvega reda, ki pelje proti Ljubljani.

In ne nazadnje: javnost bi morala biti sprti obveščena o poteku del na slovenskih cestah, zlasti pa o tem, kako se ta denar porablja. Ne gre za majhna sredstva, saj bomo letos predvidoma vplačali okrog 700 milijonov dinarjev posojila za ceste.

IDRIJA:

»KONFEKCIJE« NI VEČ

V Idriji so — v skladu z razvojno politiko občine — ustavili proizvodnjo v delovni organizaciji Konfekcija, vseh 56 delavcev pa že dela v drugih delovnih organizacijah na območju občine. V občini so se za takšen ukrep odločili potem, ko je le-ta »padla« med tako imenovane nerazvite občine (po prenehanju dela v Rudniku živega srebra): sredstva, kolikor jih je poslej na voljo za ekonomski razvoj občine, naj bi porabili za spodbujanje krepitve tistih proizvodnih, ki imajo bodočnost, ki torej lahko zagotove zaposlenim socialno varnost, družbeni skupnosti pa ustrezen družbenoekonomski razvoj. Med temi, perspektivnimi delovnimi organizacijami, pa Konfekcija seveda ni bila. Poslovni uspeh tega kolektiva se je že dolgo gibal na meji med rentabilnim in izgubo. Ker je kolektiv tudi gostoval v sposojenih prostorih, ki bi jih moral kmalu izprazniti, za nove, lastne pa ni bilo moč zagotoviti dovolj sredstev, ni preostalo drugega, kot da prenehajo z delom

I. S.

KOPER:

»Domače« motorne žage

Pred kratkim so predstavniki Tomosa in Švedske firme Husqvarna podpisali pogodbo o mednarodni kooperaciji. Podpis te pogodbe je eden izmed številnih napovedanih korakov kolektiva Tomosa k stabilizaciji gospodarjenja, ki je, kot vemo, že vrsto let zavoljo raznih vzrokov bolj malo uspešno. Pogodba je pomembna tudi zaradi tega, ker bo kolektivu zagotovila precej dela v tako imenovanih nesezonskih mesecih, ko sedanjih izdelki, motorna kolesa, vodne črpalke in krmni motorji pač ne gredo v prodajo. Tomos naj bi izdelal vsaj 15000 motornih žag, na podlagi kooperacijske pogodbe pa naj bi jih uvozili za potrebe domačega trga še okoli 7000, s čimer bi se vrednost tega posla (proizvodnja in uvoz) skupaj s proizvodnjo rezervnih delov povzpela na 143 milijonov din. Omenjena proizvodnja bo kajpak krepko podprla varčevanje z devizami, saj doslej tovrstne proizvodnje v Jugoslaviji še ni, uvažamo pa vsako leto že zdaj okoli 35000 motornih žag.

R. B.

NOVI SAD:

Novi tovarni hrane

V Vojvodini krepko podpirajo industrializacijo kmetijske proizvodnje, kamor kajpak sodijo tudi predelovalne zmogljivosti. Tovrstni načrti so precej ambiciozni, uresničujejo pa jih v pospešenem tempu. Pred kratkim so odprli dve novi tovarni prehranjenih izdelkov — v Titelu in Rumi, ki bosta skupno izdelala vsako leto okoli 50 tisoč ton gotovih jedil na podlagi zelenjave in sadja ter zmrznjene zelenjave in sadja. Tehnologijo so načrtovali domači strokovnjaki, zanimiv pa je način, kako sta oba kolektiva začela iskati svoj prostor na trgu. Obe tovarni so namreč slovesno odprli v času novosadskega jesenskega mednarodnega sejma, tako da sta lahko povabili na pokušnjo izdelkov in ogled tovarn izjemno veliko število domačin in tujih trgovcev, kmetijcev in tudi drugih proizvajalcev hrane. Verjetno je takšen način predstavljanja izdelkov dovolj uspešen, da bi ga kazalo ponoviti tudi kakemu drugemu kolektivu, prilagojenega kajpak njegovim možnostim in razmeram.

I. S.

LJUBLJANA:

20 let sodelovanja

Predstavniki Iskre in vzhodnonemškega podjetja VVB Automatisierungsgeräte iz Berlina so pred nekaj dnevi dvignili čaše in nazdravili desetletnemu dvajsetletnemu zglednemu poslovnomu sodelovanju ter prihodnjim, še tesnejšim poslovnim stikom. Obe podjetji sta začeli poslovno sodelovati 1957. leta, ko sta izmenjali za okoli 100 tisoč dolarjev izdelkov. Letos bo ta izmenjava dosegla vrednost 6 milijonov dolarjev, že v prihodnjem letu pa bo precej večja. Sicer pa bo Iskra izvozila v nemško demokratično republiko izdelke stikalne tehnike in releje, leče in objektivne, avtomobilske žarnice, potenciometre, kondenzatorje in orodja. Kajpak vsa ta menjava ne bo tekla preko omenjenega podjetja, saj Iskra poslovno sodeluje še z drugimi vzhodnonemškimi podjetji, kot sta VVB BuV in Carl Zeiss, pri katerih je Iskra razširila poslovno sodelovanje na kooperacijske pogodbe v proizvodnji avtomobilskih žarnic (z VVB AG ima takšno pogodbo na področju stikalne tehnike) ter na znanstveno tehnično sodelovanje.

I. S.

Osnovnim organizacijam sindikata!

Pravkar je izšla v zbirki knjižnica SINDIKATI nova brošura št. 11

mgr. dipl. oec. Gabrijel Sfiligoj:

Gospodarjenje v združenem delu

Knjiga je razdeljena na devet poglavij, v katerih avtor obravnava:

- izhodišča o socialističnem samoupravno združenem delu in gospodarjenju v samoupravno združenem delu;
- samoupravna organizacija ekonomskega subjekta;
- smotri in cilji TOZD kot ekonomskega subjekta;
- najvažnejše naloge in aktivnosti samoupravnega gospodarjenja;
- temeljni pojmi o samoupravni poslovni politiki;
- pojem in smisel tržne usmerjenosti TOZD;
- ekonomski uspehi poslovanja in stroški;
- temeljni pojmi o poslovnem procesu ter
- organizacijsko urejanje poslovanja v združenem delu;

Kot temeljna podlaga so avtorju služili: ustava SFRJ in SRS, zakon o združenem delu ter njegova dela »Komerčno poslovanje« (iz leta 1973), »Gospodarjenje v organizacijah združenega dela« (iz leta 1975), »Osnovne značilnosti zakona o združenem delu« (iz leta 1977) in »Tržna politika z nabavnim in prodajnim poslovanjem« (iz leta 1977).

Knjižica je namenjena vsem OOS, konferencam sindikata, delegatom, tečajem in seminarjem za vse vrste družbenopolitičnega usposabljanja, ker predstavlja PRIROČNIK ZA KONKRETNO ORGANIZACIJO IN PREOBRAZBO V RAZLIČNIH OBLIKAH ZDRUŽENEGA DELA.

Naročila sprejema TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4. Cena 30 din za izvod.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4..... izvodov brošure G. Sfiligoja: **GOSPODARJENJE V ZDRUŽENEM DELU.**

Brošuro pošljite na naslov: .....

Poštna številka, kraj: .....

Datum: .....

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu blaga.

Čitljiv podpis naročnika: (z žigom)

CELICA POD DROBNOGLEDOM — CELICA POD DROBNOGLEDOM — CELICA POD DROBNOGLEDOM

NI VSE ZLATO, KAR SE SVETI

Sindikalna organizacija delavcev Kovinoplastike v Ložu je v minulih letih kar precej storila, da bi sleherni delavec lahko uveljavil svoj samoupravni prav. Pa vendar sindikalni aktivisti še niso zadovoljni z rezultati svojega dela

Pripovedovali so mi:

Franc Urbas, predsednik konference osnovnih sindikalnih organizacij:

»Organizirani smo tako, kot je od nas zahteval zadnji kongres slovenskih sindikatov. V petih temeljnih organizacijah in v delovni skupnosti skupnih služb delujejo osnovne organizacije sindikata in sindikalne skupine.«

V Ložu imajo tri temeljne organizacije združenega dela (Okovje, Imox in Plastiko), v Plešicah na Hrvaškem je Metalpres, Roto-Lož pa je na Blokah.

»Glede organizacijske strukture smo torej storili vse tisto, kar je od nas pričakovalo občinsko in republiško vodstvo sindikata, res pa je tudi, da je v tem času postala naša organizacija pobudnik za številne dobre samoupravne rešitve. Toda v vsej tej dejavnosti sodelujejo zgolj izvršni odbori osnovnih organizacij in delegati v konferenci, med članstvom pa je še vedno precej tistega starega prepričanja, da je sindikat predvsem vodstvo, nekakšna institucija, ki naj skrbi za delavce, ne pa organizacija delavcev.«

Vladimir Mulec, predsednik osnovne organizacije sindikata v TOZD Plastika:

»Veliko smo govorili o tem, zlasti ob sprejemanju in uveljavljanju zakona o združenem delu. Zelo dobro vemo, v čem so slabosti naše organizacije, manj pa o tem, kaj storiti, da bi jih odpravili. Denimo, dokaj nezadovoljni smo z delom sindikalnih skupin, ki se dostikrat sestajajo le po naročilu izvršnega odbora ali konference in še takrat so sestanki namenjeni predvsem informiranju, pojasnjevanju in pridobivanju ljudi za neki ukrep, statut, pravilnik ali samoupravni dogovor. Prave samoupravne pobude delavcev pa ni veliko. Ko smo ustanavljali te skupine in volili njih poverjenike, smo bili prepričani, da smo s tem našli najboljšo rešitev, ki bo našemu sindikatu dala tisto družbeno veljavo, kakršno mora imeti. Toda sindikat smo ljudje in če med delavci ni dovolj zanimanja za delo naših organizacij, ga je pač treba ustvariti. To pa sindikalnim kadrom ni uspelo. Tu je po mojem mnenju začetek naših slabosti. Članov zveze komunistov je namreč le kakih šest odstotkov vseh zaposlenih in nekateri so člani zgolj na papirju.«

Franc Bavec, tajnik izvršnega odbora osnovne sindikalne organizacije v TOZD Okovje:

»Že med razpravo o novi ustavi, še zlasti pa potem, ko smo začeli uveljavljati zakon o združenem delu, se je izkazalo, da brez dobre dejavnosti sindikata ni moč uveljaviti dobre samouprave. Nekdo namreč mora oblikovati stališča, s katerimi hodijo

člen v vsa družbena dogajanja, saj s tem pridobiva kot dejavnik v samoupravnih odnosih in tudi pri znanju. Politična in samoupravna dogajanja pa zdaj potekajo preveč pri vrhu. Delavci so premalo seznanjeni s to dejavnostjo in na sestankih ne razpravljajo. Zakona o združenem delu pa ni moč uresničiti, če nismo zagotovili enotnih pogle-

svoje ogorčen je izpovedali celo s prekinitvijo dela, kot se je zgodilo v nekem njihovem obratu v letošnjem maju.

GLOBOKE SO KORENINE

Kovinoplastika v Ložu nima starih razrednih izkušenj. Nastala je kot rezultat prizadevanja partizanov in aktivistov, ki so svoje želje po lastni tovarni uresničili kmalu po osvoboditvi tako, da so od drugih tovarn kupili že odpisane in dotrajane stroje in na njih začeli ustvarjati lastno fabriko. Nihče jim ni ničesar podaril, in vse, kar danes imajo, so si ustvarili s svojim delom. Pa dokaj dobro gospodarijo, čeprav je bilo v Loški dolini moč najti zelo malo sposobnih kadrov in jih primanjkuje še danes, kljub temu, da dajejo veliko sredstev za štipendiranje in za izobraževanje ob delu.

V minulih dobrih dveh desetletjih so revni notranjski kmetje postali delavci Kovinoplastike.

V tovarno so skoraj vsi prišli le po denar, ki si ga doslej še niso znali deliti najbolj pošteno in pravilno, in po vse tisto, kar delavcu zagotavlja združeno delo. Razredno zavest pridobivajo šele zdaj, v vsakdanjih prizadevanjih za dobro gospodarjenje in za delavsko veljavo pri ustvarjanju in delitvi svojega proizvoda.

Te njihove razredne veljave pa je samo toliko, kolikor so je ustvarile razredne socialistične sile, zlasti partija in sindikat.

Franc Urbas mi je dejal:

»Vemo, da bomo našo bitko izbojevali šele takrat, ko bodo dobro zaživele tudi sindikalne in samoupravne skupine in ko bo vse naše delo rezultat njihovih odločitev. Zato se tolikanj trudimo, da bi okreplili zvezo komunistov in da bi partiji ter sindikalni delavci delali med ljudmi kot samoupravni aktivisti. In zato smo tudi v minulih nekaj mesecih poskrbeli, da bi uredili naše dohodkovne odnose, v začetku prihodnjega leta bomo vsi plačani po delu.«

O tej njihovi delitvi po delu pa bomo v našem listu še spregovorili.

JANEZ VOLJČ

Franc Urbas

Vladimir Mulec

Franc Bavec

delegati na seje samoupravnih vodstev, ali pa pojasniti stališča do problemov, o katerih govorimo na zborih delavcev. Če tega ni, potlej hodimo na sestanke tako, kot smo hodili nekoč: kot člani forumov, v katerih moramo kdaj pa kdaj razpravljati in tako postoriti vse, kar je potrebno, da si funkcionar. Sindikalni delavci pa bi morali biti predvsem aktivisti v najboljšem pomenu.«

ZAKAJ DELAVCI PREMALO SODELUJEJO V BOJU ZA DELAVSKO OBLAST?

Letošnje poletje je obiskal loško Kovinoplastiko Janez Barborič, predsednik slovenskih sindikatov.

Po njihovem obisku so v svojem »Glasilu« zapisali:

»Tovariš Barborič se je vključil v naš razgovor z mislijo, da mora biti delavec tvorno vklju-

dov na samoupravno dogajanje v kolektivu.«

Pripovedovali so mi, kako so dokaj nekritično sprejeli in v svojem kolektivu uveljavili tako imenovani Work Factor pri delitvi osebnih dohodkov in niso dovolj premislili, da je ta sistem zrasel in izkoriščanju delavcev. Naš način delitve pa namreč ne stimulira delavca samo za delo na njegovem delovnem mestu, pač pa tudi za celotno njegovo samoupravno dejavnost v podjetju in v družbi.

Skušali so ta svoj Work Factor nekoliko približati samoupravljanju in so vsak mesec objavljali na oglasni deski deset najnižjih in deset najvišjih osebnih dohodkov. Ker pa o delitvi teh dohodkov niso odločali vsi delavci, so se znašli v težavah. Delavci, ki niso vedeli, zakaj je nekdo dobil tudi štirikrat več kot kvalificirani garač v proizvodnji samo zato, ker dela v skupnih službah, so

uveljavljanju sindikata kot organizacije delavcev v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela poleg zavzetega »spopadanja« z resničnimi problemi delovnih organizacij tudi sodobne oblike stalnega družbenopolitičnega usposabljanja sindikalnih delavcev. Številni seminarji, ki jih prirejajo za sindikalne delavce v občini Center, so se pokazali kot zelo dobra oblika usposabljanja, ki jo uporabijo ob vsaki pomembnejši akciji, ki se je lotevajo v sindikatih.

Tako razvejan sistem družbenopolitičnega izpopolnjevanja sindikalnih aktivistov pa v občini Center ni bilo enostavno »zgraditi«. Vedeti je treba, da je v tej občini več kot 550 osnovnih organizacij sindikata. Zato si sledijo seminarji drug za drugim in po skupinah se sindikalni aktivisti spoznavajo s tematiko, ki je na dnevnem redu. Skupinsko obravnavanje pa koristi tudi temu, da lahko udeleženci seminarja dokaj konkretno, glede na specifičnosti v posameznih panogah, »obdelajo« posamezna vprašanja in se dogovorijo za skupno akcijo.

Ob koncu še povejmo, da težišče dela pri delu občinskih odborov ne sloni na profesionalcih v občinskem svetu ZS, kajti le trije politični delavci so stalno zaposleni. V primerjavi z nekaterimi drugimi občinami je to kaj skromno število, vendar pa ob dobri organiziranosti in prizadevanjih članov izvršnih odborov občinskih sindikalnih organizacij ne gre nobeno pomembno vprašanje v občini mimo sveta in občinskih odborov.

M.HORVAT

NAŠE IZKUŠNJE

ZNANJE IN PRAKSA

Tokrat bomo v tej rubriki spregovorili o dejavnosti občinskih odborov sindikata v ljubljanski občini Center. Seveda ne gre za popolno oceno prizadevanj v posameznih odborih, saj je prezahtevna in tudi glede na prostor bi bila preobširna. V razgovorih, ko sem se srečeval z nekaterimi sekretarji in predsedniki občinskih odborov in vodstvom občinskega sindikalnega sveta, pa je bila po svoje značilna misel, da je lanska javna razprava o osnutku zakona o združenem delu, prizadevanja za uresničevanje zakona v praksi, kakor tudi sedanja javna razprava o štirih novih zakonih, bila bogata šola za vse sindikalne delavce v tej občini. Nabrali so si mnogo izkušenj, se obogatili z novimi spoznanji in kar je najbolj pomembno: sindikalni delavci so se na mestu samem, torej v temeljnih organizacijah združenega dela in v osnovnih organizacijah sindikata, soočali s konkretnimi težavami, s katerimi se ukvarjajo sindikati v delovnih organizacijah. Le nekaj sorazmerno dobro urejenih vprašanj v ljubljanski Modni konfekciji Krim, v Kompassu, v Steklu, v Alpe-Adri i in drugod nazorno kaže, da se takrat, ko so sindikat resno zavzame za odpravljanje težav in njihovih vzrokov, stvari premaknejo in uberejo tisto pot, ki smo jo določili v ustavi in v zakonu o združenem delu.

Ko so pred kratkim na seji občinskega sveta ZS Ljubljana-Center spregovorili o dejavnosti občinskih odborov sindikata in osnovnih organizacij pri uresničevanju zakona o združenem delu, so med drugim tudi dejali, da bi bilo vsako samozadovoljstvo z doseženimi vsebinskimi in organizacijskimi uspehi v dobrem poldrugem letu napačno in tudi zelo kratkovidno.

V sindikatu družbenih dejavnosti bodo morali hkrati ob vprašanih samoupravne in politične organiziranosti delavcev še posebej spregovoriti o uresničevanju načel svobodne menjave dela ter samoupravnega povezovanja delovnih organizacij in zavodov v višje oblike organiziranosti. Gre predvsem za ustanovitev skupnosti osnovnih šol v občini, združevanje dijaških domov in še zlasti za tiste naloge, ki jih po zakonu moramo uresničiti še letos. Pri tem ima seveda prednost delitev osebnih dohodkov po načelu vloženega živlega in minulega dela. In prav zato, ker smo se v naši družbi dokopali do spoznanj, kako uveljavljati delavčev pravico in dolžnost v združenem delu, bodo občinski odbor in osnovne organizacije sindikata ter komunisti v njem morali čim prej najti najbolj ustrezne rešitve za samoupravno organiziranost v SNG, v Operi in še kje. Predvsem osnovnim organizacijam sindikata v upravnih službah bo treba še posvetiti mnogo skrbi, kajti dejavnost izvršnih odborov je zelo različna. Še vedno se preveč »iščejo«, čeprav imajo praktično na pladnju vse probleme iz dela in v organiziranosti. Le lotiti se jih je treba.

Pokazalo se je, da so pri uresničevanju zakona o združenem delu najdlje prišli v tistih temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, kjer so se hkrati tudi združevali. Najboljše rezultate imajo v Emoni, v Mercatorju, v Slovenijalesu, v ABC Pomurka, v Komunalnem podjetju, v GHP in drugod. Vendar pa lahko tu in tam še opazimo, da prepočasno oblikujejo nove odnose v sestavljenih organizacijah združenega dela.

Ne bo odveč, če še povemo, da botrujejo sedanjim uspehom pri

DE po sledi uresničevanja sklepov celjskega kongresa

Na nedavnem blejskem posvetu je predsednik Janez Barborič opozoril na neuresničen sklep celjskega kongresa o brezplačnih učbenikih. A ponekod so vendarle nekaj storili. Tudi mi smo v DE pisali o spodbudnih primerih v škojloški občini, o nekajletnih izkušnjah v občini Trebnje in Lendava, na osnovnih šolah Maksa Pečarja v Črnučah in Valentina Vodnika v občini Ljubljana-Šiška, na mari-borski šoli bratov Polančič, ljubljanski osnovni šoli Trnovo in še o kakšnem primeru, kjer učenci že dobivajo učbenike zastopni ozioroma proti majhni izposojalnici, čeprav povečini že rabljene učbenike.

Zakaj ni akcija stekla bolj frontalno, zakaj ugotavljamo, da v njej ni prizadevanja občinskih sindikalnih svetov, občinskih izobraževalnih skupnosti, pač pa le spodbuda in akcijska volja posameznih ravnateljev, šolskih kolektivov, OO sindikata na osnovnih šolah, posameznih šolskih svetov? Kot vemo, bo o tem v kratkem potekal pogovor na posvetu republiškega sveta z občinskimi sveti ZSS, pa tudi na prvi seji republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja.

NA TAPETI UČBENIKI TAKO IN DRUGAČE

Kot z vsako jesenjo so se tudi letos pojavili v sredstvih javnega obveščanja številni prispevki, ki naj bi osvetlili problem šolske knjige (predvsem osnovnošolske) z vseh plati: cena učbenika in njena struktura, naklada, ponatiska, izdajanje popravljenih izdaj, založništvo, prodaja, distribucija, trajnost učbenikov, akcije za zagotovitev brezplačnih ali skoraj brezplačnih učbenikov, dejmi šolskih knjig (njihove dobre, ne tudi slabe strani!), da, celo o fizični obliki knjig za posamezni razred je bilo več napisanega.

Vsi ti članki so med bralci, zlasti starši, vzbudili mnogo dodatne »ustne« krike. Kritične pripombe, zlasti na pisane o strukturi cene učbenika, pa imajo tudi na Zavodu za šolstvo SRS in založniki, saj menda niso bili točno prikazani avtorstvi deleži, ki pripadajo avtorju, zavodu za recenzente in ni bilo pojasnjeno, da so v režiji založb tudi vse podobne in zakonske obveznosti oziroma prispevki, ki jih združujemo v loveniji za različne razvojne potrebe iz ohodka OZD oziroma TOZD. Bilo je menda zamolčano, da založbe z interakcijskim subvencioniranjem takorekoč družbeno nelegalno prelivajo na učbenike iz komercialnih knjig letno okoli 100 starih milijonov din (ne vemo pa seveda tudi, če se, in v koliko se prelivajo bančna sredstva za učbenike in druge knjižne naslove!) In zamerijo tudi, da so ostali grafičarji in papirničarji, ki so v ceni učbenika udeleženi približno s polovico cene, povsem »netaknjeni« itd.

PODRUŽBLJENA SKRB ZA UČBENIKE

Vse to smo omenili samo zato, ker soorda tudi nas prištel med tiste, ki jimmerijo, da ta čas pišejo nemara s preliko neestrpnostjo o akciji za brezplačne učbenike, medtem ko je prav ta s v javni razpravi »Osnutek družbenega dogovora o nalogah pri uvajanju učbenic akcije za organizirano preobso šolskimi potrebščinami in popolnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol v SRveniji.« Ta družbeni dogovor ponni v okviru SZDL organizirano akcijakatero naj bi postopno zagotovili nentalni prehod na brezplačne učbeni-

Osnutek tega družbenega dogovora je res v javni razpravi do konca oktobra in prav pred dnevi so se na republiškem svetu ZSS sestali predstavniki prvotno predvidenih podpisnikov, da bi se o poteku te javne razprave medsebojno informirali. Družbeni dogovor naj bi sprejeli še letos, da bi takoj v začetku prihodnjega leta začeli izvajati svoje naloge vsi njegovi podpisniki (katerih krog naj bi se razširil, a o tem pozneje).

Če je naša prva novinarska pozornost minule tedne veljala spodbudnim primerom akcije za brezplačne učbenike, ki jih je rodila organizirana samoiniciativa na terenu, ponekod še celo nekaj let pred sprejetjem zadevnega sklepa na celjskem kongresu, seveda s tem

Komite za tržišče in cene (družbeni nadzor nad cenami učbenikov) ter tisti del Gospodarske zbornice SRS, ki povezuje grafične in papirniške dejavnosti; druga akcija se nanaša na organizirano preskrbo učencev z učbeniki in potrebnimi trajnejše vrednosti, to pa naj bi postopno vodilo k uresnitvi zamisli o brezplačnih učbenikih za učence, kajti enkratnega preskoka na brezplačne učbenike nam dohodek, ustvarjen v združenem delu, zagotovo ne omogoča. Ta, druga akcija zavezuje seveda družbenopolitične organizacije in izobraževalne občinske skupnosti, da preko enot pri šolah in šolskih svetov, torej skupaj z delegati združenega dela, angažirajo sredstva za postopen prehod na brezplačne učbenike.

Pot do cilja — učbeniki zastopnj

nismo želeli ustvariti vtisa, da je omenjeni družbeni dogovor, ki se pripravljaja, drugotnega pomena. Že lani smo v DE oktobra zapisali, da je potrebno s takim družbenim dogovorom narediti predvsem vsestranski red na področju učbenikov; red, ki bo pomenil družbeni nadzor nad cenami učbenikov, ki bo trasiral najkrajšo in najcenejšo pot učbeniku od založnika do šole, da je treba zagotoviti vsebinsko in po optemi trajnejše učbenike in še marsikaj. Ne smemo namreč pozabiti, da gre za ogromen posel, saj samo z učbeniki za osnovne šole letno obračamo šest starih milijard din.

V republiškem svetu ZSS, ki je nosilec akcije oblikovanja tega družbenega dogovora, je bila že večkrat poudarjena misel, da je dogovor za cenejšo in trajnejše učbenike pogoj za to, da bomo lahko frontalno, pa čeprav postopno, učencem zagotovili brezplačne učbenike. S tem pa smo že tako rekoč povedali, da gre v tem družbenem dogovoru za dogovor o dveh akcijah: prva velja dogovoru o pripravi, izdajanju in distribuciji učbenikov in zavezuje predvsem založnike, Zavod za šolstvo SRS, Komite za vzgojo in izobraževanje in po najnovejšem predlogu naj bi zavezovala tudi

NAREDITI RED Z UČBENIKI

Kako je denimo z distribucijo učbenikov? Niti vsa večja mesta nimajo knjigarn z vsemi učbeniki, v 25 občinah ni knjigarn niti kvalificiranih prodajalcev knjig, s prodajo se ukvarja 30 različnih trgovskih organizacij od Tobaka dalje, okoli 150 prodajnih mest se pojavlja samo sezonsko. Preskrba z učbeniki je torej zelo razdrobljena, neurejena, zato nimamo pregleda nad potrebami in nam manjka učbenikov. Potrebno je torej ubrati drugo pot.

Doslej so občinske izobraževalne skupnosti zelo različno sodelovale v tej distribuciji. Škojloška, denimo, nastopa v vlogi skupnega naročnika knjig, čeprav še ne ve za vse potrebe svojega območja; zopet v drugem primeru nastopa občinska izobraževalna skupnost kot kreditor pri nabavi učbenikov; mnoge izobraževalne skupnosti pa odklanjajo to nalogo, češ da nimajo operativne za tako delo. Prevladuje mnenje, da ni dovolj, da je podpisnik družbenega dogovora le izobraževalna skupnost Slovenije, pač pa vse občinske izobraževalne skupnosti, ki bi jih dogovor

seveda moral tudi zavezovati za sodelovanje. Seveda pa po mnenju komisije za učbenike Zavoda za šolstvo SRS taka organizacija distribucije terja, da bi imeli že letos konec novembra vse cene učbenikov, dokončno opredeljen program učbenikov, da bi konec marca lahko izdali enotno obvestilo, katere knjige so potrebne, enotno naročilnico za učbenike, da bi od marca do junija lahko že stekla operativna akcija za nabavo učbenikov in da bi distribucija bila zaključena do junija. Če bi vse to tako steklo, bi bilo mnogo lažje določati dodatne naklade učbenikov, ki bodo zmanjkali.

ALI SO RABATI IN SUPERRABATI PREŽIVELI?

Knjigarne, ki so bile doslej udeležene s 15 % cene na učbenik (to jim je odstopil založnik), so dajale šolam, s katerimi so se povezovale, 5 do 10 % rabat. Po predlogu naj bi v družbenem dogovoru opredelili višino rabata šolam. Predlog je 10 % rabata, preostalih 5 % pa naj bi šlo deloma grosistū deloma na račun pocenitve učbenika. Vendarle založniki pravijo, da jih obvezuje medrepubliški sporazum o 5 % rabatu, sicer plačajo kazni. Hkrati pa pripovedujejo, da imajo v drugih republikah nekateri celo 20 do 40 % rabat (?) Torej nihče ne upošteva dogovora, potrebna pa je vsekakor njegova revizija.

Predstavniki Komiteja za tržišče in cene, ki je sodeloval v sedanjih razpra-

bi se dogovorili za enotno kalkulacijo učbenika, pri čemer pa opozarjajo, da ostajajo odprti problemi cene mnogih učbenikov za strokovne šole z majhnimi nakladami in ceno trideset, pa tudi petdeset tisoč starih din. Lahko bomo še nekako reševali problem »rentabilnih« učbenikov, kako pa z »nerentabilnimi«?

No, tudi na to dilemo so nekateri že odgovorili, ker mislijo, da bi se morali za potrebe učbenikov z majhnimi nakladami povezovati s posebnimi izobraževalnimi skupnostmi, da bi jih sofinancirale ali pa bi jih notranje subvencionirale založbe, kar pa bi družba morala seveda upoštevati. Seveda se bo to vprašanje slej ko prej razširilo na vse učbenike za usmerjeno izobraževanje. Za zdaj letno subvencioniramo pet ali šest strokovnih učbenikov s 60 stariimi milijoni din, potreb pa imamo za 300 starih milijonov.

Zamisel o oblikovanju posebnih TOZD za izdajo učbenikov pri založbah založniki sprejemajo različno. Eni v prepričanju, da bo to vodilo k čistim dohodkovnim odnosom na tem področju svobodne menjave, drugi z bojaznijo, da ne bodo imeli več možnosti izdajanja učbenikov, ker nimajo pogojev za tako TOZD. Morda je tudi to bil namen, da se iz kopice založnikov izluči nekaj specializiranih za učbenike.

DILEME, KI JIH JE TREBA ZNOVA DRUŽBENO OPREDELITI

Znova načenjajo nekateri razpravo, ali je akcija za brezplačne učbenike socialna akcija ali ima drug namen. To smo hoteli že na začetku razčistiti, ko smo poudarjali, da je ta akcija sestavina prizadevanj za preosnovo našega vzgojnoizobraževalnega sistema na samoupravnih osnovah. Če bi ji dali zgolj socialni predznak — in ponekod so ga — bi poželi odpor, kajti nihče od otrok in staršev se noče javno proglasiti za reveža. Znano je, da so v beograjski akciji za brezplačne učbenike preveč poudarjali socialni vidik, zato doživljajo danes tudi hudo kritiko.

Brezplačni učbeniki seveda pomenijo tudi prizadevanje za izenačevanje materialnih pogojev šolanja; to je res. Zato so tudi učiteljski kolektivi, ki so začeli akcijo zbiranja obrablenih učbenikov pri eni generaciji, da bi jih predali drugi, naleteli na odpor staršev, ki so vso stvar pojmovali zgolj socialno. Toda k sreči je ta odpor staršev vedno manjši, ker počasi razumevajo mnogo širši pomen te družbene akcije in končno tudi njegovo praktično plat, saj jim ni več treba izgubljeti časa pri iskanju in nabavljanju knjig in šolskih potrebščin.

No, poudarek je res tudi na organizirani nabavi šolskih potrebščin trajnejše vrednosti. Enkrat smo v DE že zapisali, da sami učbeniki niti niso največja postavka v stroških šolanja (5 do 6 %), dragi pa so pripomočki, ki ob organizirani skupni nabavi lahko postanejo cenejši.

V družbenem dogovoru bo treba opredeliti tudi, da je delo učitelja pri distribuciji učbenikov in učnih pripomočkov sestavina njihove delovne obveznosti. Kajti, težko je sprejeti misel, da tako delo krni pedagoško funkcijo šole. Kaj jo bolj krni, kot če učenci ob začetku šolskega leta nimajo potrebnih učbenikov?

Razprave načenjajo tudi dilemo, ali ni naša akcija izposojanja brezplačnih učbenikov, na katere je treba zelo paziti, v nasprotju s pedagoško izkušnjo, da se več naučiš, če lahko v knjigi kaj podčrtaš, pripišeš itd. Knjige, ki naj bi jih spošajali tri do štiri leta, bo potrebno predvsem trdneje vezati, seveda pa tudi paziti nanje. Morda je vse to res, o podčrtavanju in pisanju po učbeniku, zagotovo je res! Toda bodimo realisti. Še dolgo ne bomo tako bogata družba, da bi vsakemu učencu zagotavljali vsako leto nove brezplačne učbenike. Seveda pa to ne more veljati za »delovne učbenike«, ki so za tak način učenja s pripisovanjem prav prirejeni. Zaradi takih vprašanj pa naše družbene akcije za podružbljanje skrbi nad učbeniki in za brezplačne učbenike ne bi smeli postavljati pod vprašaj!

SONJA GAŠPERŠIČ

V TEKSTILNI TOVARNI V KULI SO ZDRUŽILI DVE TEMELJNI ORGANIZACIJI ZDRUŽENEGA DELA

Aktiviranje starega ali pa?

Čas bo najbolje pokazal, če gre za najbolj ustrezno odločitev

Že med razpravo o osnutku zakona o združenem delu je v tovarni tkanin »Kula« v Kuli dozorela misel, da se temeljni organizaciji združenega dela v proizvodnji — temeljna organizacija za proizvodnjo prediva in temeljna organizacija za proizvodnjo tkanin združita. Neposredno po sprejetju zakona so to zamisel tudi uresničili in tako je nastala nova temeljna organizacija »Proizvodnja«. Navzven sprememb ni, ker so oblikovali tudi TOZD »Standard«, skupne službe pa so tudi ostale.

Zanima nas seveda »združena TOZD«.

Z združitvijo temeljnih organizacij za proizvodnjo prediva in proizvodnjo tkanin — pravzaprav niso storili kakšne nove poteze, ampak so le aktivirali že znano preverjeno staro varianto samoupravnega organiziranja v tem kolektivu.

Po pojasnilu Milovana Tadića, vršilca dožnosti direktorja službe za splošne zadeve, ta združitev ni vrnitev na staro, ampak prehod na nekaj novega in boljšega. V praksi se je potrdilo, da tkalnica in predilnica ne moreta biti ločeni temeljni organizaciji. Tkalnica za to ima pogoje, predilnica pa ne. S 4000 vreteni ne more niti zdaleč zagotoviti potreb tkalnice, kaj šele, da bi lahko obstajala kot temeljna organizacija.

Visokokvalificirani strojni ključavničar Janko Velihora, predsednik konference sindikata meni, da sta proizvodnja prediva in tkanin tehnološko zaokrožena celota. Glede na to, da zakon določa, da se temeljne organizacije »tanavljajo« po tehnološkem »čelu« po njegovem mnenju »ugače« niso mogli ravnati. Sicer pa, pravi Velihora, so skušali najti neke nove rešitve. Ločili so

predilnico in tkalnico v posebni temeljni organizaciji, vendar so s tem ustvarili nepotrebne težave. Morali so ugotoviti interne čene, upostaviti čiste dohodkovne odnose, to pa nikakor ni lahko. Zato so se odločili za tisto, kar je »preverjeno dobro«.

Predilnica je tako iz temeljne organizacije postala enota združenega dela. S tem ni ničesar izgubila, ker se dohodek v »Kuli« pridobiva in razporeja na ravni delovne organizacije. O tem, da bi ga »spustili« v temeljne organizacije ali enote združenega dela, za zdaj ne razmišljajo.

Očitna težnja kolektiva je, da se z vrnitvijo na staro inačico samoupravnega organiziranja izogne večji zapletenosti, ki bi verjetno prinesla tudi nekatere »težave« in tavanja. Ostane pa nejasno, ali so se s to preverjeno lažjo potjo izognili vsem težavam. Ali se, na primer, v takšni temeljni organizaciji združenega dela, ki ima približno tisoč delavcev, dosledno lahko izrazi neposredno odločanje delavcev? Ali se v tej velikanski temeljni organizaciji beseda delavcev ne bo izgubila?

Po mnenju Janka Velihora problemov ni, ker o vsem, o čemer zbor razpravlja in odloča, poprej razpravljajo v enotah združenega dela, tako da lahko vsak delavec najbolj neposredno izrazi svoje mnenje.

Ta praksa prav tako ni nova in v tovarni v Kuli ocenjujejo, da daje večjo kvaliteto odločanja kot pa tedaj, ko sta bili dve temeljni organizaciji namesto ene sedanje. Tudi to je bil, kot so povedali, eden izmed razlogov, da sta se predilnica in tkalnica znova združili v eno TOZD.

Čas bo najbolje pokazal, če je tako najbolj prav.

M. NIKOLIĆ

Skrajna malomarnost

Z zadnjim septembrom bi morala biti v Črni gori končana javna razprava o osnutku zakona o delovnih razmerjih. Že sredi prejšnjega meseca so ugotovili, da razprava poteka počasi, da je pravzaprav ni, kot da gre za dokument, ki je tako popolno pripravljen, da niso potrebna nobena dopolnila ali spremembe. Namara zato so delovnih in temeljnih organizacijam občinski sindikalni sveti tudi priporočili, da mora biti javna razprava končana v predvidenem roku.

Kako je razprava v tem času, v petnajstih dneh, potekala, ni težko domnevati. Sicer pa o tem pričajo tudi podatki, da je bilo malo pripomb k osnutku zakona, kot da je že povsem »gotov«. Večina kolektivov je sporočila, da nimajo pripomb, ni pa malo tistih, ki niso sporočili ničesar.

Da pa kljub temu ne gre za popolnost, marveč za malomarnost, pričajo pripombe, ki so jih poslale nekatere delovne organizacije, kot so 13. julij, »Radoje Dakić«, lesnoindustrijski kombinat »Črna gora« in »Železarna« iz Nikšića. Opazno je na primer, da je v osnutku močno poudarjena šolska izobrazba, čeprav tega, ko gre za določanje meril za delo, s katerim se delovne organizacije prav zdaj ukvarjajo, ne bi smelo biti. Nekatere organizacije, kot na primer »Radoje Dakić« menijo, da v osnutku niso dobro urejene sankcije za izostajanje z dela in za neredno prihajanje na delo. V tem kolektivu, ki ima približno 5000 zaposlenih, vsak dan izostane z dela do 200 ljudi. Izračunali so na primer, da delavec v enem mesecu lahko izostane z dela 7 dni brez vsakršnih posledic.

Nekatere pripombe bi nedvomno lahko pomagale sestavljamcem tega pomembnega dokumenta, da bi še bolj oblikovali zakonska določila. Očitno je, da pomoči ni zaradi slabo pripravljenih javnih razprav. V Plevlju, Ivgradu, Kolašinu in v drugih občinah nekatere organizacije sploh niso govorile o osnutku zakona in delavci niso vedeli, da bi morali razpravljati o njem.

Aktivnost v drugi polovici septembra je morda nekoliko omilila jalovost razprave. To, da je na papirju oblika kolikor toliko zadovoljiva, pa je kaj slaba uteha za slabo opravljeno delo, predvsem osnovnim organizacijam sindikata in zveze komunistov v delovnih in temeljnih organizacijah združenega dela.

M. NIKOLIĆ

ZVEZNI ODBOR SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE

DELA MNOGO, ČASA MALO

V tretjem krogu panožnih sestankov bodo izmenjali izkušnje o merilih za delitev po delu

Glavni temi v septembru sta bili pregled in ocena skupnega iskanja meril za individualno delitev. O tem so razpravljali vsi izvršni odbori sindikatov, minuli teden pa tudi zvezni odbor Sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije. Člani zveznega odbora so ob tej priložnosti ugotovili, da je bila akcija pripravljena pravočasno in organizacijsko dobro, čeprav so njeni rezultati zelo različni. Nekaj delovnih organizacij — v glavnem večjih — se je tega dela lotilo že med razpravo o osnutku zakona o združenem delu. Tako so pri njih že te dni lahko predložili delavcem v obravnavo osnutke pravilnika o delitvi. Toda v večini temeljnih organizacij združenega dela so menili, da je to moč opraviti kar mimogrede in zadovoljili so se z manjšimi spremembami samoupravnih sporazumov, v nekaterih kolektivih pa sploh niso razumeli pomembnosti zadeve in niso storili še nič.

Vendar, če gledamo na celoto, je odnos do delitve spremenjen.

Z dosedanjim delom — kot je v uvodu dejal sekretar Zveznega odbora Miloš Tepavčević — pa se je le zmanjšalo število tako imenovanih odprtih vprašanj v zvezi z delitvijo po delu, hkrati pa delavci tudi iščejo opredelitve za vrednotenje delovnih pogojev in produktivnosti ter vrednotijo pobude za družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje.

Kar zadeva delitev samo je zanimivo, da so v večini delovnih organizacij ohranili sistem startnih osnov (v glavnem za delavce v skupnih službah), in sicer tako, da so jih utemeljili z analitičnimi in globalnimi presojami. Za vrednotenje dela, ki ga delavec opravlja v neposredni-proizvodnji, pa se v glavnem poslužujejo norme.

Kot meni zvezni odbor, so se panožni sestanki za določanje meril iztekli v redu: V večini panog so po izmenjavi izkušenj pripomogli opredeliti vsaj nekatera temeljna merila o delitvi dohodka. Prav tako se je izkazalo, da v številnih temeljnih organizacijah obstajajo poleg norm, ki naj bi rabile kot osnovno merilo, še druga merila, toda za minulo delo ni pravih rešitev. Poglavito vprašanje je, da v praksi še ni nekega celovitega sistema delitve, marveč so vse rešitve le polovične, ker temeljijo le na nekoliko predelanih merilih.

Prav zaradi takšnega stanja so se člani Zveznega odbora strinjali s sklepom, da je treba z akcijo pohiteti, posebno v tistih TOZD, ki so se je komaj lotile. Strokovne službe je treba opozoriti, da je to najnujnejše delo, ki ga morajo opraviti ob zavzetem sodelovanju vseh zaposlenih. Osnovne sindikalne organizacije pa se morajo ob pomoči občinskih odborov usposobiti za strokovno ocenjevanje ustreznosti novih sporazumov in pravilnikov, da ne bi potrjevali slabo pripravljenih dokumentov. V teh dneh bi morali izvesti tudi tretji krog panožnih sestankov in najboljše rešitve predložiti kot vzorčne predloge.

ZORICA BOSNIĆ
VUJADINOVIC

Ste že bili v trgovini

»DELAJSKE ENOTNOSTI« v Ljubljani, Tavčarjeva 5?

Vas zanimajo družboslovne in druge knjige?

Slike slovenskih umetnikov?

Izdelki ljudske umetnosti?

Revije, časopisi in še marsikaj drugega?

Želite, da vam v enem tednu naredimo okvir za vašo sliko?

Prenovljena trgovina je odprta

od 7. do 20. ure,

ob sobotah od 8. do 13. ure

VESELI BOMO VAŠEGA OBISKA!

In še nekaj: oglejte si tudi naše cene!

ABC odnosov v kolektivu

Piše: Azra Kristančič, dipl. psihologinja

JANEZKI Z BRKI

V skupnih službah neke delovne organizacije dela tovarišica, o kateri vsi pravijo, da je zelo prizadevna, pridna in da resnično živi za delo. Na vseh sestankih je zraven, povsod pove svoje mnenje, vse ve, kaj bi kazalo narediti itd. Besed ne izbira, kar ima na srcu, to zdrkne z jezika. Ne skopari s pohvalami tistim, ki jo (po njenem mnenju) zaslužijo in odkrito kritizira tiste, ki (tudi po njenem mnenju) zaslužijo kritiko. Šefi se z leti menjujejo, ona pa ostane — včasih na bolj vplivnem delu, včasih na bolj obrobem. Ostane in — vedno in povsod pove svoje mnenje.

Če bi vprašali njene sodelavce, naj povedo, kaj menijo o tovarišici, bodo sicer dejali, da jo spoštujejo, nikakor pa ne bodo povedali, da je priljubljena. Vsem gre na živce in vsi je imajo dovolj, povedo nekateri z lepšimi besedami, drugi pa z zelo grobimi izrazi. In ko jih še vprašaš, ali tej tovarišici povedo to v obraz, bodo nekaj časa molčali, potem pa v večini primerov rekli, da ne. Zakaj ne? Odgovori so različni, njih skupni imenovalec pa je: strah pred zamero in morebitnimi posledicami.

Eden izmed dokazov za osebno zrelost je, da zna človek prenesti kritiko kot pohvalo. (Ali ima omenjena tovarišica pravico hvaliti ali grajati, čeprav le v svojem imenu, to je seveda drugo vprašanje!) Vsekakor pa smo vedno pripravljeno povedati, da mnogo bolj spoštujemo tiste, ki nam povedo v obraz, kar mislijo, kot pa tiste, ki se pred nami slinijo, za hrbtom pa govore, kar jim pade na misel. No, v tem kolektivu to ne bo držalo.

Kaj lahko očitamo tovarišici, o kateri govorimo? Njeno delavnost in prizadevanje? Zato prej zasluži pohvalo kot grajo. Dokler ji nekdo ne bo v obraz odkrito povedal, kakšne so njene napake, bi ji lahko svetovali le več taktičnosti. Ali morda v svoji delovni vni ni preveč vsiljiva? Ali zna povedati svoje misli tako, da jih večina ne bo odklanjala zaradi vsebine, temveč zaradi oblike? Itd.

Odrasli ljudje so večkrat občutljivi. Bolj kot otroci. Tisti, ki z ljudmi delajo, se morajo tega zavdati.

Mali Janezek bo doma vse naredil, če ga bomo pohvalili in če mu z izbranimi besedami nalozimo drugo delo. Trmasto pa se bo potuhnil in dobesedno otrnil, če bomo nanj kričali in ga grajali.

Naj se komu zdi še tako smešno, mnogo takšnih Janezkov, ki pa so že Janezi z brki in hrado, je med nami. Ljudje pač nismo vsi enaki.

Pravica do odločbe o osebнем dohodku

VPRAŠANJE:

Dne 21. marca letos je bil na zboru delavcev naše organizacije sprejet samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter samoupravni sporazum o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest. V času razprave o obeh aktih sem dal pisмено pritožbo na odbor za delitev osebnih dohodkov, vendar do danes nisem prejel odgovora. Oba sporazuma veljata, delavci pa nismo prejeli niti odgovorov na pritožbe niti ne odločb, čeprav čl. 43 sporazuma predvideva, da morajo delavci prejeti odločbe o razporeditvi na delovno mesto in osebnem dohodku oziroma osnovah za obračun osebnega dohodka. Kam naj se pritožim, ker se nisem strinjal z osebnim dohodkom za moje delovno mesto in za to, da bi prejel odločbo?

DELAVEC IZ GROSUPLJEGA

ODGOVOR:

Glede osebnega dohodka kaže, da ste dali na osnutek samoupravnega sporazuma o njegovi delitvi pripombo (ne pritožbo), ki pa je morda pristojni organ ni obravnaval ali pa le niste prejeli odgovora nanjo. Pripombe, ki jih delavci v času javne razprave o osnutku samoupravnega akta posredu-

jejo, morajo biti na pristojnem organu obravnave, saj je v tem tudi namen javne razprave, do njih pa mora biti tudi zavzeto stališče. Če je stališče do pripombe odklonilno, mora biti pojasnjeno, zakaj oziroma tudi zakaj je rešitev v osnutku boljša ali pravilnejša od predlagane. Ne glede na to, da niste

uspeli s svojim predlogom, pa samoupravni sporazum velja, se tudi že uporablja in bi seveda morali prejeti tudi odločbo. Do nje imate pravico tako po zakonskih določilih kot tudi po vašem samoupravnem sporazumu. Člen 43. sporazuma, ki ste ga priložili vprašanju, je jasen.

— Odločbo zahtevajte od odgovorne osebe, če pa sploh še niso bile izdane nobenemu delavcu, se najprej obrnite na izvršilni odbor sindikalne organizacije.

kupon §
PRAVNIK SVETUJE

DRUŽBENA NASPROTJA V GABONU

Krpanje namesto zdravljenja

Brez globljih posegov v družbeno in ekonomsko tkivo ne bo prišlo do zmanjšanja socialnih razlik in odprave še drugih negativnih pojavov

Nedavna odločitev gabonske vlade, da v tem in prihodnjem letu odpravi strahotne socialne razlike, je potrdila tisto, kar že dolgo vemo. S 1960 dolarji narodnega dohodka se uvršča Gabon med najbolj bogate afriške države (takoja za Libijo), vendar je to bogastvo porazdeljeno zelo neenakomerno. Res je, da gabonski delavec živi bolje kot delavec v marsikateri državi črne celine, ki nima takšnega bogastva (mangan, nafta, železo, uran, dragocene vrste lesa itd.). Še pred desetimi leti, ko je bil narodni dohodek desetkrat manjši, ga je 40 odstotkov šlo v žep državnih uslužbencev. Poslanci takratnega parlamenta so imeli celo stokrat večje plače, kot je bil poprečni narodni dohodek na prebivalca.

Močan prodor tujega kapitala je prinesel nagel gospodarski vzpon, hkrati pa tudi vrsto škodljivih pojavov. Državni aparat nima samo velikih prejemkov, marveč je tudi hudo kompromitiran. To pa tuji kapital spretno izrablja v svojo korist. Osnovne plače visokih funkcionarjev so desetkrat ali celo dvajsetkrat večje od najnižjih zamčenih plač delavcev. Ljudi iz te, dobro stoječe plasti, seveda ne prizadene inflacija, ki dosega 20 odstotkov, naraščanje cen pa ogroža predvsem delavce. Zato je vlada sklenila zamrzniti cene nekaterih artiklov, v glavnem živil, in odpreti široko mrežo prodajal z dostopnimi cenami. Obenem so zvišali najnižje meзде od 17.000 na 34.000 prekomorskih frankov. Ti zneski niso obdaveni.

Z ostrejšim obdavčevanjem bodo zajeti prejemki visokih funkcionarjev nad 400.000 frankov. Tako zbran denar bodo porabili za socialne dejavnosti, ki jih bodo razširili. Že doslej je večina dijakov srednjih šol in študentov prejela štipendije. V večini mest so začeli graditi cenejša stanovanja. Računajo, da bo večje nadzorstvo finančne službe, ki naj bi preprečevala zlorabe, pripomoglo k zmanjšanju socialnih razlik in odpravljanju negativnih pojavov. Ta pričakovanja pa so seveda prevelika, saj so protislovja tako močna, da jih ni mogoče odpraviti brez globljih posegov v družbeno in ekonomsko tkivo.

kdo je kdo

OMAR TORRIJOS
vodja panamske revolucije

»Tuja zastava je zabodena v srce mojega naroda.« To je ob neki priložnosti ogorčeno dejal predsednik panamske vlade Omar Torrijos, ki mu najpogosteje rečejo vodja panamske revolucije. V mislih je imel ameriško kolonialno navzočnost na panamskih tleh oziroma panamski prekop, ki so ga Združene države Amerike leta 1903 na temelju sporazuma — bolj rečeno nepravilne pogodbe — s Panamo kupile za 380 milijonov dolarjev.

Dne 7. septembra 1977 pa je Torrijos skupaj z ameriškim predsednikom Carterjem v Washingtonu podpisal novi sporazum o panamskem prekopu, ki Panami zagotavlja postopno vrnitev suverenosti nad prekopom. Celih 74 let je torej minilo, da so se ZDA odpovedale prekopu, še 23 pa jih bo moralo miniti, da bo prekop zares postal panamski.

Podpis novega sporazuma je tudi sad odločnih zahtev Omarja Torrijosa, ki je tudi sicer pri vodenju države zelo odločen. To odločnost je pokazal že v vojaški akademiji, spremljale pa so jo izredne sposobnosti in velike ambicije. Zato je Torrijos zelo hitro

napredoval v vojaški hierarhiji in je leta 1968, čeprav ni neposredno vodil vojaškega udara levo usmerjenih častnikov, stopil na sam vrh vojaške vlade. Že naslednje leto je odločno obračunal s konzervativnimi oficirji, ki so hoteli s silo preprečiti napredne družbene spremembe, ki jih je Panama pod njegovim vodstvom že dosegla, in tiste, ki jih je takrat še zelo mlad brigadni general, 39-letni Torrijos, napovedal. Zanj so največji problemi notranjega razvoja, ki jih je treba premagati, velike razlike med najbogatejšimi in najrevnejšimi Panamci, nepismenost, korupcija. Panama je trdno in neomajno neuvrščen, Torrijos pa članstvo v gibanju neuvrščenih razume kot udeležbo v vseh njenih akcijah.

BRANKO KASTELIC

ŠVEDSKI SINDIKATI IN GOSPODARSKE TEŽAVE V DEŽELI

Kdo bo plačal račun?

Izhodišče na pogajanjih za sklenitev kolektivnih pogodb: sindikat ne bo pristal, da bi samo nižji sloji zategovali pasove

Odločitev švedske vlade v mesecu avgustu, da tretjič od oktobra lani razvrednoti svojo valuto (to pot celo za 10 %, medtem ko prejšnji dve devalvaciji skupaj nista presegle 9 %) in izstopi iz »monetarne kače«, dogovora o usklajevanju tečajev valut ZR Nemčije, Nizozemske, Belgije, Danske in Norveške, je bila sprejeta v času nakopičenih gospodarskih težav. Hkrati je vlada objavila stabilizacijski načrt, ki predvideva vrsto ukrepov za izboljšanje gospodarskega stanja.

Med te ukrepe sodi zmanjšanje davka, ki ga plačujejo delodajalci na mezde s 4 na 2 odstotka, zamrznitev cen do konca oktobra, od novembra naprej pa strogo nadzorovanje cen in začetek razprave z delodajalci in sindikati o naslednjih temah: boj proti inflaciji, ohranitev zaposlenosti in zmanjšanje davka na dohodek v prihodnjem letu. Vlada bo spodbujala investicije in bo skušala pomagati panogam, ki so zašle v težave (ladjedelnštvo, tekstilna industrija, metalurgija). S temi in drugimi potezami bo vlada skušala povečati konkurenčno sposobnost švedske industrije na svetovnem tržišču in tako zagotoviti zaposlenost v državi, zožiti »začarani krog inflacije«, obrzdati domačo porabo in zmanjšati plačilni primanjkljaj v prihodnjih dveh letih.

Socialni demokrati in sindikati, ki so v opoziciji do koalicijske vlade treh meščanskih strank, vidijo izhod iz težav drugje, vendar se strinjajo z diagnozo gospodarskega stanja. Inflacija bo letos preseгла 13 odstotkov (lani 10 odstotkov). Trgovinski primanjkljaj je dosegel skoraj 4 milijarde kron, tekoči plačilni primanjkljaj pa dosega 12,5 milijarde oziroma 4 odstotke narodnega proizvoda. Poraba se je v prvih sedmih mesecih zmanjšala — po podatkih sindikatov za 2 odstotka. Tudi investicije upadajo. Število nezaposlenih ocenjujejo na 90.000 ali 2,1 odstotka aktivnega prebivalstva. Menijo pa, da je dejansko nezaposlenih več ljudi. Pravijo celo, da gre za približno 400.000 ljudi, ki so popolnoma ali delno nezaposleni. Počasnejše naraščanje mezd je povzročilo stagnacijo kupne moči delavskih družin. Zdaj se bojijo, da bo po devalvaciji krone kupna moč manjša.

Na to opozarjajo tudi kritične strelce socialnodemokratskega voditelja in nekdanjega premiera Palmeja, ki meni, da bo devalvacija neizogibno povzročila nove podražitve in upadanje življenjske ravni, predvsem najbolj siromašnih slojev prebivalstva. Nekdanji trgovinski minister v Palmejevi vladi Fedit prav tako meni, da težav ni mogoče odpraviti

z zaporednimi devalvacijami, marveč s selektivnimi investicijami in strukturnimi reformami, izvoznim panogam industrije pa bi morali omogočiti večji izvoz na tuja tržišča, s čimer bi postopno izboljšali trgovinsko bilanco in dolgoročno zagotovili zaposlenost. Pri tem opozarjajo, da so sindikati dovolj močni, da dosežejo povečanje mezd v skladu s podražitvitvijo.

Mnogi pa sicer upravičeno opozarjajo na to, da bo uresničitev stabilizacijskega načrta močno odvisna od stališča sindikatov. Sindikalni voditelji so nedvoumno zavrnili predlogo »družbenem dogovoru« ki ga je že

spomladi objavil gospodarski minister Boman. Čeprav ne sprejemajo večjih obveznosti, pa predstavniki sindikatov ne zapirajo vrat pred pogajanjimi. Pripravljeni so na primer razpravljati o reviziji obdavčevanja dohodka v prihodnjem letu, kar bi, kot poudarjajo — olajšalo pogajanja z delodajalci. Za zdaj pa pravijo, da se ne strinjajo z davčnimi stopnjami, ki bi dajale prednost visokim zaslužkom.

V vsakem primeru pa bodo švedski sindikati objavili svoja stališča, ko se bodo začela pogajanja za sklenitev kolektivnih pogodb z delodajalci. BOŠKO RAKIČIČ

TA TEDEN V ŽARIŠČU

BEOGRAD — Predsednik SFRJ in ZKJ Josip Broz Tito se je v Karadjordjevu pogovarjal z generalnim sekretarjem KPI Enricom Berlinguerjem. V daljšem pogovoru sta izmenjala mnenja o vrsti vprašanj iz mednarodnih odnosov, odnosih v mednarodnem komunističnem delavskem gibanju ter v zvezi s sodelovanjem med ZKJ in KPI ter med Jugoslavijo in Italijo. Tito in Berlinguer sta med drugim podčrtala pomen načel, sprejetih na berlinski konferenci evropskih komunističnih in delavskih partij. Poudarila sta, da so potrebna nova prizadevanja za uresničitev in popolno spoštovanje teh načel v odnosih med komunističnimi in delavskimi partijami. Načela, sprejeta v Berlinu, sta ocenila kot nenadomestljivo osnovo za nadaljnji dialog, poglobljanje zaupanja in odpravljanje nekaterih še vedno prisotnih negativnih težev v mednarodnem komunističnem gibanju, ki niso v skladu s sklepi berlinske konference. Tito in Berlinguer sta v pogovorih izrekla tudi vso solidarnost in podporo vsem silam, ki se zavzemajo za naravno in neodtujljivo pravico sleherne partije in gibanja za svobodno in neodvisno izbiro poti in metod boja za socializem in graditev socializma.

WASHINGTON — Član predsedstva SFRJ Edvard Kardelj je končal uradni obisk v ZDA. Obe strani sta obisk ocenili kot pomemben dogodek v odnosih med državama. Kardeljevi pogovori s predsednikom Carterjem, podpredsednikom Mondaleom in drugimi ameriški predstavniki so bili odkriti, iskreni in zelo vsebinski. Pokazali so, kje so stične točke v stališčih in kje razlike, kar je zelo pomembno za razvoj še bolj intenzivnega enakopravnega, demokratičnega in vsestranskega sodelovanja. Razlike, ki se pojavljajo pri obravnavi posameznih mednarodnih vprašanj, namreč ne morejo biti ovira za takšno sodelovanje. Carter je v pogovorih s Kardeljem izrazil zadovoljstvo, da se bo srečal s predsednikom Titom, ki bo verjetno prihodnjo pomlad obiskal ZDA.

BLIŽNJI VZHOD — Združene države Amerike in Sovjetska zveza so objavile skupno izjavo o bližnjem vzhodu. Dokument je vzbudil veliko pozornost, saj se obe strani v njem zavzemata za čimprejšnjo pravično in trajno rešitev arabsko-izraelskega spora ter za obnovitev ženevske konference pred koncem tega leta. Na pogovorih v Ženevi naj bi sodelovali tudi »predstavniki palestinskega ljudstva«, Izrael pa naj bi se umaknil z arabskih ozemelj, zasedenih leta 1967. V arabskih krogih so sovjetsko-ameriško sporočilo sprejeli z zadržanim optimizmom in v posvetovanjih ob tem namenili veliko pozornost predvsem palestinskemu vprašanju. Na drugi strani je Izrael dal zelo odločno vedeti, da nasprotuje sporočilu. Beginova vlada napada ameriško administracijo in zatrjuje, da je resno zaskrbljena nad ameriško-izraelskimi odnosi. V. B.

SINDIKALNO GIBANJE NEUVRŠČENIH IN DEŽEL V RAZVOJU

(II.)

AZIJA — OD RAZDROBLJENOSTI K ENOTNOSTI

Čeprav so azijske države, v katerih živi nad polovico človeštva, po osamosvojitvi gospodarsko in družbeno napredovale, jih še vedno bremenijo zaostreni družbeni, ekonomski in socialni problemi. Poleg tega se soočajo s pritiski industrijsko razvitih držav, ki si hočejo v njih zagotoviti in utrditi svoje položaje. Pri tem spretno izkoriščajo politično nestabilnost in težak gospodarski položaj azijskih držav, kot tudi narodnostne, verske in kulturne razlike v njih.

Gospodarska rast azijskih držav je začela pešati v sedemdesetih letih. Poprečna letna stopnja nacionalnega bruto proizvoda je od 1969. do 1973. leta padla od 6,8 % na okoli 5 %, da bi se 1974. leta zaustavila med 3 do 4 %. Tudi v naslednjih dveh letih se stopnja gospodarske rasti ni popravila, čeprav je večina azijskih držav ravno v zadnjih dveh letih prvič pridelala dovolj žita za prehrano svojega prebivalstva in se tako

končno otresla uvoza hrane, ki je zelo močno bremenil državne blagajne.

Poseben problem azijskih dežel v razvoju je hitro naraščanje prebivalstva. Stopnja rasti prebivalstva je bila v štiridesetih letih 0,8 %, v petdesetih 1,9 % v šestdesetih 2,2 %, leta 1975 pa je dosegla 2,4 %.

POLOŽAJ DELAVSKEGA RAZREDA

Po podatkih ZN je bilo 1975. leta v Aziji zaposleno kar 69 % aktivnega prebivalstva v kmetijstvu, 15 % v trgovini in samo 16 % v industriji. V velikih industrijskih podjetjih, na plantažah in v sodobnih kmetijskih organizacijah, v gradbeništvu in v transportu je bilo zaposlenih okoli 25 % vseh delavcev, ki so predstavljali 6 do 8 % aktivnega prebivalstva. Razlike po posameznih državah so velike: najvišji je odstotek v Maleziji, Indoneziji in Sri Lanki (zaradi plantaž),

sledi Indija, najnižji pa je ta odstotek v Pakistanu, Bangladešu, Burmi in na Tajskem.

Azijske države v razvoju močno bremenijo brezposelnost. 1976. leta je bilo v različnih azijskih deželah od 15 do 30 % aktivnega prebivalstva brez dela. Ker uradna statistika upošteva samo tiste, ki so ostali brez dela v podjetjih in tiste, ki prvič iščejo zaposlitev, je odstotek brezposelnih znatno višji. V zadnjih letih je zaradi brezposelnosti še posebej močno prizadeta mladina med 15. in 24. letom, kar povzroča dodatne socialne probleme pa tudi nemire. Zaradi stalnega padanja realnih plač (kot posledice visokih stopenj inflacije) večine zaposlenih se slabša ekonomski položaj delavskega razreda.

ZNAČILNOSTI SINDIKALNEGA GIBANJA

Položaj in vloga azijskih sindikatov opredeljuje dejstvo, da predstavljajo

ogromno večino aktivnega prebivalstva tisti del, ki je odvisen od kmetijstva. V Indiji, Južni Koreji, Singapuru in Maleziji so naredili prve korake v industrializaciji in modernizaciji kmetijstva. Toda sindikatom še ni uspelo trdneje organizirati celotnega delavstva.

Šele v novejšem času so sindikati začeli širiti svojo dejavnost na vasi in med delavci v trgovini. Na azijski celine je v sindikalnih gibanjih organizirano okoli 16 milijonov delavcev.

Veliko azijskih sindikatov se zavzema za družbene spremembe, kot je na primer — nacionalizacija zasebnih podjetij. Borijo se tudi proti imperialistični nadvladi, v preteklosti pa so obsojali ameriško agresijo v Indokini.

Vse politične sile so si od nekdaj prizadevale, da bi si podredile sindikate, vplivale na njihovo politično usmeritev in akcije ter preprečevale ali vzbudile politični boj delavcev. Temu so se pridružila še prizadevanja mednarodnih sindikalnih central, da bi si zagotovile svoj vpliv v azijskih sindikalnih gibanjih.

Tako si poskuša vsaka politična stranka zagotoviti nacionalno sindikalno organizacijo, ki bo pod njenim neposrednim vplivom. Sindikalna organizacija Indijski nacionalni kongres je na primer vezana na kongresno stranko,

Zveza indijskih delavcev pa na socialistično stranko (ta je od letošnjih volitev del vladajoče ljudske stranke). V Sri Lanki je Ceylonska federacija dela povezana s socialistično stranko, medtem ko je Ceylonska neodvisna sindikalna federacija pod vplivom do še pred kratkim vladajoče stranke svobode.

Težnje in vplivi domačih političnih strank in mednarodnih sindikalnih central so glavni vzrok, da je sindikalno gibanje v Aziji še vedno močno razdeljeno in nesamostojno. Sindikati so doslej le malo naredili, da bi se zblížali pa naj gre za nacionalno, mednarodno dvostransko, ali regionalno sodelovanje. Nekateri nacionalne centrale se ogrevajo za zamisel o konferenci azijskih sindikatov.

Kljub vsem problemom, ki težijo azijske sindikate, je mogoče pričakovati, da bo, čeprav počasi, prevladala zamisel o aktivni samostojni vlogi ter o širši sindikalni enotnosti. Pozitiven razvoj je odvisen predvsem od hitrosti notranjega utrjevanja sindikalnih organizacij in od gospodarskega ter političnega razvoja azijskih držav.

MIKLAVŽ LIŠKA

(SE NADALJUJE)

DEVETO SREČANJE GRADBENIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE

Predvsem delovni sestanek

Jubilejno deseto srečanje bo prihodnje leto konec septembra v Ohridu

V organizaciji GIK Banat iz Zrenjanina je bilo letos že deveto srečanje gradbenih delavcev Jugoslavije. To pot ni šlo več le za tradicionalno tekmovanje najboljših športnikov — gradbincev, temveč za širši delovni sestanek. Poleg športnega dela je bil namreč na dnevnem redu tudi seminar na temo splošni ljudski odpor in gradbeni delavci, nadalje so ob tej priložnosti tekmovali gradbinci v različnih veščinah, ki so najtesneje povezane z elementi splošnega ljudskega odpora, poleg tega pa so se udeleženci srečanja pomerili še na tradicionalnem proizvodnem tekmovanju.

V dneh, ki so jih gradbinci prebili v Zrenjaninu, so se domenili, da bodo v prihodnje storili še več, da bi postalo njihovo vsakoletno srečanje vsestransko koristno in da ne bi imelo, kot doslej, v glavnem le športnega značaja. Redko priložnost želijo namreč temeljito izkoristiti za najrazličnejše delovne dogovore, za izmenjavo mnenj in izkušenj, za medsebojno spoznavanje in pogovore o uspehih in težavah, s katerimi se srečujejo pri svojem vsakdanjem delu.

Kot že povedano, bodo prihodnje, to je jubilejno deseto srečanje gradbenih delavcev Jugoslavije organizirali predstavniki Makedonije, bo pa v Ohridu.

Zdaj pa še rezultati iz Zrenjanina:

V športnem delu srečanja je zmagala Srbija z 49 točkami pred Slovenijo (47), BiH (43), Hrvatska (41), Makedonija (19) ter Črna gora, ki je osvojila 12 točk.

V proizvodnem tekmovanju je bila najboljša BiH (28 točk), druga je bila Srbija (19) in tretja Slovenija (16). Slede: Hrvatska (14), Makedonija (1), in Črna gora 6 točk.

V tekmovanju splošnega ljudskega odpora so se predstavniki republik pomerili v teku na 150 metrov, streljanju z zračno puško, skoku z mesta in metanju bombe; zmagala je Hrvaška s 1270 točkami. Slede: Makedonija 1130, Slovenija 1058, Črna gora 866, Srbija 813 ter BiH 691 točk.

Predstavniki Slovenije pa so se v posameznih športnih panogah uvrstili takole:

Odbojka: Salonit (moški) in Ingrad (ženske), 2. mesto; **mali nogomet:** Konstruktor 6. mesto; **kegljanje:** Gradis (Lj) 3. mesto; **namizni tenis:** Gradis (Lj — moški) 2. mesto, Ingrad (ženske) 2. mesto; **streljanje:** Konstruktor (moški) 2. mesto, Pionir (ženske) 2. mesto; **šah:** Ingrad 1. mesto.

In še proizvodno tekmovanje: zidarji — Tehnik (Škofja Loka) 2. mesto, tesarji — Gradbinec (Kranj) 3. mesto, železokrivci — Grosuplje 5. mesto, postavljalci opažev — Primorje (Ajdovščina) 3. mesto.

—a

ALI SO KOMISIJE ZA ODDIH IN REKREACIJO SINDIKATOM ŠE POTREBNE?

ZNOVA SI OGLEJMO SKLEPE VIII. KONGRESA

V zadnjem obdobju smo zasledili nekaj primerov, da so komisije za oddih in rekreacijo pri občinskih svetih zveze sindikatov prešle k občinskim zvezam telesnokulturnih organizacij in delujejo kot organ teh zvez ali kot skupni organ sindikatov in zvez telesnokulturnih organizacij. Motivi za to so: združevanje sil in kadrov, tesnejše sodelovanje ter poenotenje akcij, še sistematičnejše razvijanje množičnega športa med delavci in občani, bolj strokovno delo in podobno. Zanimalo nas je, kako v republiškem svetu ZSS ocenjujejo ta proces. Eda Gasparija, člana sekretariata predsedstva RS ZSS smo zaprosili za nekaj misli. Zapisal je:

Že nekaj časa je očitno, da v nekaterih naših občinskih svetih komisije za oddih in rekreacijo niso našle svojega pravega mesta oziroma prave družbenopolitične usmeritve aktivnosti. Pogosto se je namreč ohranjala prejšnja praksa, da komisije pretežni del svojih prizadevanj še vedno usmerjajo v organiziranje različnih športnih in rekreacijskih akcij ter dejavnosti in da zaradi tega nimajo niti časa niti moči, da bi resnično delovale kot delovni organ družbenopolitične organizacije delavcev. Seveda moramo vedeti, da je, ponekod taka dejavnost komisij še vedno objektivno pogojena, ker telesnokulturne organizacije in njihove zveze v občinah ne prevzemajo, ne negujejo in ne razvijajo oblik in programov telesnokulturnih dejavnosti delavcev, ki pa so jih močno razvil prav v sindikatih.

Sindikati imajo tako kakor na vseh drugih področjih tudi na področju telesnokulturne dejavnosti izredno številne družbenopolitične naloge: osveščanje delavcev, da se zavedo svojih telesnokulturnih potreb, razvijanje kulturnega odnosa do aktivne in družbeno koristne izrabe prostega časa, usmerjanje in vključevanje v posamezne oblike in programe rekreacije in športa. Telesnokulturne potrebe delavcev morajo dobiti ustrezno mesto v razvojnih načrtih vseh delovnih organizacij in družbenopolitičnih skupnosti. Sindikati morajo s svojim družbenopolitičnim delovanjem in izoblikovanjem političnih stališč prispe-

vati, da bodo delavci lahko sprejemali samoupravne odločitve o razvoju in dejavnosti telesne kulture in da bodo delegati delavcev v organih telesnokulturnih skupnosti uveljavljali resnično življenjske potrebe delavcev. Delavci morajo odločiti o celotni politiki izgradnje in koriščenja športnih objektov, izbiri programov in oblik športno rekreacijske in sploh telesnokulturne dejavnosti, sistemu izobraževanja in usposabljanja telesnokulturnih strokovnjakov, financiranja telesne kulture itd.

Ker gre za določeno specifično pa tudi zaokroženo dejavnost, smo v sindikatih vedno zagovarjali stališča, da morajo imeti osnovne organizacije sindikata in vsi organi sindikatov ter zveze sindikatov svoja delovna telesa — komisije, ki bodo spremljala dejavnost na področju telesne kulture in v največji možni meri prispevala, da se to področje čim bolj podružblja, da se bodo delavci sistematično osveščali svojih potreb, da bi dosegli resnične delegatske odnose in da bo v odločanju v telesni kulturi prevladoval interes delavcev.

Vprašanje, ali sindikati še potrebujejo take organe ali ne, je še posebej zanimivo v sedanjem času, ko zelo poglobljeno razpravljamo o vlogi sindikatov tudi na področju samoupravnih interesnih skupnosti in iščemo vsebinske in organizacijske poti za obvladovanje tega razmerja. Pravimo, da mora biti sindikat prisoten na vseh področjih družbenega dogajanja in povsod tam, kjer se sprejemajo delegatske

odločitve, ne le kot dejavnik, ki od zunaj spremlja in komentira družbeno dogajanje, marveč kot aktivni družbenopolitični organizem delavcev, ki oblikuje stališča, usklajuje posamične interese delavcev in njihove samoupravne pravice in dolžnosti z dolgoročnimi interesi delavskega razreda kot celote ter je s svojimi stališči in predlogi prisoten pri sprejemanju samoupravnih odločitev.

EDO GASPARIJA: »Menim, da se občinska organizacija sindikata ne more s tem, ko je odpravila svojo komisijo, »znebiti« svojih družbenopolitičnih nalog na področju oddiha in rekreacije delavcev...«

Na področju telesne kulture imamo mnogo več izkušenj o sodelovanju sindikatov s samoupravno interesno skupnostjo, kakor na področjih nekaterih drugih družbenih dejavnosti. Imamo zelo veliko dobrih izkušenj. V vrsti občin smo prav z organiziranim in ustrezno usmerjenim delovanjem komisij za oddih in rekreacijo veliko prispevali k razvoju množične telesne kulture, h kvaliteti samoupravnega odločanja delavcev, k doslednejši svobodni menjavi dela in podobno.

Vsa naša dosedanja razmišljanja o vlogi in organiziranosti sindikatov nas vodijo k zaključku, da bomo morali okrepi vlogo in mesto sindikata v občini. Med drugim to razumemo lahko tudi tako, da bomo morali biti na ravni občine sposobni ustvarjalno sodelovati s samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Poiskati bomo morali metode in oblike družbenopolitičnega dela za obvladovanje tega samoupravnega dogajanja. Prav lahko bomo, na primerih uspešnega dela občinskih komisij za oddih in rekreacijo, preverjali, ali so komisije občinskega sveta ena od poti za vključevanje sindikata v samoupravno interesno področje.

Na koncu naj povem še naslednje: nikakor se mi ne zdi primerno, da občinski sveti uklinjajo svoje komisije. Družbenopolitični nalog je na področju oddiha in rekreacije zelo veliko, prav sedaj pa tudi preverjamo organiziranost sindikatov in pripravljamo stališča za široke predkongresne razprave. Nekajkrat v letu naloge usklajujemo in se dogovarjamo o skupnem programu dela. Seveda pa ni nič narobe, če občinski svet tako komisijo, ki je po svojem kadrovskem sestavu in akcijski usmerjenosti zagnana predvsem v organiziranje različnih telesnokulturnih akcij in manifestacij, »odstopi« tistim občinskim organizmom, ki morajo biti resnični organizatorji telesnokulturne dejavnosti v občini — dejavnosti tudi za delavce. Menim pa, da se občinska organizacija sindikata in zveze sindikatov ne more s tem, ko je odpravila svojo komisijo, »znebiti« svojih družbenopolitičnih nalog na področju oddiha in rekreacije delavcev. Ko bi le pogledali sklepe VIII. kongresa ZSS o oddihu in rekreaciji — kot usmeritve za uresničevanje sprejetih družbenopolitičnih nalog — pa bi v marsikateri občini potrebovali še celo več komisij.

Na slovenski obali predstavlja nogomet eno izmed najbolj priljubljenih športnih panog med našimi delavci. Na letošnjih delavskih športnih igrah pa so v tej disciplini pokazali med 64 ekipami največ znanja oziroma predstavniki PTT. Zmagali so tudi na nedavnem nogometnem turnirju, ki so se ga udeležile najmočnejše nogometne ekipe slovenske obale. Tekst in foto: Z. Vlajič.

NOVICE, REZULTATI, MNENJA

RAVNE NA KOROŠKEM

Odlični vozniki

Tudi letos je bilo AMD Ravne na Koroškem ob sodelovanju društev iz Radelj ob Dravi, Dravogradu in Slovenj Gradcu organizator turističnega avto rallyja za prvenstvo Štajerske 77.

Udeležba ni bila najboljša, saj je prišlo na start le 25 voznikov, ki so po koroških cestah prevozili blizu 145 kilometrov, in sicer iz Raven do Mute ter prek Podvelke in Ribnice na Pohorju do Slovenj Gradca ter od tu prek Sel in Kotelj zopet do Raven na Koroškem, kjer je bil prvi del spretnostne vožnje. Potem so opravili vozniki še zadnjo vožnjo do Mežice ter se po vrnitvi iz Mežiške doline lotili še drugega dela spretnostne vožnje.

Tokrat so najbolje sukali krmila domači vozniki in si tako priborili prvo mesto. Tako je postalo ekipni zmagovalec AMD

Ravne pred vozniki iz Litije in Slovenske Bistrice.

V posameznih razredih pa so bili najboljši: do 785 cm — Ivan Svetič, Litija, do 905 — Janko Kurnik, Ravne, do 1150 — Niko Kralj, Ravne, nad 1150 pa Drago Rek, Ravne.

Najboljša voznica je bila Danica Razgoršek iz AMD Dravograd.

kw

KRŠKO

Jesenski del DŠI

Pričel se je jesenski del 16. delavskih športnih iger občine Krško, ki bo trajal predvidoma do konca oktobra. Tekmovalci se bodo pomerili v petih športnih panogah. V moški konkurenci se je prijavilo 9 ekip v balinanju, 12 v odbojki, 18 v namiznem tenisu, 21 v malem nogometu in kar 24 v

kegljanju. V ženski konkurenci pa bodo nastopile 4 ekipe v odbojki, 5 v namiznem tenisu in 7 v kegljanju. Tekmovanja v plavanju zaradi objektivnih težav ne bo. Po prijavih soedeč bo jesenski del DŠI popeljal na športna igrišča množico delavk in delavcev.

G. R.

KOPER

Končno športni park?

Po dolgih letih dogovarjanja se Koprju in bližnjim naseljem končno obeta izgradnja že dolgo obljubljenega in prepotrebne športnega središča. V Koprju računajo, da bodo na pomoč prišlo tudi vojaki in da bo veliko opravljenega s pomočjo prostovoljnega dela. Z urejanjem in nasipavanjem zemljišča — tako vsaj upajo — naj bi končali še

letos, prihodnje leto pa naj bi igrišča za tenis, nogomet, roko, košarko in balinanje še opremili in nekatera tudi asfaltirali.

Razveseljivo je torej, da bo Koper z okolico končno le dobil svoje prepotrebne športne objekte, ki bodo na voljo prav vsem občanom. Prebivalcem slovenske obale se torej obetajo novi časi, saj vse do danes niso imeli kdove koliko možnosti za aktivno razvedrilo in zdravo športno rekreacijo.

ILIRSKA BISTRICA

Vsi šolarji športniki

Šolsko športno društvo na osnovni šoli Dragotin Kette vse bolj pridobiva na svoji veljavi. Prav vsi učenci in učenke te šole sodelujejo v najmanj eni športni sekciji društva.

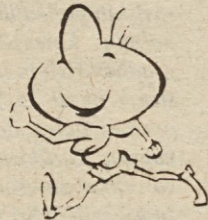
Dimitrij Grlj, namestnik direktorja osnovne šole, je s tem v zvezi povedal: »Res je, da na naši šoli spodbujamo športno dejavnost učencev in učenk. Radi bi jim privzgojili ljubezen do športa in zdravega načina življenja. Mislim, da ni pomembno, s katero panogo se kdo ukvarja, temveč da je aktiven, da zna sebi in družbi v prid izkoristiti svoj prosti čas...«

Do nedavnega je bilo na tej šoli kar 70 odstotkov neplavalcev, v zadnjem času pa so naučili plavanja več kot 200 otrok, s čimer so zmanjšali število neplavalcev na 15 odstotkov. Pri ureditvi zahtevnih nalog so šoli s pridom pomagali predstavniki TKS in delovni kolektiv Lesonita.

MIREN PRI GORICI

Praznik nogometišev

Te dni so praznovali v Mirnu 55-letnico nogometa v svojem kraju. Prireditve v počastitev visokega jubileja je organiziral domači nogometni klub Adria, ki je ob tej priložnosti poskrbel tudi za spominsko značko in izdal poseben brošuro. Na predvečer so v Mirnu odprli klubsko razstavo, v soboto zvečer pa je bila v kulturnem domu proslava s slavnostnim govorom predsednika Adrie Iva Vuka. Klubu sta čestitala in izročila priznanji predsednik TNZ Goriške Jože Zorn in predsednik TKS Nova Gorica Vladimir Krpan, posebna klubska priznanja pa so prejeli zasluzni igralci in odborniki. Še to zmagovalec jubilejnega turnirja je postala ekipa domače Adrie, ko je v finalni tekmi premagala Sovodnje z rezultatom 1:0.

OB 50. OBLETNICI PRVE ORGANIZIRANE STAVKE JOSIPA BROZA

Delavec v kraljeviški ladjedelnici

VIII.

Piše: Armando Černjul

NADALJEVANJE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

— Marija, hvala za hruške in za novico. Pozdravi domače in se varuj teh lopovov.
Ko se je vrnil v celico, je Franovič tovarišem povedal novico o izdaji. Toda tudi to so bila samo sumničenja.

ZGODA O ŠESTIH HRUŠKAH IN ENEM KROMPIRJU

Znašli so se pred vprašanjem, kako razdeliti šest hrušk med sedem zapornikov.

— Hrušk je šest, nas je pa sedem... Kako naj jih razdelimo, vpraša Franovič svoje tovariše.

Josip Broz nasvetuje Dujmiču:

— Vzemi krompir, ki je podoben hruški, nato pa vsako posebej zavij v papir.

Dujmič je poslušal Broza in položil na tla sedem zavitkov.

— Daj, Celer, izbiraj prvi, ti si invalid... Toda zavitka ne smeš odvit, dokler ne bo vsak vzel svojega.

— Želim si, da bi ti, Celer, dobil krompir, saj vidim, da hočeš imeti največji zavitek, se pošali Dujmič.

Vsak je vzel svoj zavitek, potem pa so jih odvili. Krompir je dobil Celer. Vsi so se nasmejali, Rade pa je v jezi zajokal.

Ko to opazi Broz, reče Dujmiču:

— Ivo, daj mi nož, Celeru bomo dali vsak po četrtino.

— Vidiš, mi smo pravi prijatelji, reče Dujmič.

Kasneje so še dolgo govorili o primeru »šestih hrušk in enem krompirju«, ki je vsaj malo razvedril zapornike.

V bakarske zapore so prišli tudi hreljinski komunisti. Medtem ko so tovariši razpravljali, so žandarji privedli še tri delavce, ki so bili aretirani pod obožbo, da so širili komunistično propagando. To so bili Andjelo Blažina, Viktor Paškvan in Franjo Grubišič iz Hreljina blizu Kraljevice.

Tudi njih je nekdo izdal, da so člani Komunistične partije Jugoslavije in so žandarji pri preiskavi stanovanja Paškvana našli knjigo »Početnica komunizma«.

Druhih knjig niso našli, saj so aretirani komunisti knjige že razdelili delavcem ali pa so jih zakopali.

Trojka iz Hreljina je bila zaprta v tretji celici. Broz je kontaktil tudi z njimi.

ŠPEDITER KATIČ OBVEŠČA ZAPRTE DELAVCE

O tem, kaj bo z njimi in kaj se govori po Bakru, je zaprte delavce — komuniste obveščal Berto Katič, špediter iz Bakra.

Vsak večer je prihajal pod okna zaporov in šepetaje poročal svojemu prijatelju Ivanu Dujmiču. Prejšnje dneve je Katič sporočal samo: »Ničesar še ne vemo.«

Zaporniki niso mogli več prenašati negotovosti. Hrana, ki so jim jo dajali, je bila zelo slaba. Iz dneva v dan jim je bilo težje. Bil je že sedmi dan, odkar so bili v bakarskih zaporih.

Tega dne pa je zadevo vzel v svoje roke premeteni Vjekoslav Franovič-Lojzo. Spomnil se je, da je njegova mati Pavla še kot dekle služila pri veletrgovcu Vladislaviču v Bakru. To je povedal Dujmiču, ki je skoraj vzkipeł v jezi:

— Čemu nisi takoj povedal, zavpije Dujmič, vzame list papirja in ga da Lojzu:

— Glej, da takoj napišeš pismo njegovi ženi, naj nam pošlje nekaj hrane.

Franovič je res napisal pismo in ga poslal gospe Vladislaviči. Vsebina pisma je naslednja:

»Draga gospa, vi me ne poznate, toda moja mati Pavla »Bakarka« je pri vas dvanajst let služila kot kuharica. Sem njen sin, zato vas v imenu moje matere prosim, da meni in mojim tovarišem pošljete nekaj hrane. Smo v bakarskem zaporu, ne vemo pa, zakaj. Smo bolj lačni kot siti.

S spoštovanjem se Vam vnaprej zahvaljuje

sin Pavle »Bakarke«
Alojz Franovič

NAMESTO GLADOVNE STAVKE — SKLEDA MAKARONOV

Zvečer, ko se pogovarjajo, Broz predlaga tovarišem, naj začno z gladovno stavko. Toda prav tega večera je Dujmič pričakoval novice od Katiča. In v resnici je Katič prispel kasno v noč.

Jutri vas odpeljejo v Ogulin, je sporočil Berto.

Takoj ko je Dujmič izvedel za novico, jo je sporočil Brozu in tovarišem.

Naslednjega dne, ko so delavci nestrno čakali na odhod v Ogulin, jih je v zaporu obiskala služkinja veletrgovca Vladislaviča in jim prinesla polno skledo »paštašute«.

— To bo gladovna stavka, je veselo vzkliknil Dujmič. Spet so se nasmejali. Služkinja je prinesla ene same vilice!

Tovariši so soglasno sklenili, naj z vilicami je Josip Broz, ker je najstarejši. Preostali so jedli z rokami. To je bila smeha zavoljo makaronov!

V OGULINSKE ZAPORE

Ob štirih popoldne so jih žandarji odvedli iz zaporov ter po dva in dva uklenili v lise.

Prebivalci Bakra so spremljali mučni prizor, ko so žandarji odpeljali delavce. Vzklikali so različne parole in zasmehovali žandarje. Za to so imeli dovolj razlogov: njihove simpatije so bile na strani uklenjenih zapornikov, pred seboj so gledali Josipa Broza in njihovega rojaka Ivana Dujmiča, ki sta se že 1925. in 1926. leta skupaj zavzemala za krepitev delavskega gibanja v tem kraju.

Pa tudi drugi tovariši, zlasti Rade Celer, ki je bil že od rojstva invalid — bil je hrom na eno nogo — so med prebivalci Bakra dramili sočutje in obžalovanje.

Spomin na ta dogodek se je globoko zarezal v zavest ene od mater. To je bila Katica Dujmič, mati Ivana Dujmiča, ki je bil zaprt skupaj z Josipom Brozom in tovariši.

Katico Dujmič so žandarji zaslisevali, kje se skriva njen sin, ko pa jim ni hotela povedati resnice, so jo odvedli na žandarmerijsko postajo in jo tam polivali z vodo tako dolgo, dokler se ni onesvestila.

To so bili junaki! Staro ženico so mučili samo zato, ker je bil njen sin komunist.

ZAPORNIKI V FRANKOPANOVI TRDNJAVI

V Ogulinu so delavce takoj zaprli v preiskovalne zapore okrožnega sodišča, ki so bili v Frankopanovi trdnjavi.

Delavce — komuniste so zaprli ločeno, v glavnem s kriminalci.

V Ogulinu Brozu in njegovim tovarišem ni bilo lahko. Presevalo jim je čakanje, kaj bo z njimi, hrana pa je bila še slabša kot v Bakru.

Josip Broz je takoj navezal stike s kriminalci in jim pojasnil, zavoljo česa se borijo delavci in komunisti. »Delavski razred mora nekega dne zmagati,« jim je govoril Broz.

V času, ko so bili zaprti v Frankopanovi trdnjavi, se je marsikaj zgodilo tako v zaporih kot v samem Ogulinu.

Nekega dne, bila je nedelja, je bil na trgu pred zaporom sokolski zlet, na katerem se je zbralo veliko ljudi, prisostovalo pa je tudi starešinstvo okrožnega sodišča v Ogulinu. Okrožni glavar je sklenil svoj pozdravni nagovor z vzklikom: »Živelo njegovo veličanstvo kralj Aleksander.«

Ko to sliši eden mladih Ličanov, ki je bil v celici skupaj z Josipom Brozom, zakriči skozi okno:

»K vragu z njim!«

To je zmedlo zapornike same, še bolj pa okrožnega glavarja in vse prisotne.

— Kdo je to zavpil, se razleže med številnimi žandarji in sodniki?

— Nekdo iz trdnjave, se sliši iz množice.

Okrožni glavar in žandarji odhite v trdnjavo, da bi našli tistega, ki je zavpil. Toda njihova prizadevanja so bila zaman, saj je Josip Broz prepričal delavce, naj ne povedo imena mladega Ličana. Preiskava se je razvlekla, toda brez uspeha.

JOSIP BROZ V GLADOVNI STAVKI

Josip Broz je protestiral proti režimu, ki je vladal v zaporih, vendar pazniki niso hoteli obvestiti vodstva o Brozovih protestih. Delavci so kar naprej čakali, sodnikom v okrožnem sodišču pa se ni mudilo.

Zato se Broz odloči za gladovno stavko. Njegovi tovariši o tem niso bili obveščeni, saj so bili ločeni drug o drugega.

Tako je Josip Broz stavkal polnih pet dni. Zelo je shujšal, vendar je našel dovolj moči, da je pojasnil kriminalcem, zakaj vse to počenja.

Za ta primer zve Stjepan Bakarič (oče Vladimira Bakariča, op. A. C.), predsednik okrožnega sodišča v Ogulinu in obišče Josipa Broza v zaporih.

Povedal mu je, da bo preiskava zaključena in naj preneha z gladovno stavko. Toda Broz zahteva, da njega in tovariše postavijo pred sodišče ali pa jih spustijo na svobodo.

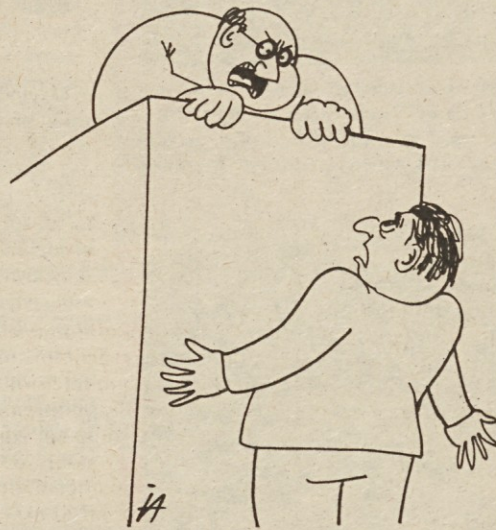
Ob koncu obiska je predsednik Bakarič obljubil Brozu, da bo preiskava v kratkem končana...

DELAVCI IZPUŠČENI NA SVOBODO

Josipa Broza in njegove tovariše je zaslislal preiskovalni sodnik Ivačić, ob koncu zaslišanja pa so podpisali svoje izjave.

Po končani preiskavi so izpustili na svobodo Filipa Pavešiča, Vjekoslava Franoviča, Ivana Pravdico in Lovra Juretiča, medtem ko so Josipa Broza, Ivana Dujmiča in Rada Celera pridržali v zaporu.

NADALJEVANJE PRIHODNIČ

— In zakaj ste skušali oropati banko?!
— Tovariš sodnik, pogledjte... letos sem bil z vso družino na morju, pa še oba otroka sta pričela hoditi v brezplačno šolo!

- Grrr! Zdaj pa mi je že dovolj tega dežja! Zaradi njega bo spet primanjkovalo električne energije!

Karikaturi: I. Antič

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 12. oktobra 1977 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA št. 40. Nagrade so: 200, 150 in 100 din.

DE	SMRTNI BOJ, UMLIRANJE	JUGOSLOV. IZUMITELJ KIJE DELAV. VZDA	VEDA O ZGRADBI ŽIVIH BITIJ	PILOVA REKA NA KAVKAZU	OKSID	KAMBOSU GENERAL ... NOL	JUŽNOAM. TRAVNATA STEPA	JOZE OBLAK	NAUK O OBKOVAN. TEMPA V GLASBI	FRANCOZ. ZOF IN PIJATELJ (DENIS)	DEL. VPREJEMBA VOZA	ZVARJEVO MESTO
RUSKI SKLADATELJ												
VEDA O ZENSkih BOLEZNIH												
GLINASTO GLASBILLO, PIŠKAL												
BELEŽNICA												
MESTECE, POD FRUŠKOGORO												
VRSTA MARMELADE (ORIG. IME)												
PREBIVALEC I POLJ. ARTIKE												
SESTAVIL. N. R.												
VRSTA MEXIK. SRŠENAR												
STANIKO LORGER												
VRSTA KART. PRI TROJKU												
DE												
DALMATIN. MESTO (ALKA)												
ANGL. PESNIK (THOMAS STEARNS)												
STAROSL. MOŠ. IME												
KATRAN												
LJUBOV. IME (ONASSISA)												

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠTEV. 38

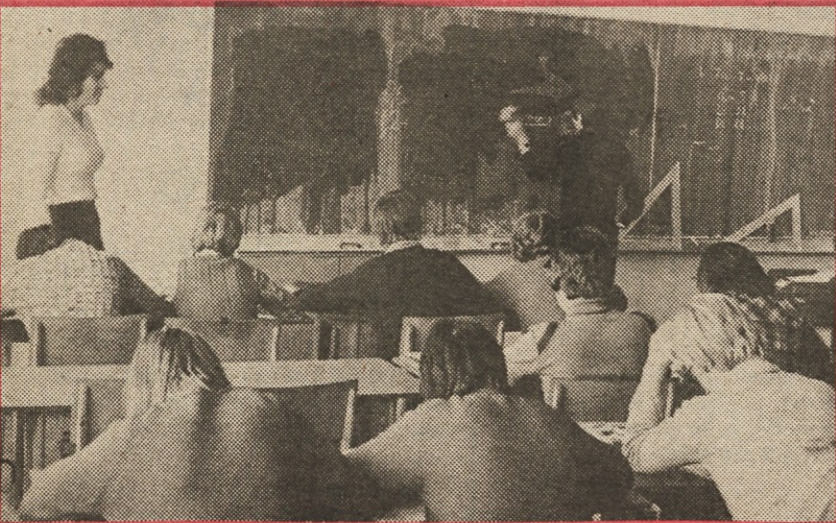
Rado Simoniti, amerikanizem, moker, kor, DP, oranica, VP, NT, jeklarna, nitrat, Onega, Ozej, invar, vata, nor, ime, Ac, kare, JAT, Ribar, Ankara, Rjazan, Ca, op, oaza, oo, vaga, ilo, brana, Kaleb, Rab, VO, arija, Ikaros, kokalj, etos, INA, AS, Kant

IZŽREBANI REŠEVALCI KRIŽANKE ŠT. 38:

1. nagrada, 200 din: Genovefa Hiršman, Jezdarska 8, 62000 Maribor
  2. nagrada, 150 din: Mara Šegula, 61251 Moravče
  3. nagrada, 100 din: Aljoša Bončina, Prekomorske brigade 18, 63000 Celje
- Nagrade bomo poslali po pošti.

Tisti dan, ko je bila v 8. b razredu mentor pri urah samostojnega učenja Nada Mertina, učiteljica zemljepisa in zgodovine, so se seveda učili največ teh dveh predmetov. Zato je verjetno ostalo za druge predmete manj časa in šolske knjige je bilo treba odnesti domov. Ni pa ta ura bila izjema, saj v večini primerov mentorji opravljajo delo za svoje predmete.

Čeprav v celodnevni šoli učenci prebijejo kar 8 ur, niso učne ure nič drugačne kot na drugih šolah.

»Kaj bi pa zdaj?«

CELODNEVNA ŠOLA V STAREM TRGU PRI LOŽU:

BO ŽE ŠLO...

O celodnevni šoli smo že mnogo govorili in pisali. Pa bomo še! Saj povsod ne gre tako, kot smo si zamišljali in načrtovali. Pomanjkanje denarja, kadrov, prostorov pa tudi odpor nekaterih staršev in ne nazadnje, premajhna aktivnost družbenopolitičnih organizacij od krajevne skupnosti navzgor, so vzrok za težave pri ustanavljanju in uveljavljanju celodnevnega šolstva pri nas.

Po srednjeročnem načrtu do leta 1980 naj bi vključili v celodnevno šolo in podaljšano bivanje 25 % vseh učencev v Sloveniji. Ob koncu prejšnjega šolskega leta je bilo v celodnevno šolo in podaljšano bivanje v šoli vključenih že 14,5 odstotka vseh slovenskih učencev osnovnih šol, toda od tega v celodnevni šoli le 3 odstotke. Z letošnjim šolskim letom se je razmerje nekoliko izboljšalo in imajo trenutno celodnevni pouk za vse učence na 15 šolah, 18 šol pa v ta način dela vključuje le nekaj razredov, kar velja tudi za 19 podružničnih šol.

Ena takih šol, ki so vključile v celodnevno šolo le nekaj oddelkov, je tudi šola v Starem trgu pri Ložu. Že tretje leto imajo celodnevno šolo za dva razreda oziroma pet oddelkov ali 130 učencev.

»Po srednjeročnem načrtu do leta 1980 naj bi celodnevno šolo uvedli za vse razrede,« je povedal ravnatelj šole Janez Štritof. »Že letos smo nameravali vključiti še peti in šesti razred, pa ni šlo. Premalo je učilnic, premajhni sta kuhinja in jedilnica. V celoti nam manjka vsaj 600 dodatnih kvadratnih metrov. Denar, 5 milijonov dinarjev po predračunu, je tudi že nekako zagotovljen. Vsaj po

»Hrana je zelo dobra, največkrat pa je je tudi preveč,« je s polnimi usti povedal Jože Mlakar iz Babnega polja. »Lansko leto smo kuhali po normativih, ki smo jih dobili iz Ljubljane, pa so se nekateri pritoževali, da so porcije premajhne,« so zadržili v kuhinji. »Letos smo obroke povečali, pa so posode za ostanke vedno polne.«

cenah iz začetka tega leta naj bi to zadoštal. Tudi na kader že mislimo.«

In vendar... Vse je nekako zagotovljeno in z malo večjo zagnanostjo vseh bi šlo lahko tudi hitreje in morda tu in tam bolje, kljub razumljivim začetnim težavam.

»Več smo obljubljali, ko smo pravzaprav slabo pripravljeno začeli s celodnevno šolo,« je nadaljeval tovariš Štritof. »Učenci se morajo še vedno učiti doma, čeprav naj bi to delali v šoli. Pri večini opažamo tudi utrujenost, čeprav imajo od pol osmih zjutraj pa do pol štirih popoldne dovolj tudi prostega časa in rekreacije.«

V Starem trgu so se edini v Sloveniji odločili, da bodo najprej uvedli celodnevno šolo za sedmi in osmi razred (mimo drugega) zato, da bi večino učencev, ki gredo v šole v druge kraje in s tem razumljivo v internate, privadili na kolektivno življenje. Rezultati take odločitve se bodo seveda še pokazali. Res pa je,

da je zelo težko privaditi učenca na kolektivno učenje, posebno take, ki so se bili vajeni učiti sami. Prav zato tistih 90 minut, kolikor jih namenjajo »samostojnemu učenju«, ne daje načrtovanih uspehov. Tako šolske knjige ne ostajajo v šoli, ampak kot prej romajo domov. Kljub temu pa pravijo v šoli, da je učni uspeh teh dveh razredov boljši kot tisti pred leti v istih razredih.

»Težave imamo tudi z interesnimi dejavnostmi,« je še poudaril ravnatelj. »Težko dobimo ljudi, prostore in pripomočke za razne krožke. Še od tistih, ki smo jih prvo leto imeli, so zaradi začetnih težav nekateri odpadli.«

Kaj pa učenci?
»Včasih je dan zelo dolg, včasih pa mine kar hitro,« se je glasil odgovor. Morda pa je najbolje povedal Boris Kočvar iz sedmega razreda, ko je dejal:
»Bo že šlo!«

Tekst in foto:
ANDREJ AGNIČ

Rekreacije imajo na šoli v Starem trgu dovolj. Tako v odmoru po enajsti uri, pa takrat, ko čakajo na kosilo, in še popoldne trikrat na teden. Sprehodi, ritmične vaje, košarka, rokomet, nogomet in odbojka dopolnjujeta te ure. Med odbojkaricami je za trim najbolj navdušena Jožica Kraševc, saj si je celo sama spletla pulover z velikim napisom »trim«

KOZERIJA

ZGODBA O DVEH RESNICAH

Na sestanku političnega aktiva v delovni organizaciji RIG so med razpravo o novih, dohodkovnih odnosih govorili predvsem o delitvi osebnih dohodkov.

»Do konca leta moramo zagotoviti,« je dejal v svoji uvodni razpravi Vili Palivec, glavni direktor, »da bomo še bolj kot doslej uveljavili plačevanje po delovnem uspehu posameznika in temeljne organizacije, v kateri delavec dela in se uveljavlja kot družbeno samoupravna pravna oseba, kajti že dosedanje izkušnje, ki smo jih pridobili na tem področju, zgovorno pričajo, da je delitev po delu ena od temeljnih pravic in dolžnosti slehernega proizvajalca.«

Potlej so o delitvi osebnih dohodkov govorili še sekretar zveze komunistov v podjetju, predsednik konference osnovnih sindikalnih organizacij in sekretar konference zveze socialistične mladine in vsi so »podprli mnenje predgovornika«, zlasti tisti del njegove

razprave, ki zadeva dograjevanje sistema delitve po delovnih uspehih. Veliko lepih besed so povedali o tedanjem načinu nagrajevanja, ki je bil in je še, kot so rekli, spodbuda in dobra podlaga za bodoče nove izboljšave sistema delitve.

»Gre samo za nekatere podrobnosti, ki bi jih morali...«, je pripovedoval predsednik sindikata, pa je sredi te misli nenadoma obstal in dejal:

»Vse skupaj, kar smo doslej govorili, ni bilo vredno piškavega oreha. Povejmo po resnici. Ves naš dosedanji način nagrajevanja je temeljil na lepih očeh in dobrih poznavstvih. Veliko čudovitega znamo povedati o naši delitvi, v resnici pa je vsaj kolikor toliko po delu plačan samo delavec, ki dela po normi, vsi drugi pa smo si zgradili svoje plače na tarifnih postavkah, ki jih danes imenujemo tako, jutri pa drugače in ki omogočajo, da slab delavec v upravi in strokovnih službah dobi enako plačo, kot dober delavec v proi-

zvodnji. Naj bom konkreten. Vili Palivec, glavni direktor ima...«

V tistem hipu so spregovorili vsi navzoči. Tako hitro so govorili, da sem kot novinar Delavske enotnosti komaj zapisal vse njihove pripombe na račun dotodanje delitve:

»Glej, direktor, poldrug milijon imaš. Pa si nam res naredil dobrega za toliko dinarjev? Nisi! Jaz imam kot mojster in delovodja enote, ki je komaj dosegla plan, prav toliko kot Janez Hribar, mojster v enoti, ki je plan presegl za 23 odstotkov. In ko delimo tako imenovani višek, je pri tej delitvi navzoč vsak med nami, dober delavec in slab, tisti, ki v skupno blagajno nekaj da, ali pa tisti, ki iz nje samo jemlje.«

In so govorili po resnici. Direktor računovodstva je rekel glavnemu direktorju, da se »podela« na njegovo plačo, ker ni v vseh šestnajstih letih, kar je zaposlen v podjetju, prav nič storil za uveljavitev RIG na

tujih tržiščih. Glavni direktor pa je rekel direktorju računovodstva, da vsi vodilni ljudje in tudi direktor računovodstva, ki ima največja usta, kar zadeva njegovo plačo, ne prejemajo svojega mesečnega denarja po opravljenem delu. »Nihče od vas,« je dejal, »ne zasluži te plače, ki jo ima.«

Govoril je še Jože Kovač, star kovinar in komunist.

»Roko na srce, tovariši, in priznajmo drug drugemu, da tudi delavci...«

In je sredi stavka obstal, malo pomislil, in nadaljeval:

»... se strinjamo z mnenjem tovariša predgovornika, ki je dejal, da pri nas ni kakšnih posebnih težav glede delitve prihodkov in osebnih dohodkov.«

Potem so spet govorili o tem, kako veliko so že naredili za delitev po delu. Nihče med nami pa ni vedel, kaj smo v tistih petih trenutkih resnice povedali drug drugemu.

Ostal je le ta moj zapis.

Ko ga prebiram, razmišljam, kaj za vraga se je zgodilo v tistih nekaj minutah, ko so prvič odkrito govorili o osebnih dohodkih.

Postaja milice v Starem grabnu, v katerem dela podjetje RIG, je dan kasneje sporočila javnosti, da so čez to našo samoupravno vas leteli tistega dne, in prav takrat, ko so na političnem aktivu razpravljali o plačah, neznanji leteči predmeti. V tem sporočilu je med drugim rečeno:

»Vpliv teh NLP na naše življenje in nehanje še ni jasen. Vemo le to, da so ti neznanji leteči predmeti zdaj prišli nad Gorenjsko in Štajersko.«

Torej, predlagam gorenjskim in štajerskim delavcem, da se čim hitreje in po samoupravni poti pogovore o vsej resnici na področju delitve osebnih dohodkov, kajti lahko se zgodi, da bodo o tej zadevi morali spregovoriti pod vplivom kdo ve kakšnih naprav v NLP, brez ovinkov in olepšav.

JANEZ VOLJČ